په سمندر کي دملغلرو لټون

تـولنیزې ستـونزې او دحـل لارې یـې
دفکرونو جوربښت او هغوئ ته وده ورکول

لیکوال

محمـود (حمیدزي)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پيژند پانه
نوم:په شمندرکي دملغلرولتون
تاليف، ليکنه :محمودحميدزی
کمپوزر:محمودحميدزی
دقلمي ليکنې نيټه:۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دې وي زما محترم ښاغلي پلار ښاغلي معلم خیرالله ته!
زمامحترم پلارلومړی هغه شخص دی چې ماته يې قلم او کتابچه په لاس کي راکړه.
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهيدم چي ليک او لوست وکړم.
زما محترم پلار ماته تل همدغه يوه خبره کوې چي علم،پوهه غوره ده ښه ده اواړينه ده.
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی اوحاصل کړی دی.
هغه تل زماسره زما دزيرکتيا او وړتيا په لوړولو کې مرسته کړې ده.
زه يي تل د ناسمو کړونودکولو څخه راګر ځولی ،منعه کړی يم.
زما محترم پلار زما د ژوند دهو ساينې لپاره تل هڅه کړې ده،او کوي يې.
په رښتيا هم زما داوړه ډالۍ دهغه دښيګڼو په وړاندې هيڅ هم نه ده!
او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونيا او اخرت دنيکمرغۍ غوښتنه کوم!
الله (ج) زما پلارخيرالله ته دنيکيو په شتون کي اوږد عمر ورکړې.
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړې کوم چې تا زما سره کړې دي زما محترمه پلاره.
خدای(ج)دی ستاسيوری زما او زما دکورنۍ دغړو دسر څخه نه کمه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

عنوانونه **مخونه**

۱ :دلیکوال خبرې.. ۱
۲ :بریا ته درسیدولار.. ۲
۳ :ځان ښودنه اوزیانونه یې................................. ۴
۴ :په مثبت ډول درسنیو کارونه................................ ۷
۵ :د هیواد سره مینه اووفاداري ۱۱
۶ :قومي ژبني او نژادي توپیرونه.................................. ۱۴
۷ :علم اوپوهه ۱۶
۸ :شفقت او مهرباني... ۱۹
۹ : دمور او پلار احترام کول او حقونه یې ۲۲
۱۰ :نشیې توکي ۲۴
۱۱ : خپل منځي شخړې او بدی.. ۲۶
۱۲ :معلولیت عیب نه دی.. ۲۹
۱۳ : دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه ۳۲
۱۴ :دجنګ زیانونه.. ۳۴
۱۵ :دولتي اوشخصی دندې.. 38
۱۶ :د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت......................... ۴۲
۱۷ :ځوانان.. ۴۴
۱۸ :نیک اخلاق او ښه سلوک.. ۴۶
۱۹ :مرسته کول... 48
۲۰ :دوستي او ملګرتیا.. ۵۰
۲۱ :شراکت، ګډکار.. ۵۲
۲۲ :ګدایي یا فقر کول.. ۵۳
۲۳ :ډار (ویره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده........................... ۵۵
۲۴ : دځان څخه ښه شخص جوړول.. 58
۲۵ :مطالعه،کتاب لوستنه.. ۶۰
۲۶ : خپل لوښي او خوینديې په لوړ ولوړ ورکول......................... ۶۲
۲۷ ښکاره او پټه پاکي.. ۶۵
۲۸ :دانسان په ژوند کي دوورزش (تکرښت) ارزښت.................... ۶۶
۲۹ : دماشینونو سمه کارونه ۶۸
۳۰ :دچا پیریال پاکه ساتنه او سمسورتیا...................................... ۷۰
۳۱ : دیني عالمان ۷۲
۳۲ :دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته یې غاړه ایښودنه........ ۷۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوانونه مخونه

۳۳:پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانود خوا ښخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول..............۷۷
۳۴:په ښوونځیوو او مدرسوو کي کیفیت لرونکي او ښه زده کړه..............۸۹
۳۵:دمیرمني او خاوند(میره) ترمنځ ښې اړیکي او یوبل ته درناوی..........۸۳
۳۶:مشوره کول...۸۴
۳۷:دمشرانو(ډېرعمرلرونکو) درناوی کول......................................۸۶
۳۸: پخلاینه..۸۷
۳۹: په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کي بدې پېښې
....۸۹
۴۰تشویق کول اودتشویق اغیزې...۹۱
۴۱:اتفاق او یوالی...۹۲
۴۲:په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل ۹۳
۴۳:غیبت کول..۹۷
۴۴:پرحیواناتو ظلم...۹۹
۴۵: جورت درلودل..۱۰۱
۴۶:رښتیا ویل اورښتنولي..۱۰۳
۴۷:شګون او زموږ ټولنه ۱۰۵
۴۸: فرهنګ..۱۰۶
۴۹:اسلام ۱۱۱
۵۰:هغه سرچینې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخیستل سوې ده ۱۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال خبرې

ثنا او ستاينه دې وي پاک الله (ج) لره چي پالو نکی دټولو عالميانو دی. درود او سلام دې وي پر حضرت محمد (ص) باندي.دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چې ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يې دا توان را وبخښئ چې زه دخپلو ورونو او خويندو لپاره داستاسوپه لاس کې ليکنه(کتاب)

چي نوم يې (په سمندر کي دملغلرو لټون) دی وليکم. الله (ج) دې وکړې چې زما دغه ليکنه زما دورو نو او خويندو لپار دګټې څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کې پوره ګټه پورته کړې؛ دخپل ځان او يا هم دټولنې لپاره يوه ملغلره په کښې ومومې.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ستونزې،کړاوونه،دهغوی دحل لارې او هغه څه را اخيستي دي چې دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی شي.

ما په دې ليکنه کي دځنيو ټولنيزو،کلتوري اواسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړې ده.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ښګڼې او بدۍ دواړۍ را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مې غوښتنه دا ده: چې

تاسو هم درخپل توانه پوري دټولنې په اصلاح کې خپل توان او وس مه سپموې ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي.هيله مې ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چې که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دې ليکنه کې وړه يالويه غلطي سوې وي نو تاسودرانه يې په اصلاح کولو کې را سره مرسته وکړئ.ما دا ستاسو په لاس کې ليکنه ددې لپاره ليکلې ده چې زما مسلمانانو ورو نو او خويندو ته يې ګټه ورسيږي او يوازي او يوازي مې هيله خپل ټولنې ته ددې لارې څخه خدمت کول اونيکي کول دي، الله (ج) دې زما څخه په دې کار کول نه ناراضه کيږی.ما چي په دې ليکنه کې دکومو موضوعاتوڅخه يا دونه کړې ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کې ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسې چي زموږ اوستاسو هيواد اوټولنه نور هم پيا وړي شي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو اوتل موهڅه داوي چي دخپل ځان سربيره نوروته هم ګټه ورسوو.دنيکوانسانانو لار ښوونې اوزموږ او ستاسو ګډ کار زموږ ټولنه او زموږګران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلې مفکورې او تجربې دنورو سره شريکې کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليري واوسو او نور ستونزې موږ ونه ګواښي. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلې ټولنې لپار ديوې لارې نه دبلې لارې خدمت وکړو.هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چې ماحقير بنده په خپلو دعاګانو کې دياده مه باسئ.په درنښت:محمود((حميدزی))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريا ته د رسيدو لار

ډير خلګ په دې فكر كې وي چي برياليتوب دي تل زما په برخه وي، مګر داسي نه ده ،بريا او كاميابي هغه وخت شوني ده چې موږ زحمت وكاږو، هڅه وكړو، هوډولرو، او هيڅكله خپلو سمو او پر ځاى پر يكړو ته بدلون ورنه كړو او شا ته تګ ونه منو،كه څه هم موږ په زرګونو ځلې خپل په هيلو كي ناكام سو. دبريا راز په نا كامۍ كې پټ دى.كله چې تاسو دناكامۍ سره مخ كيږي. نو دا فكرمه كوئ چي زه ددې توان نه لرم چي بريالى به سم.امتحان يې كړئ او بيابيا خپل برياته د رسيدلو هيله تكرار كړئ، كوښښ وكړئ ترڅو برياليتوب ته ورسيږي.ډير خلګ داسي دي چې كله په يوه كاركې دنا كامۍ او ماتې سره مخ سي نو بيا هغه شاته تګ وكړي ماتي ومني اونور بيادهغه كار دكولو هڅه نه كوي؟ چي داكړنه يوازي اويوزي ددوى وهم او وېره ده، نورهيڅ هم نه. هيڅ وخت داسي نه سي كيداى مګر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسي كيږي. چې يو بريالى شخص دي په لومړى ځل خپلې موخې ته ورسيږي، او بريالى دې سي. برياته درسيدلوپه لاره كې هرورمرو ستاسو مخ ته خنډونه اوستونزې راځي مګر تاسو خپله هيله دلاسه مه وركوئ او بيابيا خپل هدف(موخې)ته درسيدلو فكروكړئ،او داسي وګڼئ كه چيرې داځل لازه هڅه وكړم نو زه به بريالى سم،او كاميابي به مې په برخه شي.تل په خپلو كارونو كې دحوصلې څخه كاراخلئ،صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ.په خپل ژوند كې هر وخت ځان ته بيل، بيل انتخا بونه اوموخې مه ټاكئ.غوره انتخاب ولرئ او بيا دغره په شان كلک ودريږئ،تر څو تاسوته دبريا لارې پرانيستې پاتې سي، اوتاسوپر هغه لاره بيله دې چي راوپر زيږي مخته لاړسئ.ماهيره لامبوزن هغه نه دى چې په لږو اوبو كي لامبو ووهې، بلكي ماهيره لامبوزن هغه دى چي دسمندر په شديدو(سختو) څپو كې لامبو ووهې او نه پريكيدونكي څپې پري كړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ.انسان فكركوي چې زه پيا وړي اراده اوټينګ هوډ لرم؟خودانسان فكربه يويې كوچنې حشرې ته نه وي وراوښتى،چي آيا انسان پيا وړي آراده ،اوهوډلري او كه هغه كو چنۍ حشره؟البته دا خبر زه دتو لو انسانانو په اړه نه كوم، داسي ډېر انسانان وه او سته چي هو ډيې دغرونو دسختو ډبرو څخه سخت وو اودى او په خپل كلک هوډ سره غرونه سورې كوي،مګرداسي انسانان هم سته چې استقامت (هوډ)يې ډېر كمزورى وى اوهتأ ژوند كول لا هم ورته ستونزمن او بي ګټې ښكاري؟ مخكي مو دحشرې يادونه وكړل. يوه حشره راوا خلئ او يوه صاف لوښي ته يې وا چوئ او بيا وګورئ چې داحشره دخپل خلاصون لپاره دركومې اندازي هڅه كوي،دخپل هوډ او كلكي آرادې څخه دركومه بريده ساتنه كوي اوهوډمنه او مباريزه پاتې كيږي. تاسوبه دهغې مباريزه اوپياوړى هوډپه خپلوسترګووګورئ او دا به دهغې حشرې په ليدلو درته معلومه سي چې يوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اومعنوي لحاظ کمزوري ده هوډيې بيا دځينوانسانانوڅخه څومره ډيرپياوړی دی!
يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندې دردې حده مبارزه کوي اودخپل هيلې څخه چې دستونزې څخه خلاصون دی نه اوړي نو يوانسان بايد ديوکړاو اوستونزې پر وړاندې درکومه حده ودريږي اوڅومره ټينګ هوډبايد ولري ؟
يوه ونه ټول ژمی ددې په تمه اوهيله تېروي چې کله به سپرلی راځی،ونه انتظار کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غونيږي، پاڼې، غوټۍ،ګلونه اوميوې کوي.
اوبه خپل تګ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر څو ياخو وچې سوي نه وي اوياخوخپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دې ته انتظار باسي چې کله به تياره راځي او موږ به ځليږو.متل دی چې وايي: بې زحمته رحت نسته!
څوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر څه هم په لاس ورځي خدای جل جلاله انسان په دې نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کې تلوار وکړئ او دبې صبرۍ څخه کار واخلئ،الله جل جلاله موږپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الأنبيَاءِ : 37نمبرايات ولولئ.
ديوه حديث شريف مفهوم دی(څوک چې دصبرعادت جوړکړي نوپرهغه الله جل جلاله صبراسانه کوي.① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او ورکوي يې. هر هغه څوک چې په روا، او سا ليم ډول دبريا هيله لري، لوی خدای جل جلا له دهغه سره مرسته کوي او هغه ته دبريا دلا سته راوړلو لاره ښيي.
موږ الله (ج) دې نړۍ ته ددې لپاره را استو لي يوو چې زموږ څخه ازموينه واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نه کميږي چې يو انسان دې بيله ازموينی جنت ته دا خل کړي! مګر ازموينه اخستل کيږي .
کوم انسانان چې حق ته يې غاړه ايښې وي,نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيرې ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته به يې دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته به سزا ورکړی اوکه يې خوښه وه پر وبه رحميږی، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ آل عِمرَان : 129نمبرايات ولولئ. موږ هروخت په ازمو ينه،(امتحان) کې يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره،سُوْرَةُ البَقَرَة : 155شماره ايات ولولئ. په دې ازموينوکې دبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيڅ وخت نا هيلي اونا اوميده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر څو دکاميابۍ ترپولې ورسيږو او کاميابه سو.
لو مړی بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.

١- صحيح مسلم,حديث کنه 2424

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو مشروع ،روا هيلودپوره کولو په لاره کې بايد ونه ويريږو،په پوره ډاډسره بايد دبريا خواته واړانديز ولاړسو.
دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هيلو ته ځانونه ورسوي او تل يې درمرستې ترڅنک تشويق هم کړو،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم ډير ځلې دداسې پيښو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دين په لاره کې دحدنه زياتې ستونزې او کړاونه ګاللې دي، چې دطايف دخلکولخوا زوروله کيدل يې ښه بېلګه ده.
ددې هرڅه سربيره به هم حضرت محمد صلی الله عليه وسلم پر هرې ستونزې صبراختياره وه، او نه به ناهيلی کيده.
دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبين دين دنړۍ په ګوټ ګوټ کې خپورسو. راسئ چې موږ دهغه مبارک صلی الله عليه وسلم داستقامت څخه پند وا خلو. که چيرې موږ په خپلومشروع هيلو کې دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کيږو، بايد هغه وزغمو، بيابيا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هيلو ته ورسيږو او په خپله هيلو کې دبرياليتوب درپولې منډې و وهو.
راسئ نوردناکامۍ څخه ونه ويريږو،که چيرې کاميابي،برياليتوب غواړو نو بايد کاميابۍ ته درسيدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وګالو، په ناکامۍ ليدلو سره دکاميابۍ پرلاره تګ پري نږدو،که ناکام سو بايد صبر او زغم ولرو اومايوسه نه سو. زړونه مو بايد تل ډاډمن اوهيله مند وساتو،که څه هم زموږ مخته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تګ بيخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره بايد مقابله وکړو ترڅو بريا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په برياليتوب دوام ورکړو.

ځان ښودنه اوزيانونه يې

رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: الله جل جلاله فرمايي: ژباړه زه بې پروايم له شريکانوڅخه چاچې يوعمل (کار)وکړاوپه هغه کې يې بل څوک شريک کړنوزه هغه اودهغه کارپرېږدم ①
مطلب داچې کوم کاراوعبادت چې دځان ښوونې لپاره وي دالله (ج) په نزد ښه کارنه دی، اوالله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بې زاري ښودلې ده.
زموږ په ټولنه کې ځينې خلګ دخپل نوم دلوړولو، او دنورو خلګو څخه دځان لوړښودلو لپاره ځينې داسې کارونه ،کړنې کوي چې نه يوازې داچې خپل ځان ته

١ - صحيح مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان رسوي بلکي دا کړنې يې پرټولنه باندي هم بدې اغيزې کوي اودټولني نورخلک هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی يې کوي دلته څو بيلګې ليکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زياتی اوظلم:
ځينې انسانان په دې خاطر پرنورو انسانانو ظلم او زور زياتی کوي:چي دهغو څخه په مالي ډول ځان تقويه کړي. ځينې نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه وويريږي اوپه ټولنه کي ددوی په آند نوم وړي اونوم لوړي سي: دظلم لاره اختياره وي په ټولنه کي فساد خوروي اوټولنه ددوی دزور زياتي اوظلم څخه آرامه نه وي. جاليبه خوداده چې ځينې نور انسانان بيا ديوې ټولنې پراوسيدونکو باندي په دې خاطر زور زياتی کوی چې دوی دخپل زور زياتي څخه خوند اخلي!
بې معنا اوبې ځايه خبرې کول ، نور ته سپکاوی کول، ځان لوړ ښودل، بې معنابي او ځايه موډ،فيشن اودې کاروته ورته نورکارونه ځينې انسانان دنوم ښودني اوځان مشهوره کيدو لپاره کوي چي په دې کارسره دوی داغواړي چي دهغوی په ګمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درناوی) وکړي اوياهم ورته دعزت په نظروګوري:حال داچي هيڅ کله يو انسان پر نورو انسانانو باندي په ظلم او زور زياتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نه سئ کيدلی.
کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: يابه د وهم(ډار) او ويرې څخه دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او يابه هم ددوی په ناروا کارونو باندي خوښ وي.
که چيرې يوانسان په خپله خوښه ديوه ظالم او بد کاره انسان سره دهغه په کارکي مرسته وکړل او يا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چي بدکاره او ظالم دی توپيرنسته او په ګناه کې ورسره ونډه لري.الله جل جلا له موږ دنيکی په کړنوکې په مرسته کولو اودبدئ په کارونوکې په نه مرسته کولو امرکړي يو په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوۡرَةُ المَائدة : 2نمبرايات ولولئ.
ځينې کسان بيا داسي کارونه دځان ښودنې لپاره کوي: چي ددوی کړنې داسلام دمبارک دين اود خپلې ټولنې دکلتوراو عنناتو څخه مخالفه وي او ددې کم شميروګړو لکبله هغه ټولې ټولنې ته چې دا څوناکاره اوبدکاره انسانان په کې شتون لري ځينې نادرکه، کم آندي اوکم فهمه کسان دهم هغووګړو په نظرګوري چې ګواکي هغه واړه ټولنه دهم هغوبدکارو انسانانو په شان ده داډول فکر(آند)ګمان کول ، ديوه باهوښه انسان لپاره نه ښايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله دنوم ښودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي:دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کې ډېراو بې ځايه لګښتونه او مصارف دي،دا کارنه يوازې داچې بې ګټې او بې فايدې کاردی، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږی اوټولنه ددې زيات لګښت خوښوونکو خلکو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلک هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لګښت وکړي،ياد کارددې سبب ګيږي چې په ټولنه کي ددې لګښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلک ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي اويا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلک هغه لګښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لګوي،زموږ او ستاسو دټولنې غريبو او نادارو اوسيدونکوته ورکړې او وسره مرسته وکړې: زموږ او ستاسو دټولنې دابې وزلې به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کارکولوسره به موږد دوو ګټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيداکړي. دوهم: داخرت دهوساينې اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي.اسراف کول او بې ځايه لګښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دی!

الله جل جلاله بې ځايه اصراف کوونکي دشيطان ورنه بللي دي، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوۡرَةُ بنىٓ اسرآئيل/الإسرَاء : 27نمبرايات ولولئ،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وڅښئ، صدقه ورکړئ، مګرله اسرف څخه ځان وساتئ.① موږ او تاسوډېروخت په دې خبره ښه پوهيږو چي کوم کارچې زه يې کوم ناروا او حرام کاردی خوددې سربيره يوازې ددې خبرې لپاره چي زموږ په محفل کي کډونکوونکي وګړي يوازې دا ووايې چي فلانی په خپل محفل کي دومر لګښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چي که نن ورځ زه په خپل محفل کي داډول لګښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کي زيات لګښت کوي رو،رو به داکارپه ټولنه کي عام سي او نورخلک به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او ډېر لګښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوړه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږشتمنوپه څيرلګښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنګ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کي داندازې څخه زيات لګښت څخه بايد ډډه وکړو،داکارمودشتمنۍ بې ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهی حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي.

موږ په محفلونوکي په ډېرلګښت کولو سره دټولنې بار وردرنوو او خلک په قصدً دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پرخپل ځان ظلم دی، په دې کارسره ګناه په خپله ځانته پيرو،هغه لګښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کي کوو ،بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

۱- صحيح بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي کارونو ولګو،و کړو چې زموږ ولس او ټولني ته يې ګټه ورسيږي،نه داچې خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چي نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولني ته کومه ګټه ورسيږي. موږاوتاسوبايد دخپلې ټولنې داړمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وګړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وګړي بللې دي اوهغوی سره يې دځوبرابره زيات اجرورکولو وعده کړی ده!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الحَديد : 18)نمبرايات ولولئ.زموږدکارونوله عمله بايد زموږټولنې ته زيان ونه رسيږي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم اوتيری ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چي په اوږد محله او لنډ محاله توګه زموږ دټولني اوسيدونکوته ګټورتمام سي. ددې برځای چې ځان ښودونکي ،مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندي ظلم کوونکي و اوسو:بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي اوعاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چي خپل اخرت ته زيان ورسوو،دلوی خدای جل جلاله اُمرو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه خلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کې ږغيزو ،متني، اوتصويري(انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کې ډيرې آسانتياوي اونوښتونه منځته راوړي دي،او ددې وسيلو په مرسته خلګ ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. دمعلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډيرلږ وخت کې دنړۍ وهرګوټ ته کيدای سي. ددې رسنيو اووسيلو دجملې څخه راډيو ،تلويزيون، کمفيوټر ،تليفون ،فکس، انټرنيټ اوداسي نور يادولی سو. داهغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کې دخبر رسولو، ديو بل سره داړيکو ټينګولو، تجارت، جګړيزو، روغتيايې، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلاښه آسانتيا لپاره استعماليږي.

لومړی: راډيو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داوريدلو او ليدلو لپاره کاروا‌خلو . که چيرې موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو.موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپرونې تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو،موضوعاتو(سکالوګانو) وپوهيږي چې په هغو کې معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته ګټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لارې وړاندي کړو. داروزنيزي خپرونې بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ،په زړه پوري او پوره وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خلکوته دیني، ټولنیزي، اقتصادي، روغتیایي، حقوقي ،کلتوري او په ډیرنوروبرخو کې په پوره ډول معلومات ورکړې، ترڅو دعامو او هغو کسانو لپاره چي تعلیم نه لري یوډول دښووني اوروزنې سرچینه وګرځي، دخلکو په منځ کې هراړخیزه عامه پوهوي زیات سي ،خلک نوښتونو ته په هر برخه کې وهڅېږي اوټولنه مو نور داسي یوه ټولنه پاتې نه سي چي دډېرو اړینومعلوماتو او پیښیدونکو پیښو څخه نا خبره وي. داډول رسنۍ دټولنې لپاره دتعلیم او تربیې دښوولو اونیک عامه پوهوي یوه برخه ګرځي اودټولنې وګړي ورڅخه په زیاته اندازه په بیلا بیلوبرخوکي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولنې دمیشتو وګړو رول دراډیو او تلویزیون څخه په سمي استفادي کولوکي:

خلک رسنۍ باید ددې لپاره ونه کاروي چې دخپرونو څخه يې ناسمه استفاده وکړي او یايې هم دخپرونو څخه ناسم پوهوي ترلاسه کړي.په ځینو رسنیو کې داسي خپروني لوستونکو، اوریدونکو او لیدونکو ته خپرېږي، چې دهغو خپرونو په لوستنه، لیدنه او اوریدنه سره یو ښه انسان غلطي او کږې لارې ته تیل وهل کیږي. ټولنه دهغو خلکو دشموپلانونو او اغیزولاندي راځي چې هغه خلک غواړي دیوې ټولني داوسیدونکووګړو ذهنیتونوته منفي سمت ته بدلون ور کړي اوخپل هغه شوم پلانونه پر هغوی پلي (تطبیق) کړي چي دوی يې غوښتنه لري.موږ او تا سو باید دهغو خپرونو دلیدلو، لوستلو او اوریدلو څخه ډډه وکړو،چې په هغه خپرونوکي زموږکلتور، عنعناتو ،ژبې، ټولنیز ژوندانه، اود هیواد خلګو ته په کښي زیان رسیږي او یا هم ورته په کښي سپکاوي سوی وی. زموږ او ستاسو په ټولنه کې داسي رسنۍ شتون لري چې هغه زموږد فرهنګ، ټولنې، ژبې، کلتور، عنعناتو، تاریخ، کړو وړو، دین او ټولنیز ژوندانه ته دزیان رسولو او هتأ دلمنځه وړلو کوښښونه کوي! داډول رسنۍ باید وپیژندل سي او مخنیوی يې وسي او که چیرې يې مخنیوی ستونزمن وي، نو باید ددوی ټوله ترحي او پلانونه ددولت دخواڅخه بربندې سي. کله چې ټولنه ددې ډول رسنیودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو باید په هیڅ ډول ټولنه دې ته زړه ښه نه کړئ چي یادې رسنۍ واوري ولږلې اویايې هم ووینې. رسنۍ باید یوازي او یوازي خپل ټولنې ته خدمت وکړئ، او ورته دزیان رسولوسبب نه سي. ټولې رسنۍ باید دهغو ارزښتو نو ،چې په یوه ټولنه کې ورته درناوی کیږی سپکاوی ونه کړې، داهڅه ونه کړې چي ددې ارزښتونو په باره کي ټولنې ته ناسم پوهوي ورکړي.یوه رسنۍ باید دیوې ټولنې ټولو وګړوته په یوه نظر وګوري، ددوی ترمنځ توپیرونه کړې، یو پربل باندي ورته ازښت ورنه کړې اوترمنځ يې دیوالې دلمنځه وړلو هڅه ونکړې.موږ او تاسو باید خپل ماشومان دهغه ږغیزو،متنې، تصویري خپرونو دلیدلو، اوریدلو اولوستلوڅخه منعه کړو چې هغه خپرونې غیري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اويا هم داسي خپروني وي چې ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي يې اخته کوي.داډول خپروني دماشومانو پرهغه ذهنيت باندي ډير ژرخپله اغيزه غور ځولی سي چې هرڅه ورته ښه معلوميږي او هغه کارونه کوي چې دوی يې ويني، لؤلي او يايې هم اوري.دماشوم حافظه دې ته اړتيا لري چې نوي شيان حفظ اوورسته ترزده کولويې عملي کړي. هرڅه چي ماشومان ويني ،وي لولي اويايې هم واوري، دوی يې په راتلوونکي وخت کي دعملي کولوکوښښ کوي،ځکه دوی ددې ترمنځ توپير نه سي کولی چې څه ښه دي او څه بد.

ماشومانو ته دجنګ جګړو،وژني اوژوبليدني فلمونه ښکاره کول، کيسې، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کې دوی ته: دقتل غلا او ژوبليدني لارښوونه اوپه هغوبرخوکې روزنه ده. که غواړو چې ماشومان مو ښه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصي څارني لاندي ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز ؤ.موږ بايد لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپروني ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو،اوريدلو اوليدلو څخه په کلک ډول منعه کړو.دکمفيوټر،انټرنيټ او مبايل څخه سمه استفاده کول: زموږ او ستاسو په ټولنه کې په کمفيوټرونو، تلويزونونو،موبايلونو،انټرنيټي شبکو اونورو تصويري رسنيو او وسيلو کې داسي فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چې هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زموږ ددين، رواجونو،کلتور،عنناتوسره اړخ نه لګوي، يادې ليدني نه زموږ دين خوښوي اونه يې زموږ کلتوراوعننات خوښوي اونه هم داليدنه زموږ دشخصيت سره برابره وي.دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زموږ ددين مخالفه وي که زموږ دعنناتو، خو ليدنه يې په هرحلت کي يوازي او يوازي موږ ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځينې وخت موږ او تاسوته ژوبلونه ،وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقې اوبي عزتې راښيې.هو داسي هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چي موږ کيداي سي ،چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زموږ په ژوند کي راته د تفريح او پوهوي وسيله وګرځي اوپرهغولارو تګ راته هوسا اوآسانه کړې چي موږ ورباندي په تللو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې ښه درک کړل سي: موږ او تاسو ته ښايې په هغوکي لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي.که چيرې بيا هم موږفلمونه اوعکسونه وينو نوبايد ديوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدني څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو.موږ او تاسوډيروخت ديو فلم ،تصوير،ليکنې،خبرو،يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډيره پاملرنه کوو، چې داکړنه زموږ دتبا هې خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چې داسي سحنې ولري چې هغه دبي شرمۍ او بي حيايۍ څخه ډکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي: باید په هیڅ ډول سره ونه کتل سي او پرې نږدو چې دیادوفلمونو کتنه موږ ناروا کارونو ته وهڅوي.دا سي وخت تیرونه اوتفریح چې زموږدونیا اواخرته زیان په کښي نغښتی وی باید ترینه په کلکه ډډه وکړو.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايې: دوه نعمتونه داسي دي چې ډیرخلګ يې قدرنه کوي،روغتیا اوفراغت.(۱) موږباید د دونیا په خوشحالی باندي خپل اخرت ته زیان ونه رسوو، دلوی خدای جل جلاله داحکامو څخه سرغړونه ونه کړو،ولې خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کې وپلورو؟ حال داچي رسوالله فرمايې:په جنت کي دیوي چلاخې ځاي تردنیا اوڅه چي په دونیاکي دي ښه اوغوره دی، یوسهاریامابنام دالله په لارکي تلل تردونیااوڅه چي په دونیاکي دي ښه دئ.②

دمبایل،تلیفون اوکېمروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زموږ او ستاسو لپاره ډېرې آسانتیاوي منځ ته راوړي دي. مګرموږ ډېروخت دهغو څخه سمه اوپرځای استفاده نه کوو ،په ځینو وختو نه کې ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کې دهغوی په واسطه فساد خوروو.

بې اړتیا اوبې ضرورته په موبایل،تلیفون کې خبرې کول، خلکوته دموبایل تلیفون دلاري اختارونه ورکول، دنورخلکو دنوم څخه ناسمه ګټه اخیستل،دموبایل تلیفون دلارې درواغ ویل اوپه نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه استفاده کول ټولنه دبدی او فساد خواته کشوي.همدارنګه دموبایل دکېمرو اوپه کیمروباندي دخوښۍ په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کي عکسونه (انځورونه) اخیستل ، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کي فلمبرداري،عکاسي سوي کسان ددې څخه خوښ نه وي چې دهغوی څخه دې عکس واخیستل سي ، یادې ترینه فلم ډک سي اویا هم داکړنه په پټه سره وسي اوهغه څوک خبرنه سي کوم چې دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه وا خیستل سو. داډول فلمونه او عکسونه (انځورونه)چې په پټه ډک او نیول کیږي په ټولنه کي خپریږي او دځینو ستونزو لامل ګرځي اودټولنې اوسیدونکي په ځینو حلتونو کې دیادوفلمونو اوانځورونو څخه ناسمه استفاده کوي.ښه اوګټوره خبره خوداده، چي دژوندیوو موجو داتو انځور اخیستل اوجوړول غوره کارنه دی اوچي څومره ډډه تري کولي سوباید ډډه تري وکړو،ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمايې: کوم کسان چي انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ويې: څه چي موجوړکړي ژوندي يې کړئ.(۳)

راسئ چي لومړی خپل پرځان باندي هغه کارچي موږ يې کوو دهغه کاراحساس داسي و کړو، که چیرې داکړنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو دلی او څه فکر به راسره پیداسوی وای ؟آیا په دې ډول کارسره که دټولنې یوبل شخص زماپروړندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی او ناهیلی سوی وای؟

۱- صحیح بخاري حدیث ګنه 6412 -------۲صحیح بخاري حدیث ګنه ۶۴۱۵ ------- ۳- صحیح بخاري حدیث ګنه ۵۹۵۱

ددې احساس دكولو څخه ورسته پريكړه يوانسان خپله كولي سي، چې ياده كړنه ښه ده اوكه بده. رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايي: ستاسو يودرهغومؤمن نه سي كيداي څو دخپل ورورلپاره هغه څه خوښ نه كړي چې دخپل ځان لپاره يې خوښوي.① اوهمداسې بايد انترنيټ او نوري ټولنيزې شبكې فيسبوك،ټويټر،واتساف،ايمو،يوټيوب اونورورته انټرنيټي اوټولنيزې شبكې هم ددې لپاره ونه كاروو چې موږ او يا هم زموږ ټولنې ته دې زيان ورسوي .
دا رسنۍ يوازې او يوازې زموږ دكارو نو دهوسا ينې لپاره دي،نه دغلطې استفادې اخيستلو اواستعمالولولپاره.
كه موږانټرنيټ كارونكي يو نوداختلاف اچونكومتننو،ويډيوګانو،اوتصويرونو دخپرولوڅخه بايد په كلكه ډډه وكړو.هڅه موبايددانټرنيټ په كارولوكې تل داوې چې خپل هيواداوټولنې ته اړين مطالب وړاندې كړو اوخپله هم مثبت اړخ درلودونكو اوګټه رسونكو مطلبونوڅخه استفاده وكړو. البته ديادونې وړده چې ددې وسيلو چې مخكې يې يادونه سوې ده: ډېر استعمال او كارونه زموږ بدن په دماغي ،ذهني او جسمي نارو غيو هم مبتلا كولي شي.
يادې وسيلې بايد بيله ضرورته او داړتيا څخه ډېرې ونه كاروو. موږ اوتاسو بايد خپل وخت په بې ځايه او زيان رسوونكو كارونو باندې تېرنه كړو ،درسنيزو وسيلو څخه پرځاى او مناسيبه ګټه واخلو او پرې نږدو چې ددې وسيلو په وسطه ياله عمله موټولنه دفساد اونارواكارونو په لور ولاړه سي.

د هيواد سره مينه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيواد سره مينه لرو، هيڅ داسې څوك نسته چې خپل هيواد ته دې زيان ورسوی. مګريو لږ او محدود شمېر كسان داسې سته چې دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيواد سر خيانت كوي،خپل هيواد او خپله ټولنه ورته ارزښت نه لري، درخپله وسه ورته زيان رسوي او دنورمغرضو،زيان رسوونكو كسانو په وينا خپل هيواد ته جنګ ،غوربت ،بې علمي او بې اتفاقي، راوړې، نه پرېږدي چې هيواد او هيوادوال يې په سولې، سوكالۍ، او ارمۍ كې ژوند وكړې.
داخاصيت (ځانګړنه) درلودونكو خلګوته دهيواد دوستان او هيوادته وفاداران نه سوويلی،دهيواد دښمنان يې بولو!داډول خلګ هيڅكله ښه او غوره خلګ نه دي .داخلګ ددې سربيره چې خپل هيواد او خلګ خوشحاله ژوند ته نه پرېږدي، خپله هم دنوردلاس لاندې په كړاونو او مشكلاتو كې ژوند كوي! داخلګ داخوښوي چې خپل ترهيواد د دوی دلا رښوونكو بدوانسانانو تاټوبي ته ژمن واوسي،

١- بخاري كتاب الايمان حديث ګڼه 13

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل درهیوادوالـو د دوی روزونکو اوهغوی تـه چې ددوی ذهنیتونـه یـې منفـي لورته اړولي دي احترام اوقدر لري. ډېر بي توانه او کمزوری هغه انسان وی چې مرسي او خپل هیواد او ټولني ته خدمت ونه کړي. هریوزموړاوستاسوڅخه په دې مکلف دی چې خپلو خلکو او هیواد ته خدمت وکړې، یعني په خپل ژوند کې داسې کارونـه وکـړې ،چې دده هیـواد او خلکوتـه پـه هغـه کـاروکي ګټـه ورسیږي.هیواد زموږ او ستاسو لپاره دمورحیثیت لري. څنګه یوداسې څوک پیدا کیدای سي چې دخپل موربې احترامي وکړي،دا وزغمي چې موریې په مشکل او ستونزه کې وي او دی دې په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هیواد زمـوږ په سر تـاج دی اوزمـوږ بیرغ زمـوږ دخپلواکۍ او آزادۍ نښـان دی. هرانسـان چې دخپل هیواد سره خیانت کوي درټول بد ترین انسان دی. دداسي انسان سره چې د خپل هیوادسره خیانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کول دي چې ستا دوینو تږی وي او چې هروخت یې وس ورسیږي نـو تـا دمنځـه وړی او ستا دنابودۍ په انتظارکی شیبې شماري. موږ او تاسو باید پـه هیڅ حـال اوهیڅ وخت کې دخپل هیواد سره خیانت ونـه کړو. ټولـه عمر (ژونـد) باید خپل هیـواد تـه وفاداره اوژمن پاتې سو. زموږ دهیواد ابـادي او سوکالي زموږ سوکالي او ابـادي ده.موږ باید خپل هیواد دخپل کور پـه شـان وبولـو. آیا یوڅوک دا خوښـه وي چې دهغه کوردي ویجاړه اوخراب وي؟ کـه چیرې مـوږدا نـه سوکولی چې خپل کـور وران کړو نو بیا ولې خپل هیواد خرابـه وو؟موږ او تاسو باید خپل ځانونـه دخپـل هیـواد خدمـد ګـاران وګرځوو.لکـه څنګـه چې د خپل دوجود پـه پرهرونـو دردیږو (خوږیږو) نـو همداسې باید خپل دهیـواد پـه زخمونـو خـوږ او ودردیږو. مـوږ او تاسـو ټـول داتـوان لـرو چې هریـو خپـل هیـواد تـه خـدمت وکـړو کـه چیرې تاسـو پاچایاست نو باید خپل هیواد ته ریښتنی پاتـه سي اوداسې یوکارونـه کړئ چې پـه هغه سر ستا دهیواد اوسیدونکو ته زیـان ورسیږي. رسـوالله صلی الله علیـه وسـلم فرمایې اي الله څوک چې زمادامت حـاکم (مشر)وي اوبیاهغـه پردوئ سختي کـوي نوتـه هم پرهغـه سختي وکړه اوڅوک چې زمادامت حـاکم وي اوپرهغوی نرمـي کوي نوتـه هم پرهغوی نرمي وکړه.①

بـل ځـاي رسـوالله صـلی علیـه وسـلم فرمـایې: څـوک چـې دمسـلمانانوحاکم وي اودهغوی په ښیګڼه کې هڅه ونه کړي اوپه خـاص نیت سره دهغوی ښیګڼه ونـه غواړي نوهغه به له دوی سره جنت ته نـه ځي .②

مشر،حاکم ،یـا پاچـا باید کـار اهلـي کارتـه وسپاري اوهغـه مسؤلیت چې ده تـه دده دهیواد خلکو ور سپارلی دی باید په پوره ایمانداری ریښتینولۍ، اوبـي لـه دې چې دیو چاڅخه وېره ولري سرتـه یې ورسوي. همداسې ټول دولتـي کـارکوونکي باید هیڅ وخت په خپلو کارونو کې سوستي او نـاغیري ونـه کړي، پریو مظلوم باید ظلم ونـه کړې، دقومون واوژبو ترمنځ توپیر باید ونـه کړې، رشوت باید وانـه خلـي، بـي عدالتي باید ونـه کړې، دخپلوانو او پردیو ترمنځ باید توپیر ونـه کړې،

-١-- صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه ٢ 472 ٢صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه4731

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هيڅ وخت بايد يو دولتي کارکوونکی دخپلي وظيفي(دندې) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړې، هردولتي کارکوونکی بايد دخپل واک اودندې سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکواو ټولني لپاروړاندي کړې: هيڅ داسي يو کار او عمل سرته ونه رسوي چی دالله جل جلاله په نزد دې ګونهګاره سي، دهغو خلکو چي دی يې په سرامر تاکل شوی دی دحق خوړونکي شی.الله (ج)موږ په نارواتوګه ديوبل دمال خوړلو څخه منه کړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ البَقَرَة : 188شماره ايات ولولئ.

که چيرې ددولت کارکوونکی دخپلوخلکو او هيواد سره خيانت وکړي اودخپلی هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چي ده ته ورسپارل سوي ده: هرومرو به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوی،ده ته به دخپل کړي ګوناه سزاورکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دی!ديوې زرې نيکی او يوې زرې بدئ حساب دخپل بنده سره کوي!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپارهسُوْرَةُ الزّلزَلة : ۸:7نمبراياتونه ولولئ.

هردولتي کارکوونکی بايد خپل هغه کارونه چي ده ته يې مسؤليت ورکول سوی دی دځنډ اوبي له دې چي پرخلکوظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړې.موږ بايد ټل خپل هيواد ته ريښتني اوسو او خپل هيواد او خلک په ستو نزو او کړاونو کي پري نږدو، تل ورسره مرسته اوهمکاري وکړو، تل دخپل ولس ريښتني خدمت ګاران واوسو، هيڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهيواد د دښمنانو دشومو پلانونو او پريکړوښکار نه سو ،که چيرې موږ ددولت کار کوونکي يوو:بايد په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چي موږته ددولت دخوا راکول کيږي.

او هيڅکله دپيسواو نورو مادي اومعنوي ګټو لپاره خپل هيواد خرڅ نه کړو،د خپل دهيواد سره خيانت ونه کړو، د رشوت داخيستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توګه سرته ورسو.

رسوالله صلی الله عليه وسلم دولتی ماموردتحفې (ډالئ) دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قنعت بخښوونکي ننګونه يې دتحفې دنه قبوليت په اړه دهغه ومختته ايښي ده اوفرمايلي يې دي: دخپل پلاريامورپه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

ديادوني وړده چي يوازې دولت نه سي کولی چي يوهيواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چي په دولت کي دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم بايد دخپلودندو په واسطه دخپل هيواد لپاره خدمت وکړي. هر کس بايد دخپل دولت سره دخپل هيواد په جوړولو کی ونډه اخيستوونکی او پوره مرسته کوونکی وا وسي،هغه که دهقان ، تجار، هنيوال اوکه ځاروي ساتونکی وي. يو هيواد په خپل ملت ولاړدی.

۱ ـ مسلم کتابالامارت حديث کڼه4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ملت دی چې يو هيواد ډېرمختګ په لوري بيايې. موږ ټول ددې هيواد اوسيدونکی بايد دخپل هيواد او خلګو سره مينه ولرو او پري نږدو چې زموږ هيواد او ولس دې دستونزو(کړاونو)سره مخ سي. هيڅ وخت بايد موږ دخپلې دندې او قدرت څخه په استفادې خپل هيواد او خلګ دستونزو سره مخ نه کړو، ځکه داهيواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک يوو مګر ددې هيواد اوسيدونکې يوو، موږ ددې هيواد پرخاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدې هيواد دهوا څخه تنفس اخلو دازموږهيواد دی آباديده اوسمسورتيايې زموږدنده ده.

قومي ژبني او نژادي توپيرونه

په نړۍ کی د فزيکي اومعنوي اړخه ډير ډولونه انسانان سته.ځينې انسانان تور ،ځينې ژړ ،ځنې سورپوستي او ځيني نور بيا غنم رنګه وي. ديوې سيمې خلګ په يوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سيمې خلګ بيا په بله ژبه اولهجه خبرې کوي.په نړۍ کي داسي ټولنې سته چې په يوه ځا نګړي نوم سره مشهورې وي دهغې جامعي خلګ په يوه ځانګړي نوم سره پيژندل کيږي او په هغه ټولنه کي دننه ځا نګړي ډلي انسانان شتون لري، چې هره يوه ډله انسانان يې ځان ته يو ټاکلی نوم لری، چې دفزيکي او معنوي لهازه سره يو شان نه وي، بلکې توپيرسره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چې يو شخص يې په خپله په يوه ځا نګړي نوم سره جوړه وي او يونوي خو ځښت را منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چې دقوميت، نژاد، او ژبې پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپيرونه ځينې وخت ددې سبب کيږي چې ديوې ټولنې ځينې ناپوه خلګ دي دبلې ټولنې دخلکو سره مخالفت وکړي:په دې دليل چې دهغه جامعې څخه د دوی رنګ جلا وي، يا په ژبه ځندي ،جلا وي او ياهم يوازي دهغې ټولنې نوم د دوی دټولنې دنوم څخه تو پير لري ،ټول انسانان الله (ج) په يو شان پيدا کړي دي، يو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه دی،مګريو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چې هغه مسلمان وي،يو مسلمان دالله (ج) په نزد ديو کافر څخه غوره دی. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الْبَقَرَة : 212شماره ايات ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همداډول يونيک او ښه اخلاق لرونکي انسان ديوه بد او بي اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کي تو پير بايد ونه سي، هرهغه کس ښه او غوره دی چي نيکي کوي، نورو انسانانو ته يې ګټه رسيږي، پرهيزګاره وي او چاته تکليف او ازار نه رسوي،ددې ښيګنو اوياهم نور ښيګنوپرته يوشخص او ټولنه دنوروا شخاصو اوټولنو څخه غوره کيدای نه سي.

په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوۡرَۃُ آل عِمرَان : 76شماره ايات ولولئ.

حضرت محمد(ص) فرمايي:مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي①.

که ورته وګورو په هر قوم او قبيله کي ښه او بد خلګ سته،کيدای سي چي په يو ژبه ويوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کيدای سي په يو نژاد کي بدخلګ شتون ولري .

مګر دا په دې معنا نه ده چي دهغې ټولنې ټول وګړي دې بد وي.په هغه ټولنه کي بيا ښه او نيک خلګ هم سته. ځينې خلګ داسې فکر کوي چي دا نژاد يا دا ژبه ويوونکي يا دا قوم يوه ځانګړې بدې لري ،چي هغه بدې د دوی په ټوله جامعه،ټولنه کي شتون لري مګر د داسې نظر درلو دونکو دغه نظريه مطلقً ناسمه ده:ځکه بدې په يوه کس کي کيدای سی نه په يوه ټولنه کي موږ دا نه سو ويلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري،موږ او تاسو بايد داسې ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو،نژادونو څخه ځا نونه غوره اوبحتره وګڼو اوهغوی ته دنسب پيغور ورکړو،رسوالله (ص) په نسب پيغوروركول په سختوالفاظو غندلی دی،موږ او تاسو بايد په خپلو کړونوځانونه دعزت او درناوي خاوندان وګرځو اوداسې انسانان دځانو،نوڅخه جوړ کړو چي نور خلګ زموږ د ژبې اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ اوتاسو که دهر نژاد او قوم څخه يوو ټول مسلمانان سره وروڼه يوو زموږ تر منځ هيڅ ډول توپير نسته اوبايد هرډول کينه ،رخه او تبعيض دمنځه وباسو اوټول يوالی غوره کړو. په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَۃُ الحُجرَات :10نببرايات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که ديوه قوم، نژاد او يوې بلې ژبې ويوونکو خلکو په اړه ناسم فکر پيدا کيږي نوموږ او تاسو بايد لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد،درنظرلاندې ونيسو اوورسته پريکړه وکړو.آيا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ويوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه آيازموږ په منځ کي نيک او ښه انسانان نسته؟ همداسې په هغه قوم ،نژاد، او ژبه ويوونکو خلکو کي هم ښه او بد انسانان سته،نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو ګڼلی.هيڅکله بايد يو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای(جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په يوه نظرګوري خوکاميابه هغه مسلمانان دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځا ی کړي وي.

١-صحيح بخاري کتاب الايمان حديث کڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپل قوم ژبه اونژاد ځانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه کړو.احترام، درناوی اوعزت په نیکو اخلاقو ښه چار چلند اوداسلام په مبارک دین کي دی. راسئ چي دخپل پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پرلاره روان سو اوکا میابۍ (بریالیتوب) ته ځان ورسو.

ټول تو پیرونه دمنځه یوو سواو هرمسلمان خپل ورور وګڼو.یوازي داوسنجو چي کوم کارونه چي زه یې کوم سم دي او که ناسم.دیادوني وړده چي هرڅوک حق لري چي خپلې ژبې،قوم، نژاد اوخپلو خلګو ته خدمت وکړي،مګرداخدمت چي دی خپل ژبې، قوم ،اونژاد ته کوي باید په داسي ډول سره وي چي ددې خدمت له عمله نوروته زیان ونه رسیږی.

دخپل کور،چم اوبڼ د آبادی،پرمختګ اوسمسورتیا لپاره بایدد نورو کورونه ،کلې اوبڼونه ویران نه کړو اوهغوی شاته تګ ته یې مجبورنه کړو .موږباید د نورو ژبو ویوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،

ټول هغه تو پیرونه چي موږ را منځته کړي دي دمنځه یوسوو، یو دبل څخه ځانونه غوره ونه ګڼو او دریوه چترلاندي او په یوالي کی ژوند وکړو.

علم اوپوهه

الله جل جلاله عالمان،ستري مرتبې درلودونکي وګرځ بللي دي. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المجَادلة : 11نمبرایات ولولئ.علم هغه نعمت دی چي انسان ته دعزت ،سرلوړی،محترمی،وړتیا اودیوه روښنانه ژوند کولوزمینه برابروي.

علم انسان ته ښه او خرابه نیغه ،سېده اوکږه لاره ښیي اوپه دې یې پوهوي چي څنګه خپله ځان اونور خلګ پرسېده او مستقیمه لار روان کړې .علم دخو شحاله اوسوکاله ژوند ضمانت اویوه داسي سرمایه ده چي موږته بیابیا دبریالیتوب زیري را کوي. په علم کولو ،غوره کولو اوپرې عمل کولو سره انسان جنت ته دا خلیږي، او په نا پوهې غوره کولو او دجهل پرلارتګ کولو سره انسان در دوږخ پوري رسیږي.

پوهان وایي علم یو داسي سرما یه ده چې په مصرف ولو سره نه کمیږي ،بلکي نوره هم زیاتیږي. علم غوره دی ،ښه دی اوبې عیبه دی ددېر دولت او شتمنۍ څخه.ځکه یوعالم :وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مګر علم دانسان څخه ساتنه(حفاظت) کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمان اوپوهان د ليدونکو، بينايانو په شان دي او بي علمه کسان دنابيناؤ او ړندو انسانانو په څير دي.
په علم کولوسره مغز،عقل،تفکراو ذهن پياوړی کيږی او وده کوی. علم کول دانسان دماغ دې ته آماده کوي چي انسان نور هم پرمختګ وکړي: بريالیتوبونه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او توان وی خلکوته ګټه ورسوي. موږ او تاسو ته په کار ده چي علم يووازينۍ هغه وسيله و ګڼو چي موږ دتياره او تاريکه ژو ند څخه درو ښانه او خوشحاله ژوند خواته بيايې. آيا هغه کس چي ړوند وي او هيڅ نه سی ليدای په اسانۍ پرلاره تګ کولی سي او که هغه کس چي بينا (ليدونکی) وي؟
معلومه خبره ده چي بينا(ليدونکی)کس خپله لاره ښه ويني، په آسانه توګه تګ پرلاره کولی سي، تل بي له دې چي دکومې ستونزې سره مخ سي، خپل تګ لوری ټاکلی سی،مګرنابينا کس په آساني سره پرلاره تګ نه سي کولی اوپه کندو،لوړو، ژورو کي لويږي او دمشکلاتو سره مخ کيږي.
همدارنګه ايا هغه کس چي دشپې روان وي تګ کوی خپل منزل آسانه پيدا کولی سي او که هغه کس چي دورځې په رڼا کي تګ کوي اوخپل منزل ته ځان رسوي؟
جلا والی او فرق په موږ او تاسو پوری اړه لري او خپله بايد قضاوت وکړوچي پوهې اوناپوهې علم اوبی علمي څومره ديوبل څخه توپيرلري؟ پوهان تل بريالي وي اوناپوهان تل دبرياپه لاسته راوړلوکي دمشکلاتوسره مخ وي. دپوهې په شتون کي زموږ ژوند داسي مثال لري لکه موږ چي په روڼ سهارکي تګ کوو اومنزل ته ځان رسوو،دعلم اوپوهې په نه شتون کي ددې برعکس يعني په تاريکوکي چي دژوند شپې ورځې سبا کوو اودرخپل منزله پوري لارپري کوو(تګ کوو)ځينې داسي خلګ هم شته چي علم اوپوهه حاصله کړې، مګر دخپل علم څخه ګټه نه اخلي عمل نه پري کوي،تش په نوم دعلم عالم بلل کيږي،دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لکه هغه کس چي هيڅ علم نه لري او بي علمه وي.
يوعالم وئي :دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چي دړانده په لاس کي وي.هر هغه څوک چي علم وکړي نو خپل علم دي صرف نظرنه ګرځوي : خپل علم دي داسي خور کړې لکه څنګه چي يوه شمعه په تياره کي خپله رڼا خوره وي.عالمان بايد دخپل علم څخه ساليمه او پرځای استفا ده وکړي او دژوند په چارو کي دي ورڅخه پوره ګټه واخلي.
يو عالم وائي څوک چي دښو او بدو تر منځ تو پير نه سي کولی هغه په مړو کي شماردی.هغه کسان چي بي علمه دي خپل حق نه سي پيژندلي او نه هم دنورو کسانو حق پيژندلی سی.هغه کسان چي علم نه غواړي او ورته ارزښت نه لري موږ او تاسو به څنګه دداسي کسانو څخه دنيکو او ښو کارونو دکولوهيله ولرو، موږ خپل خالق (ج) په علم کولو سره پيژندلی سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل ټول ژوند کې باید زده کړه وکړو او نـو رو تـه یې ورزده کړو. هغه کسان چې پـه خپـل علـم سره یې عمل کړی وی، هیڅ وخت چا تـه زیـان او ضرر نـه رسوي.غمونه اوکړاونه په علم کولواوغوره کولـو سره لیري کیږي. هغه کسان هیڅ وخت خفګان نه کوي چې دهغوی یو ملګری کتاب هم وی. زه دي تـه هیرا ن پاته یم چې یو څوک څنګه وائي چې زما علم،پوهه نه یادیږي

او زما ذهن کمزوری دی! هغه څو ک چې دا خبره کوي،باید په خپله خپل پـه دې خبره پښیمانه سي . دهیڅ یـو روغ او سـالیم انسـان ذهن نـه سي کمزوری کیدلی.

هرانسان کولي سي چې علم وکړي.

دا ډول وینا کوونکو خپل ذهنونه نه دي ازمویلي : ځکه دوی دا ډول خبرې کوي.

تاسو کـه چیرې یـووار پـه علـم زده کولو،یادولو کـي دستو نـزو سره مـخ کیږي: تاسو پـه هغه ستو نـزه پـروا مـه کوئ،امتحان یې کړئ در هغه وختـه پـوري کـه چیـرې تاسـو پــه زرګونــو ځلــه هـم سـتونزي وګــاللي، ودریـږئ او هـو ډمـن اوسئ ترڅو تاسو کامیاب به سي.په علم کولواوپوهې حاصلولو بایدهیڅکله هم ونه شرمیږو،موږکه هرڅوک یوو پـه هرحلت کي یوو بایدعلم حاصل کړو دزړه ښکلا ،خوشحالي او ډاډ په علم کي نغښتی دی.دزړه خیرن والی ،وېره،

او خفګـان پـه بې علمی کي پټ دي .راسئ چې خپل اولادونـه، دوستان او خپلـه ټولنه په دې وپو هوو چې علم موږ ته څنګه کامیابي(بریالیوب) را په برخه کوي، او موږ څنګه دستو نزو څخه په پریمانولاروخپل منزل ته رسوي.راسئ چې خپل او لادو نه دعلم په ګانه ښا ئیسته کړو، ترڅو مو هم ددې دو نیا او هم داخرت تـو ښـه بـرا بـره کـړي وي او خپـل ځـان مـو دخدای(ج)دراکړل سـوی مسؤلیت څخـه خلاص کړی وی.

که چیرې غواړئ چې اولادونـه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درنـاوي) درتـه ولـري او ستاسـو دهوساینې،سبب وګرځي: پـه خپلـو او لادونـو مـو علـم او تعلیم وکړئ. مـه پریږدئ چې بې علمـه ، خپلې ټـولنې او هیـواد تـه دخدمت کولـو څخـه لیري پاتـه سي.که چیرې پرموږ او تاسوباندي خپل اولادونـه او نـور دوستان پـه ربښتیا هم ګران وي او مینه ورسره لرو: راسئ چې علم ورته وښیو او یو دا سي تحفـه ورتـه ورکـړو چې ټـول عمـر او پـه اخرت کـي ورتـه ګټـه ورسـوي او ورتـه دنجات (خلاصون) وسیله وګرځي.

علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کیږي ماشوم، ځوان، او سپین ږری ددیرعمرخاوند نه غواړي.

هر څوک کولی سي علم وکړي.دا خبره زماپه آندناسمه ده چې یو څوک دا بهانـه کوي چې زه نورلوی سوي یم او یا هم وائـي چې زه نـور سپین ږری سوی یم او علم نه سم کولی. دا یوه دا سي بهانه او وینا ده چې دا شخص په حقیقت کي دا نـه غواړي چې علم وکړي.مـوږ او تاسو ټـول پـه دې مکلف یـوو چې علـم وکـړو او نورو ته یې وښیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي وېناده :حاضردي زماخبره غائيب ته ورسوي (۱).پوهه موږ ته صداقت، اما نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالى، وروروليې، ملګريتوب، حق غوښتنه،خداى (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده کوي!

علم، پوهه موږ نه پريږدي چي دسيده لارې څخه واوړو او کږه لاره انتخاب کړو.پو هه او علم انسان دناروا او نا مشروع کارو نو څخه ليري ساتي او هغو کارو نو ته يئ نيژدي کوي: کوم چي په هغو کارو نوکي کا ميابي او بريااليتوب نغښتى وى. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمى تورې او تا ريکې پردې پورته کړو او دعلم په روښنائې يې وځلو يوه داسي فضارا منځ ته کړو چي نور مو په هيواد کى يو داسي څوک پيدا نه سي چي بې سيواده، ناپوهه او بې علمه وي.راسئ چي ديو بل ښوونکي سو.

کينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلک موږ دعلم او پوهې دستر نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوکسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه يوسو،کوم چي غواړي موږبي علمه اودپوهې څخه ليري ووينې،د دوى دارمان بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيږى.موږبايد دعلم کول اودپوهې حاصلول داسي يواړتيا وګڼو،لکه څنګه چي موجود غذا ته اړتيا لري.موږ اوتاسوبايد دهيواد شاړي دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته وداني کړو.

شفقت او مهراباني

مهربانه انسانان دخداى(ج) ددوستانو دډلې څخه شمېږل کيږي، الله (ج)انشاءالله پرهغه چامهربانــه او رحـم کـوونکى دى چــي هغــه انســان دلــوى الله (ج) پــر مخلوقاتومهربانه او رحم کوونکى وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او ورور ولي چلندوکړې اوخپل اسلاميت په ډاګه کړې.

هيڅ وخت انسان په کبر غرور او بي پروايې دعزت خاوند نه سي کيداى، مګر هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوى عاجزه مهربانه اودشفقت درلودونکي وي.موږمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ الحِجر : 88 نمبرايات ولولئ.

۱ -- بخاري کتاب العلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان په خپل ژوند کې دستونزو کړاونو اوبې وسیوسره مخ کیږي: کیدای سي چې دقدرت، طا قت(پیاوړتیا)، او شتمنۍ خاوندان هم سي،په دې دواړو وختونو اوحلتونو کی انسانان باید د صبر او حوصلې څخه کاروا خلي.

انسانانو ته دانه ښايي چې دخپل فزیکي اومعنوی پیاوړتیا او شتمنۍ څخه دې ناسمه استفا ده وکړي ، پرنورو انسانانو دي ظلم اوتیری وکړي، او دخپلې پیاوړتیا او شتمنۍ په کارولو سره دې دنورو خلکو زړونه ازارکړي.رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمايي:ظلم دقیامت په ورځ تیارې دي .①

شتمني پیاوړتیا او قدرت ،یاواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف یو چا ته ور کول کیږي!

ددې لپاره چې الله (ج) خپل بنده ازمیي، چې بنده دخپل مال، قدرت او پیاوړتیا څخه څنګه استفاده کوي،الله جل جلاله زموږمالونه ازموږاولادونه زموږلپاره ازموینه بللې ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوۡرَةُ التَّغَابُن 15:نمبرایات ولولئ.

کله چې تاسو دقدرت، پیاوړتیا ،شتمنۍ ،زور او زبردستیی خاوندان یاست، نوتاسو خپل دامیلمانه ،دځان سر دیو چا دامانت په شان وساتئ: هیڅ وخت ترینه غلطه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمني دخپلو ورونو په فايده (ګټه) او هغوی ته په خیر رسولوکي ولګوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو، اوګناهونو څخه خلاص کړي وي .هیڅ وخت په خپل ژوند کي پر بې چاروۍ او مظلوموانسانانوظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: دمظلوم له ښیراځان وساته ځکه دهغې اوالله ترمنځ پرده نسته.②

کله چې ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چې اې زما نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پیدا کړی یم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته لیږدول سوي یم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی او دهغه څخه ورسته زه دې نړۍ ته را غلم ،زه دخدای(ج) دخوښۍ پرته خپلې ستر ګې لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوګنځای خاورې دي او دمحشر په ورځ به لوی خدای(ج) زما سره دیوې زرې په اندازه دخیر او شر حساب کوي.

بیازه انسان څنګه ددې ټولوننګونو سر بیره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر یومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنګه مغروري وکړم، څنګه زه ددې سربیره چې زه هم یومسلمان یم پربل مسلمان ورور ظلم او تیری وکړم،بیا هغه وخت تاسوباید پریکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننګونو سر بیره ظلم، تیری وکړي او که نه بیامشفیق او رحم کوونکی واوسئ .

١- بخاري حدیث کڼه 2447 ٢- بخاري حدیث کڼه 2448

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(ج) هغه کسانو ته اجر او بدله ورکوي چې ظلم پرې سوی وي، الله (ج) ظالمان اوظلم نه خوښ وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 57نمبرایات ولولئ.

ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مګر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چیرې دخدای(ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو برا بره . ظلم کول انسان دبر بادئ تورې کندې ته اچوي .په ظلم کولو سره انسان دوږخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسا ن جنت ته ځي،په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره دسُوْرَةُ الشّوریٰ : 42 نمبرایات ولولئ.

که چیرې دخدای (ج) خوښه وه الله (ج) هیڅ کله دظالمانو ملګری نه دی.راسئ چي دټو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهیز او منعه وکړو چي لوی خدای(ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا ګڼلي وي او موږ مسلمانان یې دهغو په نه کولو امر کړي یوو.ډېر وخت موږ دپیسو، شتمنۍ او قدرت په لا سته راوړلو کي پریو چا ظلم او تیری کوو، چي دا کاریوازي زموږ اوستاسو حرڅ دی ،ورکول او اخیستل دنعمتونو دخدای(ج) په لاس کي دي، چي چاته وغواړي نو هغه ته یې ورکوي،موږ هیڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چي موږ ته ټاکل سوې لیکل سوي وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره د سُوْرَةُ التّکویر :۲۹ نمبرابات ولولئ.

دلته زموږ سره یو پوښتنه پیدا کیږي چي هرڅه خو یو سبب هم غوا ړي؟دسبب معنا دا نه ده چي موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تیري څخه کار وا خلو او خپل مقصد،موخې ته دې ورسیږو،بلکي موږ باید دنیکو اونیغو لارو څخه په کاراخستلو سره خپل موخې ته ځان ورسو: هیڅ وخت په ناجایزه توګه دخپل حق غو ښتوونکي نه سو .

اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هیله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتو نو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله(ج) ثنا ووایو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وګڼو دهغو خلکو څخه چي هغه ټول عمر په بدو کارونو او ګوناهونو کي لګیا (بوخت) وي نیکې نه کوي،عبرت اخیستوونکي باید واوسو،کله چي موږاو تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وګورو نووه به وایوو، چي هو زه خدای (ج) ډېرنازولی یم ،دهرې خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولې دبدو کارو نو تلاښ وکړم او ولې پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟حال دا چي زه نازول سوی یم دالله (ج) له طرفه څخه زه یې مسلمان پیدا کړی یم، را ته یې روغ او سالیم بدن راکړی دی،بې شمېرنورنعمتونه یې راکړي دي، نو بیا ولې زه دلوی خدای (ج) نافرماني وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي.①

۱- بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلګ هم ظلم کولو ته پري نږدو ترڅومو دواړي نړۍ دخوښۍ څخه پريمانه سي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي (يومسلمان دبل مسلمان وروردی، نه ظلم پرکوي اونه يې دبل ظلم ته سپاري.) ①
الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پريمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يې

الله جل جلاله موږ دموراوپلار په حق پيژندلوامرکړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ لقمَان :14نمبرايات ولولئ.مور او پلار دلوی خدای (ج) ستر نعمت دی.

هر انسان چي ددې لوی نعمت څخه بي برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه شتون ښه معلومات او پوهه سته ،او دکمئ احساس يې دهغو خلګو څخه ډيرکوي، دکوموخلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته .مور او پلار تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يې دژوند کولو لارې چارې ښودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتې سوې ده او تل يې زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يې راته راکړي دي،هغې موږ ته ژبه ښو دلې ده، موږ تل يوازي دمور مينه ليدلې ده، هيڅکله يې دا نه دي زغملې چي موږ دې نا ارامه،نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حلاتو کي شريکه پاتې سوې ده ،زموږ دښه ژوند لپاره يې خپل ځان په تکليف اوزحمت کړی دی اوموږته يې ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده .پلار موږ ته هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده اويامو‌هم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت ګاللی دی کاريې کړی دی، زموږ لپاره يې خواړه، جامې اونورداړتيا وړ توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان ؤ نودې ته يې نه يوو پر يښې چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفګان پر محال دلوبو کولو سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه لاسته راوړو.

زموږ مور او پلارزموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ والدين دانه غواړې چي موږ دې په ستونزه کی ووينې. دهرمور او پلا ردا غوښتنه ،هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي واوسي.افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري،مګر موراوپلاريې بيا هم ددوی څخه ناراضه(ناخوښه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشرع امرونو نافرماني کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون لري چي موراو پلار ترينه خوشحاله نه دي،

۱- بخاری حديث کڼه ۲۴۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ددوی دخوا په تکليف کېږي او ددوی دلوريې ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسې وينانه کوي چې موږ په غلطه(ناسمه) لار روان کړي،خو زموږ ځينې ورونه او خويندې دا فکرکوي چې زموږ مور او پلار زموږ په ښه ژوند کولو لا خوښ نه دي اوغواړي چې موږ په تکليف ،زحمت کې ووينې، دا ډول فکرکوونکې کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازې موږ دهغه کارونو دکو لو څخه منعه کوي چې په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکې وي،ددوی په دې کار کولو سره چې موږ يې ولـړې دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وګر ځولو او ولې يې اجازه را ته نه راکړل چې موږ هغه ناسم کار،ياکړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو،او آن دردې اندازې بد کوو چې موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو.زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پورې راضې او خوشحاله نه سي چې زموږ څخه والدين خو شحاله نه وي،رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي:(الله تعالی پرتاسودموروپلارازاروال دهغوی حق نه ورکول حرام کړي)① متل دی چې وائي دموردرپښولاندې جنت دی.

موږاو تاسو يوازې په والدينو باندې داحق لرو چې موږ په ښه نوم سره يا کړي موږ ته دنيکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندې وکړي ، موږ حق نه لرو چې دهغوی دهغه خبرو اوهدايتونو څخه سر غړونه وکړو چې هغه داسلام دمبارک دين داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مګر يوازې هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چې هغه داسلام ددين څخه مخالفه اوورسره په ټکر کې وي. په دې خبره دلاښه پوهيدلو په پارد سُوۡرَةُ لقمَان : 15نمبرايات ولولئ!خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر ګورئ او هيڅ وخت ورته آزار او تکليف مه رسوئ.
موږ هغه وخت خپلو هيلو او غو ښتنو ته درسيدو لارپيدا کوو چې دخپلو والدينو دوعا،مشوره او ملا تړ راسره وي.يوکس هغه چاته څنګه تکليف او ازار ورسوي چې هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ،تکليف نه وی رسولی ،او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنګه يو شخص دا کولی سی چې خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چې موږ الله جل جلاله دموراوپلارسره په ښه چارچلند اودهغوی سره په درناوي خبروکولو امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوۡرَةُ بنـیٓ اسرآئيل/الإسـرَاء :23نمبرايات ولولئ.دخپل مو ر او پلار سره په هغو کارونو کې مشوره وکړئ چې تا سويې په ورځني ژوند کې پر مخ بياياست او په دې کارکولوسره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

١- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5975

(c) ketabton.com: The Digital Library

را سئ چې دخپلو والدینو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان لیرې وساتو چې زموږوالدین نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو.موراو پلارتل موږ دنیکوښوکارونوپه کول امرکړي یوو. خپلو والدینو ته خو ښې ورکړئ او هیڅکله يې دخفګان لامل مه ګرځئ. خپل والدین دنیکو او غوره کارونو په کولو سره دخپلوځانونوڅخه خوښ وساتئ.دهغوتړلو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چې په هغوسرمووالدین دناراحتی او خفګان احساس پیدا کوي.راسئ دهغه چا احترام او عزت وکړو چې دالله (ج)رالاندې يې موږ روزلي يوو ،زموږ څخه يې سا تنه کړې ده ،موږ ته يې مینه را کړي ده ،موږ يې يوازې نه يوو پريښې او تل را سره مله پا تې سوې دي.راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چې تولـه شپه يې زمو ږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړې ده .
را سئ چې خپلو والدینو ته دا ثابته کړو چې دهغوی خوارئ او تکلیفونه بې ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چې دهغوی تول مشکلات او زحمتونه ديوه ښه او نيک اولادلپاره دوی ګاللي وه.لوی خدای(ج) دي موږ ته وس اوتوان راکړي ،چې هيڅ وخت زموږ څخه زموږوالدين خفه نه سي،او تل ورته خوښۍ ورکوونکي اولادونه و اوسو .

نشيي توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني کارونودجملي څخه يې ګڼلي دي.
په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : ۹۰نمبرايات ولولئ.نشيي توکي يوداسي پديده ده چې دنړۍ تولـه انسانان ددې مصيبت څخه خلاص نه دي. هر ډول نشيي مواد زيان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبين دين هيڅ ډول نشيي توکو ته اجازه نه ده ورکړې، رسوالله(ص)فرمايي:(که چاپه دونياکي شراب وڅښل اوبيايې توبه ترې ونه ويستله نوالله به يې په اخرت کي پرې حرام کړي.)①
موږ مسلمانانو ته دانه ښايي چې دخپل مبارک دين اسلام داحکامو څخه سر غړونه وکړو،اودنيکی کړنوته غاړه کښېنږدو اودبدې دکړونوڅخه ځانونه ونه ساتو. زموږپه تولنه کي يو ډېر زيات شمير خلک په نشيي موا دو روږدي دي، داخلک ولې روږدي دي؟ ددې کبله چې موږ او تاسو دي خلکوته دازمينه برابر کړې ده او هغوی مو په لوی لاس دې کار ته هڅولي دي.راځئ دهغه ځای څخه يې پيل کړو چې کله يوماشوم دخپل مور څخه وزيږی کله چې هغه لا څو مياشتنی وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چې هغه ماشوم بيده سي او يا هم ارامه،رحته سي او بغاري ونه وهي، موريي ورته يو ډول نشه ورکوونکی درمل او هتأ دردې اندازې پوري چې ځينې ميندي خپلو ماشومانو ته ترياک (افين)ورکوي، چې دا عمل کله ناکله دماشوم دمړينـي اوياهم دهغه دناروغۍ سبب کيږي،که څه هم دا معلومه خبره ده چې ماشومان دلوړې،تندې اوناروغۍ لکبله اويا هم عدتاً بغا رې وهي، مګر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چې هغه

۱- بخاری کتاب الاشربة حديث کنه 5557

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم ته شیدې اویاهم نور خوراکي مواد ورکړو اویایې هم کوم ډاکټرته وښیو هغه ته نشیې مواد ورکوو. یوه بله لار چې موږ دیوه شخص په نشیې موادو، دروږدي کیدو لامل ګرځو په دې ډول ده.

کله چې یو ماشو څو کلن سي : یو پلار خپل ماشوم بازار یا هټۍ ته ددې لپاره لیږي تر څوهغه ته نسوار اویا هم سګریټ راوړي!ماشوم چې دخپلو والدینو سره زیاته مینه لري او تل غواړی چې دخپلووالدینو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پیدا کیږي، چې زما پلار یا مور چې یاد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا یوښه کاروی،چې په پایله کې یې بیا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لږ اویوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چې دده پلاریامور ددې توکو کارونه کوي، بیا کرار کرار دی په دې موادو روږدی کیږی اوبیا دوخت په تیریدو سره دی داتوکي ډیر استعمالوي،کله چې دی په زیاته اندازه سګریټ استعمال کړې: دزیاتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بیا دی دداسي کسانو په لټه کي کیږي چې هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کیږي او بیاعین الشکل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: یادکس دتاریاکو،هیروینو اونورو،وژونکونشیې موادو په استعمال روږدی کیږی،البته دلته باید یوه بله خبره هم ورزیاته کړم چې ناسم اوبي لارې ملګرې هم ډیروخت په نشیې موا دو دروږدي کیدا لامل کیدای سی.

یوه بله لاره چې په نشیې موادو دروږدي کیدو زمینه یې برابره کړي ده هغه دنشیې موادو کښت اوکر کیله ده! زموږ او تاسو ځیني دحقانان وروڼه په خپلو مځکو کي تمباکو، بنګې، تاریاک او نور نشیې مواد کري او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادۍ کندې ته غورځوي. دحقانانو ته دنشیې مواد ودکرکیلې ډېره لږه اندازه ګټه رسیږي اوزیاته ګټه یې نورو بدو خلکوته رسیږي،که چیرې موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کرو او دناروا کښتونو سره یې پرتله کړو،نومعلومه به سي چې موږ او تاسو دنشیې توکوپه نسبت زیاته ګټه دروا کښت دلارې لاسته راوړې ده .

موږ او تاسو تل دا وایوو چې خورکي مواد لوړ قیمت لري ددې علت هم دنشیې مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مځکو کي غلې دانې وکرو:موږ به خپل دهیوا د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه یوو چې دنورو هیوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومځکوکي رواکښتونه وکرو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قیمتو نه زموږپه سیمه کي خود دخوده(خپله) راټیټ سي!راځۍ چې په ګډه نور خپل هیواد دنشیې تو دکرکیلې اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پرې نږدو چې خلک په نشیې موادو روږدي سي،دنشیې توکو موتادي،روږدیدا یو داسي شرموو نکی کاردی، چې هیڅوک په نشیې موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشيې مواد زمونږ دذهن،دماغ اوبدن کمزوري کوونکي،،دمالي ستونزو راوستونکي،زيږونکي، دشخصيت کښته کونکي، او يو داسي کار دی چي زمونږ دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!
راځئ چي نور په ګډه نشيې مواد ورک کړو اودکاروني څخه يې ځان او ټولنه دتل لپاره بيغمه اوخلاصه کړو.

خپل منځي شخړې او بدئ

زمونږ او ستاسو په ټولنه کي مو ډېرې دا سي پيښې ليدلي، او دهغو پيښو په هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلی وي،چي ورسته دوژل سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنئ او دقاتل سره بدې يا دښمنې پيل کړي. دوی دواړه ډلې يا اړخونه يو پربل باندي مرګونې حملې کوي تل ديو او بل په نابودئ اولمنځه وړلوپه سي تلاښ کوي،چي هتأځينې وختونه دا د دوی په وينابدې يادښمنې درپيړيو پوري دوام پيداکړي اووغځيږي.بدې يادښمنې هغه وخت را منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسا نو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی په دې کار ياخبره سره هم نظره او موا فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم ،بي برخې وي:ديو بل سره جګړه وکړي، په جګړه کي مرګ ژوبله را منځته سي او دانارروا اوناسم کاربدې منځته راسي. دزياترو داسي پيښو لاملونه ځينې وخت ددې لاندي علتونوله کبله وي:
دمځکو،(جايدا دونو)، داو بو لګولو، دماشومانوپرسر سره اختلاف، جګړې اوشخړې، او دې ته ورته ډېر زيات لا ملونه نورهم ددې بدې پديدې درامنځته کيدوسبب کيږي ياسوي دي،داحليدونکي لاملونه (سببونه) ځينې کسان ديو بل سره په مشوره نه کولو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورته پيداکړي او داستونزه ديوبل په مرسته حل کړي،برعکس ديوبل سره لفظی شخړه کوي، يو بل ته لاسونه اچوي، يو او بل سره ژوبله وي اوهتأ سره وژني. داډول پيښې زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطه را منځته کيږي چي خلګ يې په خپلو کورونو کي ساتي. يوانسان چي هوښ او عقل لري ديو بل انسان سره په يوه دا سي وړه ستونزه او مشکل جګړه کوي اوهغه ژوبل او وژني چي هغه ستونزه په ډېره نرمه لحجه او بيله کومه خنډه حليدای سي.موږسره له دې چي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايې: ژباړه. الله ته په خلکوکي ناخوښه هغه څوک دي چي ډيرجنجالي وي.①خپل په منځ کي پريوې وړې اوحليدونکي ستونزې ديوبل سره جنجال اوشخړه کوو؟ ولې په دې خاطر چي زمونږ او تا سوڅخه ځينې زغم او حوصله نه لرو اوپه اوکوچنيو خبرو په غوسه کيږو. رسوالله (ص) فرمايې:(پهلوان هغه نه دی چي په غيرغښتلی وي بلکي پهلوان هغه دی چي دغوسې په وخت کي ځان وساتي) ②

۱- بخاری حديث ګڼه2457
۲- بخاری حديث ګڼه6114

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر اوحوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،موږباید داسترنعمت تل دځان سره وساتواو د دې نعمت دنه شتون په صورت کې ددې نعمت دلاسته راوړلوکوښښونه وکړو.موږ او تاسو ولې در دې اندازې ظالمان سوچې یو انسان دې بیله دې چې هغه کوم جرم او ګوناه کړې وي ووژنو ،ولې دخپل خدای(ج) دامر نافرماني وکړو، مخکې له دې چې موږ او تاسو دیو چا سره جګړه کوو،لومړی باید دا فکر(آند)وکړو چې آیا په جګړه کولو سره زما دا ستونزه حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چیرې دا ستو نزه په جګړه کولو سره حلیدای سي: بیا ولې یې دیووې بلې سمې اود زیان څخه لیري لارې څخه کو ښښ نه کوم او ولې دیو بل سره جګړه وکړو، ولې یو چا ته ضرر ورسو، ولې یو کس ژبل یا قتل کړو؟ آیا موږاوتاسو دومره صلاحیت لروچې دخدای(ج) دیو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل کړو،ولې موږ حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردې هرڅه ورسته باید دا وسنجو چې کله داخرت په ورځ زموږ رب (ج) زموږ سره دیوې زرې نیکی او بدی حساب کوي: موږ په هغه سخته ورځ ددې جواب ورکولی سو چې موږ دیوه بې ګناه مسلمان قتل کړی وی،په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره د سُوْرَةُ الزَّلزَلَة 7:۸:ګنه ایاتونه ولولئ .الله(ج) یو مسلمان ته انشاءالله دهرې ګناه څخه ور تیریږي، مګر دبل دحق څخه نه ورته تیریږي، ژوند دیوانسان حق دی اوبغیرداسلامي احکامودجاري کولو څخه دیوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخیستل لویه ګناه ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 32 اوسُوْرَةُ النِّسَاء :93نمبراياتونه ولولئ.موږ اوتاسو چې کله یوه ګناه وکړو ورسته دهغه څخه افسوس کوو او په خپل کړي کار پښیمانه یوو، چې دا پښیماني ورسته هیڅ ګټه نه لري.

باید دیوه کاردکولو څخه مخکې ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار وکړو.ډېرداسي کسان سته چې د دونیا دګټې لپاره خپل اخرت او ابدي ژوند خراب کړي: داکاردیوه انسان ستره غلطي ده !

په دښمنۍ کې داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژني چې د دوی په فکر(آند) یو ډله بله ډله ختمه کړي. داتیروتلي (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه دیوه په مقابل کی بل قتلوی،په ربښتیا هم دا ډول کسان ناپوهان دي، ځکه درځوبه دوی دیویې وژنې په مقابل کې بله وژنه کوي، دیوه ټپ ،یاژوبلې په مقابل کې به بله ژوبله کوي، ایاپه یاد کارکولو سره دوی کولی سی ګټه او فایده لاسته راوړي؟ او که چیرې په دې سره فایده لاسته نه ورځي نو بیا ولې دوی یوبل ته بخښنه نه کوي او په دې کار سره خپله دوښمني نه ختمه وي؟

دوینې جواب په وینه سره باید ورنه کول سي،د دوښمنۍ درلودونکووګروپه منځ کې سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی دسولې راوستلو لپاره دې عالمان، مشران،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونـور مخګورکسان سره کښيني،او د دوی پـه منځ کـي دې روغـه وکـړي، ددواړو طرفونـو غوښـتني دې واوري او ورسـته دې يـوه مناسـيبه دحـل لاره ورتـه پيـدا کړي،داسي يـوه پريکـړه دي وکـړي چـي د دوړو طرفونـو رضـا اوخوښـه حاصـله سي، داسي يوه پريکړه دي نه کوي چي خدای(ج)مکړه نوروکسانو تـه پـه کښـی زيـان ورسـيږي،دوی تـه دي داقناعت ورکـول سـي،چي دمسلمانانوپه منځ کـي پـه وژنـه او جګړه کولو سره يوه ستونزه نـه حليږي،بلکـي پـه سـوله او روغـه جـوړه سره يوه ستونزه حليدای سي.الله جل جلاله سوله خيربللې ده!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ النِّسَاء :128نمبرايات ولولي.يومسلما ن با يد دبل مسلمان په وژلو او يازوروولو دا سي فکر ونه کړې چي ګواکي زه يـو ميړنی اوزړور يم؟

يورښتنی ميړنی او زړور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور تـه زيـان ونـه رسوي، ديو کس سره دهغه دستونزې پـه وخـت کـي مرسـته او همکـاري وکـړي، اوهغه دزيان څخه ليري وسا تي.را سئ چي نور دخپلو وروڼو سره ونـه جنګيـږو او يـو بـل سـره قتـل نـه کـړو او يـو او بـل تـه دزيـان رسـولو څخـه ځـا نونـه ليـري وساتو.الله جل جلاله موږ دخپلو ورڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو(سوله کولو) امرکړی يو!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۰نمبرايات ولولئ.ولې مو ږ او تاسو پـه يـوه وړه مسئله کلونـه کلونـه سره وجنګيـږو ديوبـل وينـې سره توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټولـه راتلوونـکيه خرابـه کـړو، لادرځـو بـه ديوبـل څخه غچ اخلو او سره وژنوبـه، ولـې دا دخپـل ځـان لپاره شرم وګڼوچي ديو چا دغلطۍ جواب په نرمه لهجه او بخښني کولو سره ورکړو، ددې پرځای چي موږ هغه غلطي بيا تکرار کړو ولې هغه غلطۍ ته دپـای ټکـی نـږدو، ولـې موږ ځـان پـه دې کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانه ومني چي ديو چا څخه بخښنه وغوا ړو سره ددې چي غلطي هم زموږ وي، ولې ديوې کو چني او حل ليدونکي ستونزی څخه دنفرت اوروڼـه بل کـړو چـي بيـا پـه هغـه لمبـو کـي پـه کلونـو کلونـو سوو ځو او ولې خپل وروڼه دښمنان جوړ کړو؟

راسئ چي خپلـه ټولنـه داسي جوړه کـړو چـي پـه لـو مـړی سرکي خـو بايـد ديوبـل دغلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيرې خدای مکړه پـه بـدئ اختـه سـوي يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونه سره کښينو او د تياره ژوند څخـه ځـا نونه خلاص کړو اوپه خپل منځ کي يوه مناسيبه،غوره، اوښه پريکـړه وکـړو. کـه چيرې دا ستونزه دې د دوو خوواشخاصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نـه کـړه ،نو دهغې سيمې خلک دي ددې دو طرفونو تـر منـځ منځګـړي تـوب وکـړي، اوددې دو ډلـو تـر منـځ دي دوښـمني دمنـځ يوسـي او روغـه جـوړه دې يـې وکـړي، لـوی خداي (ج) دي موږ او تـا سو دورور وژنې څخـه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوليت عيب نه دی

الله (ج) ديوه انسان په ژوند کې ټولې مختـه راتلونکې پيښې هغه وخت ليکلې وې چې کلـه هغه دې دونياتـه نـه وي راغلـی! دهغه درزق يا خـورک ، څښـاک اندازه، دهغه عزت، دهغه ژونـد پـه دونيـاکې، نيکبختـي اوبـدبختي او داسي نـور پيښيدونـکوکارونو،عملونو،ياپه عامه اصطلا ح ديوه انسان نصيب څه سره چې موږ په ژوندکې مخ کيږو يايې کوو لوی الله جل جلالـه تـه معلوم اوپرهغوبانـدې پوره علم لري. هيڅ يو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښې څخه پرتـه خپل بانـه لاهم نـه سي رپولی، ټول کارونـه دلوی خدای(ج) پـه لاس کې دي، يوانسان يې عقل مند پيدا کړی وی، بل انسان ته يې قوت او زور ورکړی وی او بل انسان تـه يې نه وي ورکړی، يو انسان يي دولت مند او شتمن پيدا کړی وی او بل انسان يې غريب او نيست مند پيدا کړی وی، يوه انسان تـه يـې عزت اوشرافت ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی.ټولې چارې دلوی خدای (ج) پـه امرمختـه ځـي که هغه خير وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ايمان لري او دا خبره بايد پـه پوره يقين او باور سره ومني.
انسـان مختـاردی يعنـي انسـان پـه خپلو کړونـوکې دخپل اختيـاراو خوښـي دی چـې نيکې کوي اوکه بدې، دايو اوږد علمی بحث دی اونـه غـواړم نـورپر دې بحث څـه وليکم. راځم خپلې اصلي موضوع ته: ځيني انسانان چې کله پيدا سي نـو دبدن يـو اندام يې کم وي او ځينـي انسـانان بيا دپيدا يښت څخـه ورسته دنـاروغۍ او يـاهم ديـوې پيښـې لـه عملـه خپـل دبـدن يوانـدام دلاسـه ورکـړی او يـاهم زيـان مـن سي.لومړی راځم دې ته چې هغه انسان چې معلول پيداکيږي او يا هم دپيښـواو نـارغيوو لـه کبلـه معلول کيږي څـه بايدوکړي: معلـول شـخص دې پـه ژونـد کـې دپښيمانی، درد،اوخواشينی احساس نه کوي، ولې چې يوانسان هيڅکلـه خپلـه پـه خوښه نه غواړي چې معلول سي. هر څه چې پيښيږي دلوی خدای(ج) پـه امـراو اراده سره پيښيږي کيدای سي چې معلوليت کې ديوه انسان خير وي ،ځکـه انسان دخپل خير او شرڅخه خبرنه دی. که چيرې يو شخص خپل ژوند پـه معلوليت کـې تير کړ اوپه خپل معلوليت راضي (خوښ) اوصبرکوونکی سو کـه دالله (ج) خوښـه وه نو دمعلوليت او دده دصبر اولوړهمت اجرونـه بـه پـه اخرت کـي ورتـه ورکړي.
پـه دې خبـره دلاښـه پوهيـدلوليپاره د سُـوْرَةُ لقمَـان : 17نمبرايـات ولولی.معلولـو اشخاصوته دانه ښايې چې خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسـانان بايد خپل زړونـه په دې خپه (خواشيني) نه کړې چې زه ولـې معلول يم ؟او دا سـي دې دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنګه چې يو غيرمعلول انسان خپل ژونـد پـر مخ بيـايې، دځـان لپـاره دې يـو داسـي کـاراو کسب دکـورنۍ او دوسـتانو پـه مرسـته پيدا کړي چي سره ددې چي دی معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته پـه خپـل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نـه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نن عصر کې ډېر ماشینونو دشتون له عمله زیات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کیدای سي چي دیوه غیرمعلول شخص او یوه معلول شخص دکارپایله په مساوي ډول وي او دکمیت دلهازه دي کوم تو پیر ونه لري .هیڅ وخت باید معلول شخص په کارونو کي له دې کبله چي دی معلول دی زړه نه خفه کوي او بي له دې چي کوم خفګان او اندیښنه ورته پیداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. موږ او تاسو داسي ډېر انسانان لیدلي دي چي معلول دي خو بیا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر ښه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغیري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو ورڼو باید خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي موږ معلول یوو، معلول اشخاص دې هیڅ وخت ځان دستونزو (کړاونو)،خفګان،ناهیلیوو په جال کی نه راګیروي، او تل دې زیار باسي چي په خپل ژوند کي ځانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دې دطبیعت دښکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هیله درلودونکي، صبرکوونکي ،اوراتلونکي ته خوشبین وګړي دي .

هیڅکله دې دنا هیلۍ او غم احساس نه کوي ناهیلې او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولی. لکه څنګه چي مخته ولیکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوباید دهغه لوی ښتن لوی دربارته هیله مند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځینې هغه معلول وروڼه چي دخپل معلولیت څخه رنځ وړي:باید ددې احساس پیدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورومعلولیت نه درلودونکو انسانانوپه څیر زیار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبریالیتوب درحده ځان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلولیت له کبله سپکاوی کوی:

راسئ چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولې معلول دی؟ آیا دا شخص په دې خوښ دی چی دی دې معلول وی او که د لوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلولیت یادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آیا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړې؟ ددې احساس،تحلیل اوڅېړنې دکولو ورسته به موږ ته ددې احساس پیدا سي، چي موږ ولې دې معلول کس ته دده دمعلولیت له کبله سپکاوی کوو.

معلولواشخاصو ته باید هیڅ وخت ددوی دمعلولیت پیغور ورنه کول سي، ځکه معلولیت،ناروغي اورغتیا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوښه سره صورت نیسي .که چیرې زموږ په کورنۍ او یامحل کي معلول ، ناروغه یانوراشخاص زموږمرستي ته اړتیاپیداکوي،دهغوسره باید دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمند خلګ ځان یوازي احساس کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل ټولني دټولواوسيدونکو اوپه ځانګړي ډول دمعلولواشخاصوعزت اودرناوی ته بايد موږ ژمن اوسو اوهمدارنګه بايد ورسره دنيک اوښه سلوک څخه کارواخلو اوپري نږدوچي هغوی زموږ دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددې له کبله نه چي دوی معلول دي بلکي خپله انساني فريضه چي ديوبل سره داړتياپه وخت کي مرسته اويوبل ته درناوی دی اداکړو اوپه دې خاطرچي مرسته داړمنواشخاصوسره اودرناوی اوښه سلوک يونيک اود ارزښت څخه بډايه کړنه ده.

معلول انسانان بايد هيڅ وخت دنوردمعلوليت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته ديوروغ او ساليم شخص په شان وګورو.هغه ميندي او پلرونه چي اولادونه يې معلول دي، دناهيلی احساس دې نه کوي او دا فکردې وکړئ چي په نړی کي دېرانسانان معلول دي ،هغوی هم موراو پلا رلري ،مګرهغو رضايت خپل کړی دی او هيڅ وخت نا هيلې سوي نه دي، ولې والدين د اولادپه معلوليت ناهيلې واوسي، معلوليت الهی ورکړه ده اوکوم عيب نه دی.

معلولواشخاص هيڅ وخت دهغوی دمعلوليت دډول په نوم سره مه يادوئ،دګوډ،ړانده ،شل، کوڼ اونورتحقيرونکوونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځان په ګناه کي مه اخته کوئ. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، اوهغوی په دې نومونوسره يادول ګناه ده.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي ژباړه. مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس له زيانه خوندي وي .①

والدېن بايدخپل دنه معلوليت درلودونکو اولا دونو ترڅنګ خپل معلول اولادونه دعلم په ګا نه سينګار کړي اوتل يې وهڅوي چي علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهي ترڅنګ يې کسب کولواوفني زدکړو حاصلولوته هم تشويق کړئ اوخپل اسلامي اوانساني مسؤليت دغاړي څخه واړوی.

الله (ج) دې موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چي دمعلولو او اړوانسانانو سره دهغوی داړتيا په وخت کي مرسته او کومک وکړو. معلول ورونه او خويندي دې هم هڅه وکړي ،چي تل ځانونه داډمن او خوشحاله وساتي اونا هيلې نه سي.

١ـ بخاري کتاب الا يمان حديث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموماً دلويانو مرستې ته ډېره اړتيا لري،په ځانګړي ډول دموراو پلار مرستې ته، مور او پلاربايد ماشومانو ته مينه ورکړي.
والدين بايد ماشومانو ته خواره، جامې اونور داړتياوړ توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چې ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سړه سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دې ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړې،کله چي ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستي کوي:مور او پلار دې يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کې دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرګند ډول توپير سوی وی.ترڅو ماشوم دپوهې او ناپوهی ترمنځ توپير وکولی سي.
ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نيک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلی الله عليه وسلم دنبوت په مهرلوبي کولې، پلارمي زه وترټلم. رسوالله صلی الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}①
ماشومانوته بايد بيرونکي کيسې اونکلونه ونه سي.اوداسي حکايتونه،کيسي او نکلونه دې ورته وسي چي په هغوحکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي پېښې راغلي وي چي ماشوم دې ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړې اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .
ماشومان موبايد په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دې ته اماده کړو چي څنګه اسلامي احکاموته غاړه کښېږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.
ماشوم موبايدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي اماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي(ج) مکړه، زموږدبي غوری اونه پاملرني له کبله زموږ ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لارې دبربادۍ اوزيان څخه خالي لارې نه دي.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيرې بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړي، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعده باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مخته لفظي شخړې او جنجالونه ونه کړې. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنګ او شخړه کولوسره خپه کيږي.
کورنۍ شخړې ماشوم دې ته اړباسي چي دخپل کورنه تيښته وکړي او هتأ ځينې وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنۍ شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آرامه نه احساسه وي او تل خپه وي.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5993

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـورنۍ شـخړي دماشـومانو روحيـه کمـزوري کـوي، او ماشـوم پـه دمـاغي اونورجسـمي نـاروغيوو مبـتلا کوي،همدرنګـه کـورنۍ شـخړې دماشـومانو ذهـن کمزورى کوي،خپل جورئت دلاسه ورکوي او د ډول ډول نـورو ستونزوسره لاس اوګريوان کيږي. دکورني تاوتريخوالي کورنيوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژوند ولري،تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نـورو کسانو ته زيان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دټولني دنورو وګړو څخه ليروالی اختيار کړي.ماشومان بايد تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پري دې نه ښودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانوبايد درانه او ددوی دوس څخه پورته کارونـه بايد ونـه س‌ئ،تر څو روغ رمټ پاتي سي.ماشومانو تـه بايد کلـه ناکلـه ډالۍ واخيستل سي او دېرځای اوخوندي لوبو،ساتيريو څخه راونه ګر ځول سي.

مـور اوپـلار دخپلـو ماشـومانو هرې پوښـتني تـه بايد پروخـت اوبيلـه کومـه ځنډه جـواب ووايي،ترڅـو ماشـوم بيـا هـم دپـو ښـتني کولـو جـؤرت ولـري، دپوښـتني دکولوڅخـه پـه وېـره کـي نـه سـي ،تـل پوښـتنه وکـړي اود ځـان نـاخبره نـه پريښودلوروحيه په ماشوم کي پياوړي سي.ماشوم سره بايدپه ساده اوروان ډول خبرې وکړو.پوښتني کول او جوابونه ترلاسه کول د ما شومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکه ماشومان دډېرو شيانو پـه اړه معلومات نـه لـري اوهرڅـه ورتـه نـوي ښکاري.

ماشــومانوته بايــد اســلامي ،تــاريخي ټــولنيز او عنــانوي معلومــات ورکــول سي.ماشومان بايد دکورنۍ دغړو،دوستانو،مشرانو اونـورو خپلوانـو احترام تـه وهڅول سي.

ماشومان بايد دعامه لارو سړکونو ويـالو او نـور دخطرنـه ډکو سيمو څخه راو ګرځول سي او دا لارښوونه ورتـه وسي چي دليرو او نابلدو ځايو نـو دتګ څخه ډډه وکړي، دماشومانو مختـه بايد مخدره موا داستعمال نـه سي. پـه ماشو مـانو باندي بايد مخدره موا ديو ځای څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشومانو تـه بايد دمخدره مـوادو دزيـانونو پـه اړه پـوره اوهراړخيزه معلومـات ورکول سي . ماشومان بايد دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سي، خو دا د راګرځولواومنعه کولولار بايدمثبته ساليمه اوداسي يوه لاره وي چي ماشوم ته جسمي اورحي زيان ونـه رسوي.

ماشومانوته بايد دهربدکار دکولو دزيانپه اړه هر اړخيزه معلومات ورکول سي.که غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخه ښه او غوره انسانان جوړ کړئ:بايد ورتـه سمه روزنـه او تربيه ورکړئ ، تعليم پـه وکړئ، ترڅـو مـو خپل مسؤليت پـه سمه توګه دخپلې غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخه بد انسانان نـه، بلکي نيک خويه اوښه انسانان تري جوړ کړو. يوه اصطلا ده چي وائي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنده لښته پرهره خوا کږېږي ما شومان هم دلندې لښتې په شان دي، چې غوا ړئ ځنګه يې جوړه کړئ، هم هغه سې جوړېږي. آيامونږ نه غواړو چې دخپلو اولادو نوڅخه ښه انسانان جوړ کړو ؟
معلومه خبرده چې هرمور او پلار غواړي چې اولاد يې يونيک اوښه انسان سې:دنيک انسان جوړيدل زمونږ دماشوم څخه او دبد انسان جوړيدل زمونږ دماشوم، څخه زمونږ په خپل لاس کې دي ساليمه روزنه، او علم،پوهه زمونږ دماشوم څخه يو ښه شخصيت جوړه وي اوبرعکس ناسمه روزنه او دعلم څخه ګوښه ساتل زمونږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

دجنګ زيانونه

لکه څنګه چې موږ او تاسو ټول پوهيږو، جنګ ديوې ټولنې پر ډېرو برخو منفي اغيزې لري او نه پريږدي چې دجنګ دسيمو خلګ پرمختګ وکړي. جنګ زمونږ اوستاسو مادي اومعنوي شتمنی دمنځه وړي. موږ او تاسونه سو کولی چې په جنګ کې پوهه او علم لاسته راوړو. جنګ داسي يو بدمرغی ده چې ديوې ټولنې ټولې عامه شتمنی دمنځه وړي،روغتونونه، مدرسي ،مکتبونه، سړکونه ،معدنونه، کښتونه، مالداري اونورعامه اوشخصي شتمنيوته زيان رسوي. په جنګ کې مالي اوځاني زيانونه زيات وي. په جنګ کې موږ خپل دکورنی غړي، دوستان ،ملګري اونور خپلوان دلاسه ورکوو. جنګ موږ او تاسو ته نه پريږدي چې خوشحاله ژوند وکړو او په ارمی ساواخلو، موږ خپل ټوله وخت دجنګ له کبله په وېره کې تير وو .زمونږ ماشومان سمه روزنه اوتربيه نه سي ترلاسه کولی اونه سو کولی چې ماشومان مو په ساليم ډول تربيه کړو .جنګ څوک کوي او ولې يې کوي؟
معلومه خبره ده چې جنګ موږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل ته زيان رسو .که چيرې موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کې اتفاق او يوالی ولرو نو هيڅوک نه سي کولی چې موږ ته دخپلو ناروا اوشومو
کړونو ،هدفونو او غوښتونو ښکار وګرځوي. که چيرې موږ او تاسو په خپلو منځونو کې يوبل سره کينه ونه لرو ، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شريکي سره وکړو، يوپر بل ظالم ونه اوسو،نو زمونږ او ستاسو په سيمه کې به هيڅ جنګ او بدبيني نه وي.همدا موږ او تاسو يوو چې ديو او بل دوينو تږي يوو. دمال، شتمنی او قدرت لپاره يو او بل سر وژنو،الله جل جلاله موږمسلمانان،مؤمنان يودبل ورڼه بللي يو اودخپلوورڼوپه منځ کې يې په مناسباتو سمولو(سوله کولو)سره امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : 10 اودسُوْرَةُ الحُجرَات : 9نمبره اياتونه ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي یومسلمان دبل مسلمان ورورد ی نه ظلم پرکوي اونه یې دبل ظلم ته سپاري. ①
موږمسلمانان چي دیوبل ورونه یوو بیاولې ورنه یوبل قتل کړو؟ولې دپردیو په لمسون یوبل ته زیان ورسوو اویو دبل دښمنان و اوسو،حال داچي موږ ورونه یوو؟کله چي موږ اوتاسو ته دالله (ج)دلوري قدرت ،واک اوشتمنې په لاس کي راسي:زموږ څخه ځیني پرمظلوموانسانانو باندي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي یې وي.
همدا موږ یوو چي دنور خلګو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنګ ورک کړو او په سولیز ژوند کي دپر مختګ ترپولو ورسیږو. که چیرې موږ او تاسو په خپل سیمو کي یوالی ولرو:بیا ولي به مو په سیموکي جنګ اووژنه وي؟ موږ او تاسو باید هیڅ یو جابراو ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زموږسیمه دناروا اونامشرع جنګونو په میدان رابدله کړي.موږ باید دخپلو سیمو په اړه دبي غوری اوبي پروا یې څه کار وانه خلو. لکه څنګه چي دخپل کور دسوکالۍ، ابادۍ او ارامۍ لپاره هڅې،زیار او کوښښونه کوو:همدا سي باید دخپلې سیمې په اړه زیار وباسو او هڅه وکړو چي خپلې سیمې ابادۍ، سوکالۍ اوسمسورۍ وساتو.تل باید موږ دخپلو خلګو او ټولنې لپاره خیر غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زموږ سیمه نور خلګ راته ویرانه (ویجاړه) کړي. هیڅ وخت باید دهغو خلګو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زموږ په سیمه کي جنګ،ویره(ډار)اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پریږدي چی موږ دي سولیز ژوند ولرو .جنګ او جګړې زیاتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کیږي، چي هغوی په جنګونو کي خپلې شخصي ګټې لري اویایې هم لټوي ،یاد وګړي غواړي چي نورخلګ هم دې ته وهڅوي، چي د دوی ملګري وکړي.موږ اوتاسو دداسي ډیرو جنګونو شاهدان یوو،چي په هغه جنګونو کي هیڅکله موږ اوتاسو ته ګټه نه ده رسیدلي، موږ او تاسو یې دخپل سیمې په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي یوو. زموږ څخه یې زموږ سوکالي،پرمختګ او خوشحالۍ اخیستي دې.
هیڅ وخت باید چاته اجازه ورنه کړو چي موږ او تاسو دې دخپلو شومو او خرابوموخو لپاره وکاروي، موږ او تاسو دې دخپل ټولني څخه لیري کړي او دخپلې ټولنې دښمنان مودې وګرځوي،داسي دې مووکاروي چي موږ خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کونډي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهې څخه لیري وساتو،خپل کورونه په خپلولاسونو وران کړو اودخپل هیواد دپرمختګ په لاره کي دې خنډ و اوسو .موږ او تاسو باید ویښ واوسو اوپري نږدو چي زموږ دهیواد اوسیمې دښمنان دي موږاستعمال کړي، اوزموږپه لاسونودې زموږ ګران هیواد په موږ وران کړي.

۱ـ بخاری کتاب حدیث ګڼه2442

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې موږ تردې اندازې ناخبره او ويده پاته سو: چي موږ دهغه خلګو سره مرسته وکړو، چي هغوی موږ او زموږ هيواد دبربادی کندې ته اچوي ياپې اچول غواړي او نه پريږدي چي موږ هوسا او ارمه ژوند ولرو.

دمسلمانانوپه منځ کي دجنګ خوښوونکو،تيري کوونکو اوظلم کوونکوسره بايدپه هيڅ صورت کي مرسته ددوی په نارواکړنوکي ونه کړو.

که چيرې خدای جل جلاله مکړه موږ د دوی مرسته کوو،نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چي موږ د دوی ملګري اوهمکاران يوو.د دوی سره که مرسته کوو:موږ به هم ددوی سره په ګناه کي ګډ اوشريکان يووالله جل جلاله موږ دنيکۍ په کارونوکي دېولوسره په مرسته کولواود ګناه اوتيري په کارنوکي په نه مرسته کولو امرکړي! يوپه دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرايات ولولی.

جنګ ځپلې سيمې ټل شاته پاته او اوسيدونکي يې نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.

هغه مسلمانان چي ځپلې سيمې په ځپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونيا او اخرت کي نا کامه وي او که چيرې بيا هم دوی ديو محدود وخت لپاره په خوشحالۍ کي ژوند وکړې،خو دوی به هتمن دخپلو ناروا اوناسمو کارونو سزاويني، که چيرې موږ داغواړو چي په دونيا او اخرت کي دي کاميابه اوسو نو بايد هيڅ يوه مسلمان ته زيان ونه رسو، دخلکو سره په نيکو کارونو کي مرسته وکړو،خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چي موږ دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: بايد يوبل ته لاسونه سره ورکړو،يوالي ته ژمن اوسو اوپرې نږدو چي زموږټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، موږبايد دومره ونه غوليږو، ياپه بله معنادومره مو ونه غولوي چي خپل ټاټوبی خپله وران کړو،موږ بايد تردې اندازې دنا پوهۍ په سمندرکي غوټه نه کړي يانه سو غوټه چي هتأ خپل ورونه خپله ووژنو او خپلې ټولنې ته زيان ورسو،يادې هم زموږسيمه نيښن لرونکي لږمان دخپلوناروا موخولپاره زموږپه شتون کي وکاروي اوزموږدسيمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.

راسئ چي نور خپل هيواد دجنګ او جګړو مرکز ونه ګرځو. خپل هيواد او خلګو ته خدمت وکړو .لکه څنګه چي په نورو هيوادو نوکي پرمختګ سوی دی داسي بايد موږ او تاسو هم پرمختګ وکړو.

خپلو ماشومانو ته تعليم اوتربيه ورکړو. ځوانان مو بايد هريو هيواد پاله اوسي اودخپل هيواد دابادۍ او سوکالۍ لپاره نه ستړي کيدونکي هلي ځلي وکړې او پري نږدې چي هيواد مودجنګ په سرو لمبو کي وسوځل سي.

موږ بايد هيڅکله په جنګ باندي خو شحاله نه سو، ځکه ټل دمسلمانانوترمنځ جنګ دبربادۍ او ورنۍ سبب سوی وو،دی او وې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله

الله جل جلاله مور مسلمانان،مؤمنان یودبل ورڼه بللي یو اوحکم یی راته کړدی چې دخپلو ورڼوپه منځ کې مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات :9اود سُوۡرَةُ الحُجرَات : 10نمبرایاتونه ولولی.
سوله هغه نعمت دی چې موږ ته دارامی او خوښۍ ژوند راکوي،موږ کولی سو چې په سوله کي دالله(ج)ټول احکام پرځای کړو،دناروا اوبدو کارونو مخنیوی وکړو،دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو ،اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډیردنیکۍ اوخیر کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.
سوله او آزادي دیوه انسان دووي اړینې هیلې، غوښتنې دې. هرانسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.
مورمسلمانان باید خپل په منځونو کي کینه (رخه) او بغض دمنځه یوو سو، خپل په منځ کي مینه او دوستي سره ولرو.
علم اوپوهه لاسته راوړو، خپل دټولنې هره یوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختګ وکړو او ټول دریوه چترلاندي په سوله او وروروله کي ژوند وکړو.
موږ اوتاسو دسولې او سوکالۍ حق لرو.
موږ او تاسو جنګ غوښتوونکي نه یوو.اسلام دوروله، یوالي، او اتحاد دین دی، موږ او تاسو باید نور دیوبل سره پخلاشو،خپل منځي ستونزو ته دحل لارې ومومو اونړۍ ته دا وښیوچي موږ: یوالی خوښوو اوخوښوونکي به یې یوو، موږ سوله خوښوو،موږ نورجنګ نه غواړو سوله موانتخاب وه اوانتخاب مو کړه.نوردجابر،ظالم، حق پلورونکي، حق خوړونکي، نادان اوجاهل، مختته دتوري، تیغ، اوټوپک سره نه ور وزو،بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نیسو اونه پریږدوچي زموږ پرحقوقو،مادي اومعنوي شتمنیو،اوملی ارزښتونو تیری وکړي.
دقلم څوکه دتورې دځوکي څخه څوچنده تیره ده، ځکه موږقلم انتخاب کړ اوتوره موپه خپل پوښ کي کیښودل.
موږسوله غوښتوونکي،سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وګړي یوو،زموږشعار یوالی، پوهه (علم)اوسوله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ ښه خورک نه دی کړی اودالله (ج) نبي داؤدعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کي وظيفې(دندې) لري او دهغو دندو په ترسرکولو سره دوی خپل ژوند پر مخ بيايي الله (ج) دوی ته د دوی ددندو په سبب روزي ورکوي اود دوی دکارله کبله ديوې ټولنې وګړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارګرو دکارپايله وي چي يوه سيمه اباده اوسمسوره وي. دکوموټولنووګړي چي کارنه کوی بيکاره وي، ياکارته زړه نه ښه کوي، هغه ټولنې زياتره ورسته پاتي ټولنې وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:

په دولت کي ځيني داسي کسان سته، چي خپله دنده په سمه توګه پرمخ نه بيايي، اودخپلې دندې څخه ناسمه استفاده کوي، په خپله دنده کي ناغيري ،سوستې اولټي کوي، د اډول کړنې دوخت په تېريدو سره ديوې سيمي او هتأ ديوه هيواد، يا هيوادونو دورستي پاتي کيدو او ورانيدوسبب کيږي.

هرهغه څوک چي دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دندې لپاره ټاکل سوی،غوره سوی دی:چي دخپل هيواد او خپلې ټولني لپاره خدمت وکړي،په رشتينولی ايمانداری او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کي نا غيري او سوستي ونه کړي.

هر دولتي کار کوونکی ته دهغه دکار په بدل کي ددولت دخزانې څخه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او په خپل وخت ورته اجرا کيږي، دولتي کارمندان اړنه دي يا نه ورته ښايي چي دخپلې وظيفې څخه په ګټې اخيستلو دهغو کسانو څخه چي دولتي ماموريتو ته مراجعه کوي او خپل هغه کارونه چي دولتي کارمندانو پوري اړه وند کارونه يې وي او دهغوکارونو داجرا کولو غوښتنه تري کوي دکار داجراکولو په صورت کې ديادو کسانو څخه پيسي او يا کوم بل مادي يامعنوي جنس يامتياز وغواړي او دابهانه وکړي چي دا پيسي، جنس يا امتياز زه دشيرنی،توحفي،اومزدوری په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چي زه ستا کار درته اجراکوم او زه ددې حق لرم چي ماته، ته ستا ددې کارداجرا په بدل کي مزدوري، شيرني،اوياهم ډالی راکړې.

په هيڅ صورت کي دولتي کارمندان حق نه لري چي دهغو کسانو څخه چي دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسي او يا کوم بل امتياز واخلي يايې غوښتنه تري وکړي،ځکه چي دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده ګمارلي دي.

دا چي يو څوک په دې ډول او دي ته ورته ډولونوباندي پيسي او يا کوم بل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشيرنی ډالی يا په بل کوم نامه اخلي، دې جنس يا امتياز ته هيڅ وخت شيرني او ډالی نه سو ويلی،

۱- صحيح بخاری حديث ګڼه 2072

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دې کارته رشوت او دخپلې دولتي وظيفې څخه نا روا ګټه اخيستنه وائي.رسوالله صلی الله علیه وسلم دولتی ماموردتحفی دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قناعت بخښوونکي ننګونه يي دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده،رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:

دخپل پلار ياموريه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چې څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي.هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجعه کوونکو څخه په يو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يې هم قبول نه کړي،کوم چي دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي،چي هغه کارناسم اوديوې سيمې، شخص ،هيواد،ياټولنې په زيان وي او ياهم که په لنډ دول وويل سي چي دهغه هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجرانه کړي، ځکه دغيرې قانوني کړنوکول اودغيرې قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوی اوهغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لری چي بيله کومې سختې اړتيا څخه خپلي دندې ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب)سي ياهم بيله کومې سختې اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ ليتونه چي ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره يې اجرا کړي،البته ديادوني وړيې بولم چي هرکارګر داړتيا،ناروغۍ اوتفريح لپاره ځانګړې رخصتی لري اوداړوند اداري دخوا ورته مشخصيږي،دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي او په رښتينولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلي دندې اجرا کړي،ځکه که يودولتي کارمند په خپلې دندې کي بي غوری او سوستي وکړې: ديو شخص سره نه ،بلکې دخپل ټول ولس اوهيواد سره به يې چم او فريب کړي وی او خدای(ج) به ورڅخه دمحشر په ورځ ددي کړنې جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفې څخه په ګټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړې، ټل دخپلې ټولنې اوهيواد لپاره په رښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ايمانداری پر مخ بوزي او هيوادوال دې ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستونې راونغاړي،مخالفت يې وکړي.

١- صحيح مسلم کتاب المارت حديث کنه 4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم:شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقانۍ، دوکانداری)هټيوالی)،تجارت، مالداری او نورو ډيرو زيات شمېر کسبونه اودندوڅخه.

ډيرشمېرندنډې اوکارونه سته چې هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کې پرمخ وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته راوړي.لومړی دهقان:

رسوالله (ص) فرمايي:ژباړه .کله چې مسلمان درخته کښېږدي ياکرهڼه وکړي بيادهغه څخه انسان ياحيوان يابل څوک خورک وکړي نوهغه ته دصدقي ثواب ورکول کيږي.①

دهقاني يوداسي کسب دی چې دهقانان په مځکه کي دکار دکولو دلاس دتړاکو اودبدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مځکي څخه ډول ډول ميوې، غلې او دانې لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه ګټه اخلي. زموږ دهقانان وروڼه دخپلو لاسونو په تيا کو موږته ډول ډول سابه، غلې او ميوې تياره وي، چې په ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقا نی ولاړ وي او په هغو سيمو کي خلګ ډول ډول حصلات دخپلو مځکو څخه ټو لوي، چې په دي حصلاتو کي په يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مځکوباندي نشيي توکي هم کري،دا کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چې نشيي توکي کرل کيږي، ډير خلګ په نشيي موادو روږدي کيږي، دا روږدي کسان دټولنې داوږو بارکيږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه ورسته پاته ټولنه بدلوي.هيڅ وخت موږ بايد په خپلو ځمکو کي نشيي تو کي ونه کرو: حلال او روا کښتونه وکرو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دځانه څخه راضی کړی وی.*هغه او به چې مو ږاو تاسو خپلې ځمکې او باغونه په خړو بوو، کومې اوبه چې دويالو،ولو چنيو او کاريزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي يادټولوځمکوالو،بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په مساوي ډول وه ويشي دمځکي دکميت سرسمی هر دهقان ته خپله اندازه اوبه ورسيږي.دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دحقانونوترمنځ عادلانه وي، ترڅوهربڼ اوځمکي ته اوبه په برابرډول ورسيږي اوشاړي ځمکي پاتي نه سي.هيڅ يودحقان بايد دبل دحقان اوبه بيله دي چې دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لګوئ ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړې. ډير وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو دلګولو په سر سره شخړې او جنګونه وي: ددې لپاره چې ددې شخړومخه ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توګه ورسيږي بايد داو بو لګولوپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوی.*دمځکو ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډيرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه کړې،

١- صحيح مسلم حديث ګڼه 3969

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو په را تلوونکی وخت کې دمځکودپولو،دویشونو په سر سره اختلا ف رامنځته نه سي او دهریوه ځمکه درلودونکي دمځکي اندازه معلومه وي.

دویم تجارت:

په تجارت کي رانیول او خرڅول دواړه کیږي تجاران باید داجناسو(توکو) په خرڅ اورانیولو کې دانصاف څخه زیاته ګټه ونه کړي.په پلور اوپیر خرڅولو او رانیولوکي فریب اوچم ونه کړي او یوه مناسیبه او وړګټه باید لاسته راوړي،رسوالله (ص) فرمايي فریب(چم) په دوزخ کې دي څوک چي داسي کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي.①

تجاران باید خپل مالونه دزیات وخت لپاره زیرمه نه کړي،احتکارونه کړي ځکه دمالونو،توکو په زیرمه کولو سره بنايي دهغه توکي قیمت کښته (کوز) لاړسي او یاهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسیږي اویا هم کیدای سي چي په هغه سیمه کي داجناسو کمی محسوس سي او عاموخلکو ته زیان ورسیږي.تجاران باید توکي ددې لپاره زیرمه نه کړي چي دوی دهغه په زیرمه کولو سره دهغه جنس (توکي) قیمت پورته کړي،دا کاراحتکار داسلام دنظر هم نارواګڼل سوی دی*

تجاران باید هم صادرات او هم باید واردات ولري،که په ساده ډول سره وویل سي که تاسو دیوې سیمې او سیدونکي یاست :تاسو خپل دسیمې پیداوار نورو سیمو ته ولیږده وي او دهغو سیمو پیدا وارخپلو سیمو ته را انتقال کړئ په دې کارکولو سربه ستاسو دسیمو پیداوار په فروش ورسیږي او هغه توکي چي ستاسو په سیمه کي په اسانۍ سره نه پیدا کیږي ،داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلګ به په اسانۍ سره هغه جنس (توکی) په خپله سیمه کي وموندي.

راسئ چي خپل ټول کارونه او کسبونه یوا زي ددې لپاره نه چي موږ خپل ځان ته ګټه او فا یده په ورسوو ونه کړو، بلکي خپلې ټولې ټولنې ته دخدمت وړ او ګټه رسوونکي وګړي و اوسو او خپل ټول کارونه اوکسبونه په ډېرشوق اوعلاقه سره ترسره کړو،هیڅ وخت په کښنې سوستي ونه کړو، دخپل هیواد او خلکو سره دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته ،کومک وکړو او خپل هیواد او ټولنه دپرمختګ سمت ته ټیل وهو.داهم باید دیاده ونه باسوچي الله (ج) زموږسره دنیکۍ اوبدۍ دیوې زرې حساب کوونکی دی. هله به مودواړه جهانونه روښانه سي چي خپل ځان اوکورنۍ ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پیداکړو اوټولو اسلامي احکاموته ژمن اوسو.هیڅ وخت باید دخپل هیوادسره جفا او خیانت ونه کړواوټول هغه کسان چي بیکاره دي او کارنه لري باید خپلو ځانوته کارپیدا کړي اود یادوکسانو سره باید دهغوی ټولنه اودولت هم درخپله وسه دکارپه موندلوکې مرسته وکړې، ترڅو بیکاري نور په ټولنه کي پاتي نه سي. انسان په کارکولو سره ښه ښکاري او هریو انسان باید یو کسب،کار زده او وکړې، ترڅو خپل ژوند په خو شحالۍ پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلې ټولني ته ګټه ورسوي.

۱- صحیح بخاری کتاب البیوع60باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت بې ځایه نه تېرول،د وخت ارزښت

خپل وخت باید په داسې کارونوکې تېرکړو، چې زموږ ټولنې ته ګټه رسوونکې تمام سي. ګټه لاسته راوړل دې ته نه وائي چې موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمنۍ لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او یاهم خپل ځان او ټولنې ته زیان ورسو. الله (ج) انسانان یوازې او یوازې دعبادت لپاره پیدا کړي دي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الذّارِيَات : 56ایات ولولی .موږته راکول سوی هغه وخت چې موږ په هغه وخت کې حلاله نفقه لاسته راوړو نیک کارونه په کښې کوو، دخپلومسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کې شمېرې او موږته یې اجرونه راکوي.

خپل وخت با ید په داسې ډول سره تېر کړو چې لوی خدای(ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندګان را څخه ازارنه سي.خپل نفس او بدن دواړه مو باید په پوره واک او اختیارکې وي.

پوهان وایي وخت سره زر دی دلاسه یې مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظارنه کوي. ځینې انسانان خپل وخت په داسې ډول سره تیره وي: چې لومړی خو خپل ځان او ورسته نورو خلکوته زیان په کښې رسوي، چې داسې وخت ته موږ زموږ هغه وخت ویلې سو چې زموږ دبربادۍ اوزیان سبب سوی دی.

یادسوی وخت زموږهغه وخت دی چې زموږ په ژوند کې بې معنا او بې له کومې ګټې تېر سوی دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړې.دیوه کاردکولو څخه مخکې موږ باید یو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزړه په تله کې تول کړو او ورسته درپوره کتنې اوغورهغه کارسرته ورسوو،دا باید وسنجو چې کوم کار یاکړنه چې زه یې کوم ښه کار دی که نه، ما زما ټولنې اوهیواد لپاره مې په دې کړنه کې زیان نغښتی دی که نه،که مثبت اړخ درلودونکې دنیکۍ کړنه وه باید په پوره عظم اوکلک هوډسره یې سرته ورسو او که چیرې زموږپه کړنه کې بدۍ نښاکول دیادې کړنې دکولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو.

دیوه بد او خراب کاردکولو ورسته پښیمانې کول او فکرکو ل ګټه نه لري. دکار یاکړن دکولو څخه مخکی باید زړه، دماغ اوعقل په کارواچوو، تر څو خپل په کړیوو کارونو کې پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږته دزیان آله ونه ګرځي.

یوانسان باید خپل مرګ اوژوند یاپه بله معنا د دواړونړیووژوند په نظرکې ونیسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي.موږ او تاسو ته دو خت قدر هغه وخت معلو مېږي چې کله وخت زموږ څخه تېر سي اوموږ په تش میدان کې یوازې پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدپه هيڅ ډول خپل وخت په بې معنا او عبس کارونو کې تېرنکړو او تل خپل وخت په داسې ډول سره تېر کړو چې خپل ابدي نړۍ، هيواد ، ټولنې او خپل ځان ته ګټه ورسوو.

موږ او تاسو ته دانه ده معلومه چې موږ ته څوندې وخت دوخت دمالک الله (ج)دلورې انعام سوی دی. ښايي زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسيږې اودبدن پاچاڼه مو نورخپل ځګيروې ودروې دتل لپاره دمه غوره کړې اوموږ دخدای(ج) حضورته ستانه سو.

هيڅ وخت بايد داسې ګومان ونه کړو چې موږ به لاهمدلته يوو نه به ستنيږو موږ به يو اودا ددې نړۍ عيشونه اوچاري به وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 185نمبرايات ولولی.موږ او تاسوبه داهم نه وايوو چې،دا وخت خولا زما لپاره وختي دی ناروااکارو نه به کوم کله چې مې ځواني پای ته ورسيدل توبه به وکاږم اونيکوکارونوته به بدې راونغاړم ،داتحليل،دافکر او دا احساس يوازې اويوازې دابليس دخواتيرايستنه (غولوونه) ده نورهيڅ هم نه.

موږ اوتاسوعجزه بندګان يوو، دخپل مرګ او ژوند څخه خبرنه يو،که ماشومان يوو که ځوانان يو اوکه ضعيفه او دډېرعمر خاوندان،ددې لپاره چې زموږ وخت معلوم نه دی، علم زموږ دوخت ددوام اوخلاصون زموږسره نه دی:بايد خپل يوه ثانيه وخت هم په بې ځايه ناروا او عبس کارونوکښې تېرنه کړو او تل بايد خپل وخت په نيکو او ښه کارونو کې ولګوو.

سيده (نيغه) لاره غوره او وې موندو تګ پرې وکړو، نورو خلکوته هم سيده لاره وښيوو اوپرهغې باندې په تګ کولوکې ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.

وخت دهيڅ يوه ساکښ انتظارنه کوې. وخت پر هر چاتيريدونکی دی، که يې هغه چيرې په نيکۍ کې يې تېروې او که يې په بدۍ کې، الله (ج) انسانان دخپل اختيارکړې دی که ښه کوې او که بد. په حقيقت کې دا دونيا موږ ته يو مثال اوازموينه ده .

نوبياولې موږخپل آبدي ژو ند ددې نړۍ په ښاکيدونکو خوشحاليوو او هستيو برباد کړو،ځانونه داور لايقان وګرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم موږ او تاسو ټول مسلمانان دالله(ج) څخه دجنت غو ښتوونکې يوو مګر الله(ج) جنت هغه چاته ورکوې چې په دې دونيا کې نيکۍ کوې او دبدۍ څخه ځان په امان کې ساتې، د الله(ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تګ کوي او هغه شيان چې ناروا ګڼل سوي دي، دهغو څخه پرهيز کوي اونه يې کوي.

موږ او تاسو بايد راکړل سوی وخت دالله(ج) يو نعمت او تحفه وګڼو، دوخت څخه پرځای پوره سمه ګټه واخلو، هيڅ يې بې ځايه مصرف نه کړو او دوخت قدر،احترام (درناوی) وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ویل کیږي، چې انسان نه بوډا اونه ماشوم وي،ددې دووحلتو تر منځ وي.

ځواني هغه وخت دی چې ځیني انسانان دمغروري او جزباتو څخه ډک وي، ددې لپاره چې خپله ځواني ښه وساتو نوباید خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کی ولرو او پري نږدو چې دنفسي خوهیشاتو په دام کې راګیر اوداسي کارو نه وکړو چې هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي .خپله ځواني باید دنورو خلکو سره په مرسته کولو ،دخپل هیواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په ښوولو، دنیکو او ښوکارونو په کولو تېره کړو،نه دا چې دخپل قوت(پیاوړتیا)څخه په استفادي ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه یوه کس او زموږ ټولني ته زیان ورسوي.

ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هیواد موږ ته ډیره اړتیا لري، موږ او تاسوځونان ددې هیواد دملا تیریوو، راسئ چې خپل وخت مو په بې ځایه کارونو کې تېرنه کړو، خپل هیواد ته خدمت وکړو.

ځوانانو که موږ خپله انرژي په نیکو کارونو باندي مصرف کړو، نوبیله شکه موږ به په دونیا او اخرت کي کامیابه سو. راځئ نور ددې دراندہ خوبه راکښېنو او سترګي وغړو چي زموږ هیواد زموږ څخه څه غوښتنه لري،ولې زموږ ولس دنورو خلګو کومک (مرستې) ته محتاجه دی یاوي،ولې اوس هم موږ یوه ورسته پاتي ټولنه یوو،ولې مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولې موږ پرخپلو پښونه سو دریدلی، علت یې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بې قوته یوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بیاولې موږ په دي حال کی یوو؟

هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه یوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واړه نه دي، مګر ځوانانو موږ بي سیواده یوو، موږ اوس هم دعلم،پوهې دزده کولوڅخه بدوړو،دعلم،پوهې کولواوحصلولو څخه بي پروا یوو او صرفی نظر یې ګرځوو.

زموږ ترمنځ زموږ رقیبان زموږجلاوالي ته لمن وهي،موږ ډېرې وخت په یوه خوله نه یوو،یعنی ترمنځ مویوالي نه وي. راسئ دټولو څخه لومړی علم ،پوهه وکړو، تر څو موږ بیناسو او په لیدونکوسترګودانړی ووینو، بله داچي موږ او تاسو په خپلو منځونوکي اتفاق (یوالي) نه لرو او بي اتفاقه یوو پر یوه وړه خبره دیو بل سره شخړې کوو، اوآن دردې چي دیوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو،دیوبل احترام نه لرو،دمشرانو اوپوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دې تلاښ کي یوو چي څنګه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پیدا کړو، دبي ځایه او بي ګټي کارونو په کو لو خپل وخت تېرووو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ دخپل ژوندڅخه يوه ورځ وسنجوو چي ما په دې ورځ څومره ښه او څومره بد کارو نه وکړل؟

څوندي ګټه مې خپل هيواد ته ورسول او څوندي ګټه مي خپلو خلکو او ټولنې ته ورسول، څوندي ګټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او څوندي ګټه مې داخرت لپاره پر يښودل؟

ددې ټولو دتحليل،ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميږي چي آيازه يو ښه کس يم او که بد.

راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادنۍ فريضه موپر ځای کړي وي.

ځوانانو راځئ نور دبي ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.

ځوانانو راځئ نورخلګ دناروا او نامشرع لارو څخه راوګرځوو.

راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادۍ ته ليځي را ونغاړو او پري نږدو چي نور خلګ زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کي شر پيښ کړي.

راځئ دهيواد په پرمختګ کي دځانه ميرانه وښيوو،دا هيواد دنړۍ دهيڅ يو هيواد څخه پس پري نږدو.

ځوانانو هيڅ وخت دافکرمه کوئ چي موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانګړې وړتيا وي لري، چي لوی خدای (ج) په هغه شخص کي ايښې دي، خو موږ دا وړتياوي نه استعمالو ګټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بي کاره او بي ګټي کس معلو ميږي، موږ دهرکاروړتيالرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړي ده.

يو کس په يوه کار کي ماهيره اوبرلاسی وي،بل کس بيا په بل کسب اوکار کي وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کي ما هيره او پوه نه دی.

هر انسان ځان ته ځانګړې وړتياوي لري، يو څوک يو کار په ښه تو ګه سرت رسولی سي، بل څوک بيابل کار په ښه توګه سرته رسولی سی.

راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او تل ګټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخګو خدمت ګاران اوسو.

هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبې څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيږي.

محمد(ص)فرمايي: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبي اولاس دزيانه خوندي وي)①

موږمسلمانان اوپه ځانګړي ډول بياځوانان بايدښه کارونه وکړو، ترڅو لوی خدای (ج) راڅخه راضي(خوښ)وي او په ټولنه کی ديوښه شخص په توګه وپيژندل سو.

١ـ بخاری کتاب الايمان حديث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځینې وخت دځینو ستونزو سره مخ کیږو او بیا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دې حال ته رسیږي:چې موږ ته غوسه راځي او دغوسې له عمله موږښایي د نورو انسانانو توهین(سپکاوی) وکړو، په دې کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دې ډول بې ځایه او هر وخت غوسه کیدلو سره نه یوازي داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولی، بلکې موږ خپل شخصیت ته هم کلک زیان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوی دځان څخه کم یاکښته بولو او یایې هم استعمالوو په دې کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو،کله چي موږ دیوې ستونزې سره مخ کیږو او دهغه ستونزې له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ باید خپل ځان په بشپړډول په واک کي ولرو،هسي نه چي خدای (ج) مکړه زموږ څخه دا سي خطا ونه سي چي بیا هغه خطا نه سو جبرانولی، او یا هم داسي یو خبره وکړو چي په هغه خبرې سره زموږ دوست او یا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص)فرمایي:(مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي)① هیڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور اوفشار مه راولئ چی ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسي ډیر کارونه،کړنې سته چي موږ ته دي غوسه راولي ،پریشانه دې مو کړي او موږ دې په تکلیف کړي،مګر ددې هرڅه سربیره موږ او تاسو باید حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

دیو چا دغلطي او خرابي خبرې جواب ژرمه ورکوئ، فکروکړئ او ورسته دهغه خبرې جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چیرې تاسوژر او بیله ځنډه هغه کس چي ناسمه وینا یا خبره یې کړي ده، جواب ورکړیاو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ تو پیر ونه سو او هغه کس چي ناسمه وینا یاخبره یې کړي ده هم دپښیمانۍ احساس په هغه صورت کي نه کوي کوم وخت چي تاسو دهغه خبره ورغبرګه کړئ. که چیرې تاسو دیو چا دبدې خبرې جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښیمانه کیږي،ستاسو دښو اخلاقو تاثیرفوراً پرهغه غورځیږي او بیاپه راتلوونکي وخت کي دا ډول خبره اووینا نه تکراره وي.

دبدۍ جواب په نیکۍ ورکوئ او هڅه مه کوئ چي دبدۍ جواب په بدۍ کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کي دشدت (سختۍ) او غوسې څخه کارمه اخلئ،تل هڅه کوي چي په خبرو او نورو کړو وړو کي صبر او حوصله ولرئ، ترڅو په ټولنه کي خلګ در څخه دخوښې احساس ولري. که مو ړچیرې غلط (ناسم) کار او یا هم یو چا ته غلطه خبره وکړو،نوبیا دهغه څخه ورسته په خپل

۱- صحیح بخاری کتاب الایمان حدیث کڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي عمل پښېماني څرګنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو باید مخکي له دې چي موږ غلطي وکړو لومړی باید ژورفکراوښه غور وکړو، ځکه دغلطۍ کولو ورسته پښېماني هیڅ کومه ګټه نه لري. که غواړو چي په ټولنه کي دعزت وړ وګرځو او نور خلګ را څخه راضي اوسي : باید دغلطو اوناروا کارونو،دبي ځایه، بي معنا، اوبیګټې خبرو، غوسې او نورو،ورته ناوړه کړنو دکولو څخه ځا نونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای(ج) را څخه را ضي، خوښ اوسی.

په هیڅ ډول هیڅ وخت اوهیڅاته زیان مه رسوئ او هیڅوک دځان څخه مه خفه کوئ، دهغو کسانوپر واړاندې دنرمۍ او ښه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان چي بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلګ وي، تر څو هغوی ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنوکولو سره بد او ګرم وبولي او بیا خپل مخکنۍ نارواکړنې تکرار نه کړي.

لوی خدای(ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ایښی،عزت یې په تواضع او عاجزي کی ایښي دی، مګر ځینې انسانان عزت په بد اخلاقیو،بدو خبرو کولو او مغروري کولو کي بولي اولټوي یې،دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه وکړم نو خلګ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وګوري، مګر هیڅ وخت هغه کسان چي مغروري کوي، بد اخلا قه وي او نورو انسانانو ته زیان رسوونکي وي دعزت او قدر وړنه سي کیدای،بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروړدي چي عاجزه وي، اخلاق ولري،بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي،دنورو خلګو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ لقمَان۱۸ :نمبرایات ولولی.الله جل جلا له دخپلو بندګانو عاجزي خوښوی! په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الفُرقان :63 نمبرایات ولولی.که چیرې موږ او تاسو په ژوند کي ښه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان یوو او دافکر کوو چي موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان یوو، نو باید دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتوونکی دی چي نوروګړي ورسره ښه او نیک سلوک وکړي.دنورو خلکو زړونه موږ په ښه چار چلند او ښو اخلاقو خپلولی سو نه په بد اخلاقۍ او بده رویه کولو سره. متل دی چي وایې ښه خوئ دزړونوښکارکوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چي دیو بل سریې په کرکې او کینه کولو کي تېر کړو. راسئ چي نور په خپلو منځو نوکي کینه، بغض،نفرت،کرکه اوتبعیض دمنځه یو سو یو دبل سر دا لند او دستو نزو څخه ډک ژوند په مینه اتفاق (یوالي) او ورور ولۍ کي تېر کړو او دځان څخه خیر رسوونکي اخلاق لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلې ټولنې داو سیدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالۍ وروبخښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه او غوره خلګ هغه دي چي په خپلو ټولو چارو اوکارونو کي دنیکو،ښو اخلاقو درلو دونکي اوسي، نیکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي. موږاوتاسوبایدتل دیوبل سره ژوند په ښه چار چلند کولو کي تېرکړو،دیوبل په مرسته دازمینه برابره کړو چي زموږ او ستاسو ټولنه دکینې، بغض او دژوند دټولو مشکلاتو څخه لیري پاته سي، اود ټولنې ټول اوسېدونکي مو په مینه،ورورۍ او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مینه او محبت پیدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي، کینه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ یوالي ته لاره پرنیزي.
سلامي، انساني او ټولنیز ژوند دا موږ ته را ښیې چي باید دیوبل سره مرسته وکړو، یو پربل مهربانه واوسو، انسان هیڅکله په ځان بسیأ کیدای نه سي، په ژوند کي خاماخا محتاج او اړ مند کیږي، یوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل چاته محتاجه نه دی. انسانان باید دخپل انساني کرامت پر بنسټ دیوبل سره مرسته او همکاري وکړي. داسلام مبین دین موږ په مرسته کولو امر کړي یوو او دایې راته ښوولي چي څنګه دیو بل سره مرسته وکړو! په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2ایات ولولی.په مرسته کولو سره دانسان روح ته ارامي ور بخښل کیږي، انسان دخوشحالی احساس کوي او هغه کس چي موږ ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کیږي.
مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي موږ ورسره مرسته کوو دستونزې څخه خلاصیږي.
که چیرې موږټو ل دیوبل سره مرسته وکړو نوټولې ستونزې به مو په خپل وخت حل کړي وي هیڅوک به داسی یو مشکل سره مخ نه وي چی دی دې خپل ځان په ستونزه کي وا چوي او دده دایاده کړنه دي ددې لامل سي چي زموږ ټولنې ته زیان واړه وي.هو موږ کولی سو چي دیوبل په مرسته پر مختګ وکړو اویوه دا سي فولادي کړۍ جوړه کړو چي دماتولو وس یې بیابل هیڅوک نه لري، ځکه دا کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چي موږ وایو موږ یو بل ته ګټه رسوونکي یوو نه زیان رسوونکي.
موږ په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسئ چي ددې ورسته مرست کول او کومک کول هم خپل یو دود وپیژنو چي په دې کار کولو سره به مو په منځونو کي یوالی او ورور ولي نور هم پیاوړي سي اوپه دې به هم وتونیږوچي خپله ټولنه دکړاونوڅخه لیري اوخوندي وساتو. که څه هم موږ افغانان دتاریخ په اوږدو کي یوه داسي ټولنه پاته سوې یوو چي میرني،

صحیح بخاری حدیث ګڼه 6026

(c) ketabton.com: The Digital Library

غښتلي په خپلو خبرو ولاړ ،میلمه پاله ټولنه و او تل مو دیوبل په غم او ښادئ کې ځان شریک ګڼلی دی، راسئ چې اوس هم په ډېره میړانه او پوره اخلاص دیوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چې نورو ټولونو ته دا وښیوو چې موږ اوس هم یودبل په غم او خوشحالئ کی شریک یوو موږ نه پریږدو چې زموږ یو وروړ دې په ستو نزه کې وي او موږ دې یې ننداره کوو، بلکې اوس هم موږ دیوبل سره درخپل وس او توانه پوري مرسته کوو دانه غواړو چې مو ږ دې دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه یوویا واوسو، بلکې موږ خپله دا توانائي لرو چې خپله پرمختګ وکړو او پرخپلو پښو ودریږو. راسئ چې په هر حال کې دیوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چې خپله ټولنه او هیواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول خپله فریضه وګڼو. راسئ چې خپله ټولنه ددې په مفهوم وپوهوو چې موږولې مرسته کوو؟ که نن ورځ دیو چا سره دهغه داړتیا په وخت کې مرسته وکړو،نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په یاد کارکولو سره به موږ ټولو دیو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چې خپلوځانونو ته په ټولنه کې داسې یو ځای ومونږدو چې کله سبا ورځ موږ نه یوو نوخلګ موکمي احساس کړي او ووایې چې خدای (ج) دې پر هغه چا ورحمیږي چې زما سره یې داړتیا په وخت کې مرسته وکړل اوخپل ځان یې را څخه ونه سپماوي.

راسئ چې خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چې موږ روا اوپرځای مرسته دخلکوسره دهغوی داړتیاپه وخت کې کړي وي،آیا موږ به ګټه کړي وي اوکه به مو زیان ځان ته رسولی وی؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زیان (تاوان) نه رسو، بلکې موږ دهغه شخص په پرتله څو چنده ګټه لاسته راوړو چې موږ دخدای(ج) درضا لپار اړ شخص سره مرسته کوو، په نیکوکارونوکې په مرسته کولو سره زموږ څخه انشاءالله خدای (ج) راضي کیږي اودرحمت په نظرراته ګوري.

موږ او تاسو باید په نیکو کارو نو کې دخپلو ورونو سره تل مرسته وکړو او هیڅ وخت په بدو او ناروا کا رونو کې ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای(ج) مکره دیوه کس سره دهغه په ناروا کار کې مرسته وکړو : موږ به هم په هغه ګوناه کې ورسرشریک سو کومه چې ده کړې ده .پوهان وایې نیکي وکړئ او اوبو ته یې وغورځوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستي او ملګرتیا

موږاو تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تیرولو اونورو زیاتو چارو دښه سمون لپاره یوه دوست او ملګري ته اړتیا لرو او همدا رنګه په ځینو کارونو او کسبونو کي یو کاري شریک ته څني وخت اړتیا لرو، چي دیوه کار په ښه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسئ چي لومړی ښه او غوره ملګری وپیژنو:یودوست هغه چاته ویل کیږي، چي موږ ته ګران وي اوموږ ورسره مینه ولر،موږ هغه ته اوهغه موږ ته دقدر وړوي. داړتیاپه وخت کي دیوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوښۍ کي سره ګډیوو او یوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي یو بل ته په ډېره آسانۍ سره دخپل زړه رازونه او خبرې وویلي سي بیله کومې ناباورۍ او ویرې څخه.

کله چي یو کس دکومې ستونزې سره مخ وي یاسي، نو سم دلاسه یې یو دوست راځي او هغه دهغه ستونزې څخه خلاصوي یایې هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پریږدي چي دوست یې نورمشکلات وګالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقیقي او ریښتني دوستان هروخت دیو بل په غم او خوشحالۍ کي ځان شریک (ګډ) ګڼي اوهیڅکله ځان دیوبل څخه نه سپموي.

موږ به کیدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ریښتني دوستان اوملګري ګڼي، مګر په حقیقت کي به هغوی موږ ته زیان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وایي، ریښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دې ته نه پریږدي چي پرسېده(نیغه) لاره تګ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپیژني، موږ به په غلتیو کولوسره لاډېر تشویقوي، دنیکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا ګرځوي، نه به مو پریږدي چي موږ ښه کارونه وکړو اوپرنیغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خویوونه درلودونکي یو کس ته موږ ریښتني دوست نه سو ویلی. کله چي موږدیوه کس سره دو ستي او ملګرتیا کو: نو هیڅکله او په هیڅ وخت کی باید دخپل ملګری سره فریب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وایوو، خیانت ورسره ونه کړو،په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کیږي یادونه یې ونه کړو.

هغه رازونه چي زموږ سره یې زموږ دوست شریکوي بل چاته ونه وایوو، بدوکارونو ته یې ونه هڅو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول ګوته کړو چي هغه داسي فکرونه کړي چي دازما شخصيت ته سپکاوی (توهين) کوي، بلکي هغه په داسی ډول سره وپوهوو چي په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرارنه کړي.

متل دی چي وائي دتورې پرهر رغيږي مګردژبې پرهرنه رغيږي.دملګرو په ټاکولو کي بايد دپوره غوڕڅخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او ښه اخلاق لرونکي، ملګري وټاکوو.

دملګرو په ټاکلو کی دقت،غوړکول موږ په راتلوو نکي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چي په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږبايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستۍ غوښتنه وکړي. هغه کسان چي په نشيي موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چي ددوی سره ناسته ولاړه کوي دې ته ونه هڅوي چي نشيي توکي استعمال کړئ. په نشيي توکو روږدي کسان په دې خبره درهرچا ښه پوهيږي چي په نشيي موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري،

موږ تل که ښه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملګري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيرې زموږ دوست په رښتيا هم دانه غوړي چي موږ بدکاروکړو نو موږ دهغه بدکار څخه را ګر ځوي اونه پريږدي چي موږ هغه بد کاروکړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي،راته ډاډ ګيرنه راکوي، که چيرې يې په توان پوره وه نوهتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږښه دوست هغه دی چي موږ په ښو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدوکارونودکولو څخه مو راوګرځوي،يامودرګرځولوهڅه وکړي او پري مونږدي چي بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکووګړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دې معنا ده چي موږ په هغه کارکي ونډه لرو اوخپله هغه کارونه کوو، که چيرې يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کاردکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملګرتيا پای ته ورسوئ.

راسئ چي دملګرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غوړ او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړاو ښه دوستان پيداکړو ،ځکه يو کس دهغه دملګرولمخي پيژندل کيږي يايې پيژندلي سو.

ښه ملګري انسان عزت مند کوي. ملګري دې چي يوکس ته ښه لارښوولي اوپرنيغي لارې دتللو توصيه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دې ته نه پريږدي چي غوره او ښه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراکت، ګډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه ګډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادیږي.
موږ او تاسو ځیني کارونه په یوا زې ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چې یوکاري همکار ولرو چې دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چې په کارونو کی پرمختګ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو.
موږ باید دخپلو شریکانو،همکارانو سره ریښتني آمانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چې زموږ په بې غوري دې زموږ کارې شریک ته زیان واوړي.
کله چې موږ یوه پریکړه کوو یاکوم کار پیلوو او یاهم یوکار کولو ته امادګي(تیاری) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملګري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو،په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوې دستونزو څخه لیري پاتې سو او په کارونو کې به مو کومه ستونزه اوخنډ منځ ته نه راځي.
کله چې دوه یا هم څوتنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کې هم غږي و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیايي، نوهرمرو ددوی په کارونو کې خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ ګډکار ته په کښي زیان رسیږي.
لکه څنګه چې زموږ کاري همکاران زموږسره په تاوان کې شراکت،ګډون لري او په کار کې مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په ګټه کې هم شریکان دي اوموږ حق نه لرو چې ددوی څخه په پټه یوه کوچنۍ پریکړه لا هم وکړو.
کله چې دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندی بې باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر ترژره دې خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دې په ګډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کې خیر او برکت نه وي په کوم کار کې چې همغږي ،اعتماد او مشوره نه وي.
که غواړو چې په ګډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتنیي، آمانت،ساتوونکي ،وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.
موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چې کولو ته یې په یوازی ځان سره نه سو وردانګلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستې څخه درانده وي.
راسئ چې خپلې وړتیاوې دیو بل سره شریکي کړو او په ګډه دیو بل په مرسته ناشونې کړنې شونې کړو.
ګډه پریکړه،یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.
په ګډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو اوهمدرنګه دژوند په ټولو چارو کې به بریالي یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګدايي يا فقر کول

انسانان دژوند داړتياوو دپوره کولو لپار وځينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چي ځيني انسانان دژوند داړتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا اوارام ډول پرمخ بيايي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند داړتياو په پوره کولو کي دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چي دژوند دا اړتياوي په آسانی سره پوره کړي.

هرانسان اړ دی چي کار وکړئ او خپل ځان او کورنی ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای(ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چي ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وږي نه پريږدم! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ هُود : 6نمبرايات ولولی.مګر دا په دې معنانه ده چي موږ انسانان دې دژوند داړتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چي کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيداکړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ(انتخاب) کړو چي هغه کارچي موږ يې کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکي نه وي،يوحلال اوروا‌کسب اوکار وي، دناروا‌کارونو کول اوخپلې اړتياوي په پوره کول هم کومه ګټه نه لري، بلکي د سترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کا رونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين ګدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلګ دفقرکولو څخه راګر ځول او کارکولو ته به يي تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته رواړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چي رسوالله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کي خلګ فقرکوي تردې چي له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکي) (۱)

داسي اشخاص چي کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول ګدايي کولوته زړه ښه نه کړې، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څير کاروکړي، زحمت وکاږي او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چي روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

(۱)صحيح بخاری حديث ګڼه ۱۴۷۴) صحيح مسلم حديث ګڼه(۲۳۹۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دې ته يي تشويق کړو چي فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بيکاره ګرځيدل ښه کارنه دی. يوه انسان ته چي لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي داورسره نه ښايي چي ګدايي وکړي او يا بيکاره وګرځي.

ځيني انسانان داسي هم سته چي ګدايي کول دهغوی عدت ګرځيدلي وي،هغوی دګدايې کولو موتادان سوي وي، سره ددې چي هغوی کولی سي کاروکړي اوددې زمينه هم ورته برابره وي چي کار وکړي، هتآ ځيني خولاشتمن هم وي مګر ددې سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا د نورو انسانانو دمحنت خواړه اواجناس ښه ګرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چي ټول عمر دنورلاسونو ته محتاجه وي.ديادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چي زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته سخته آړتيالري په ګدايي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چي ګټه ورسوي ورته زيان رسوي، دټولنې داوړو بار ګرځي.فقر(ګدايي) کوونکي اشخاص ديوې ټولني درنګ بدی سبب ګرځي،يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه راولي او نورې ټولنې داسي فکر کوي چي د يادې ټولنې اوسيدونکي اشخاص بيکاره او داسي انسانان دي چي تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.

ټولـه ټولنـه آړه ده چـي دفقـر کولـو ضـرورت (اړتيـا)او يـاهم دا کـوچنی فرهنګ دمنځه يوسي او خپله ټولنه دفقر کولو څخه خلاصه کړي.

هغه کسان چي کار نه سي کولی دهغوی سره مرستې وکړئ او داسي کوچنی ټولنې په وجود راولی چي وخت په وخت دټولنې څخه خيريه مرستې راټولي او پرهغو اشخاصو يې وويشې چي نه سي کولی کار وکړي،په ياد کارکولوسره به ځيني په رښتيا اړ اشخاص دې ته اړنه سي چي هغوی ګدايي وکړي.

هغه اشخاص چي روغ رمټ دي او کارنه کوي دسوستی او لټی له کبله اوګدايي کولو ته زړه ښه کوي ، هغوی دې هغواشخاصو ته متوجي سي چي سره ددې چي کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېرزحمت کارکوي، ورسته دې قضاوت وکړي چي موږ خو په بدن روغ يوو،هغه اشخاص چي معلوله اويا هم ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چي کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلې کورنی ته حلاله روزي پيداکوي او هيڅکله يې دنورانسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه کړي.

کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي،هوساينه بخښي ،دانسان بدن پياوړی کوی،انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو څخه را ګرځوی.موږ او تاسو بايد په ګډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنی او خپل هيواد دکارکولوپه مرسته دستونزو او کړونو څخه ليري وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار (ویره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای(ج) داسې پیدا کړی دی چې هغه کولی سي چې ځینې احساسات ولري او ځینو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چې مینه وکړي،خپل دزړه په بڼ کې دمینې،محبت بوټي وټومبې اوپالنه یې وکړي. انسان کولی سي چې نفرت وکړي او داورونوسمندرخپل په زړه اوبدن کې په څپو راولي،دوستې وکړي اودیو چا سره کینه ولري، ددې او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وېره هم لري.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه یو مخلوق دی.دخدای(ج) درضا او اردې څخه پرته هیڅ داسې یوکار نسته چې یو انسان یې سرته ورسوي او یاهم ور سره مخ سي موږ ټوله مسلمانان په یاده سوې خبره ایمان لرو،رسوالله (ص)فرمایلي دي: (...اي الله ! (ج)ستادورکړي منعه کوونکی نه سته اوڅه چې ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...)① یوانسان باید یوازې او یو ازې دالله(ج) څخه وه وېریږي.

او همدغه یوه وېره،ډار په خپل زړه کې درلودل یو انسان دټولو وهمونو(ډارونو)څخه ګوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چې یوانسان یې په خپل ژوند کې دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

یو انسان یوازې باید دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چې ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال ګرځولي، دا فکردې وکړي که زه په خپل ژوند کې نیک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله(ج) به راته اجر،ثوب راکړي، او که چیرې بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کې وکړم نو خدای(ج) به یې راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان باید ونه کړې، ځکه که دالله(ج) خوښه وه نو یو انسان ته ژوند ورکوي او که یې چیرې خوښه وه نو ورته مرګ ورکوي!په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره دسُوۡرَةُ الۡاَنۡعَام : 2نمبرایات ولولئ.هیڅ یو شی نسته چې یوانسان ته دې بیله دې چی دالله(ج) خوښه نه وي زیان ورسوي او یا دې هم ورته ګټه ورسوي، که یو انسان ته خیر پیښیږي اوکه شر پیښیږي نودالله(ج) دطرفه ورته پیښیږي.

موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته ځینې ویرونکي کیسې، نکلونه ،یاحکایتونه کوو چې داکړنه په را تلوونکی وخت کې ددې سبب کیږي چې هغه ویره(ډار) چې په یادو نثرونوکي شتون لري دماشومانو په دماغونوکي خوندي اوپه زړونوکي یې وېره ننوزي اوبیا کله چې هغه ماشومان لوی سي: هم ویریږي چې دا وېریدل ددې سبب کیږي چې دوی په خپل ژوندکي دزیاتو ستونزو سره مخ وي یاسي ،اوډېروخت نه سي کولی چې په ژوند کې پرمختګ وکړي،تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ،ډار،اوبې جوړتې احساس کوي.

دیو انسان په ژوندکې ترټولو غټه ناروغې دیوانسان بې ځایه وهم او وېره ده،

۱- صحیح بخاری: حدیث ګڼه 6615

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو ته ځيني وخت دداسي کارونو ښخه وهم پيداکيږي چي هغه غوره کارونه وي او په کولو سره يې موږ ته ګټه رسيږي،زموږ ښخه ځيني،ځني وخت داسي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کيږي،حال دا چي هرانسان داتوان لري چي علم،پوهه زده کړي،مګرداچي موږ په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم موږ بايد هغه کارونه چي کوو يې لومړی ښه وسنجو مګر په هرکار او پريکړه کي موبايد وهم او وېره نه وي، ځکه بې ځايه ډار زموږ ښخه دژوند کولو خوند اخلي موږ نه پريږدي چي دځان او ټولنې لپاره خدمت وکړو او تل به زموږ زړه زموږ سره ملګرتيا نه کوي خپل جوړات به مو دلاسه ورکړي وي.
موږ بايد پرالله(ج)کلک توکل ولرو،زموږ دا کړن زموږ دايمانښه ده ،موږهغه جل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله(ج) وېره (ډار) په خپل زړه کي ولرو او نورټول ډارونه دخپل زړه ښخه وباسو،

دخدای(ج)يادونه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه ښخه دي، بل هيڅوک داتوان،وس نه لري چي بغير دالله(ج) دخوښې ښخه ماته خير او يا هم شر ورسوي.موږ او تاسو بايد داسي هم ونه اوسو چي پرخپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مګر په ژوند کي دهرڅه ښخه وهم او وېره هم ددې سبب کيږي چي موږ دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.
موږ او تاسو مسلمانان بايد په دې خاطر دالله(ج)دمخلوقاتوښخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چي: بيله دې چي دخدای(ج) خوښه نه وي نو هيڅ کارنه کيږي او نه کومه پيښه منځ ته راځي.موږتل بايد ډاډمن اوسو او په دې بايد پوره باور ولرو چي زموږ ساتنه لوی خدای(ج) کوي او زموږ سره انشاءالله،خدای(ج)په هرکار کي مرسته کوونکی دی.موږ او تاسو ته دا نه ښايي چي په خپله داسي يو حرکت (خوځښت) وکړو چي هغه زموږ دبربادۍ سبب وګرځي او موږ ته زيان ورسوي.
موږ بايد په ښو او روا کارونو کي ډار دهيڅ يوه مخلوق ښخه ونه لرو، په دې خاطرکه چيرې موږ ته په يوه نيک کار کي زيان ورسيږي نو موږ ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کي نه ويريدل دامعنا لري چي موږ خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور تو ب په نيکو او ښه کارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. موږ بايد خپل ځانونه تل دهغو کارونو ښخه وساتو چي په هغه سره زموږ راتلونکي ته تاوان رسيږي.
کيدای سي موږ دخپلې ټولنې خراب خلک په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايي چي ته نه بيريدونکی يی او دا ډول کاربل کس نه سي کولی کوم چي تاوکی، ته يی رښتنی قهرمان، حال دا چي هغه کارونه چي ناروا وي او موږ يې سرته رسوو په هغه سر موږ او نو روخلکوته زيان رسيږي،په حقيقت کي موږ دناروا کړنو په کولوسره ويره ځانته اخلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخرت دعذابونو ویره دتیارو او اورنوویره ځان ته په خپله خوښه اخلو،موږ باید دبدو کړنو دکولو په وخت کې وډارسو.موږ په هغه کړنوکې باید دوېرې احساس ونه کړو کوم چې هغه کړنې په رښتیا هم غوره، ښه،اودنیکۍ وي، او موږ او نورواشخاصوته په کښې ګټه رسېږي.
موږ باید داخبره تل په یاد ولرو چې الله (ج)موږ وینې او هغه زموږ مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکیوو اودبدیوو. موږ او تاسو باید دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص)ټول حکمونه پرځای کړو، او یوازې اویوازې دالله(ج) څخه ډار په خپل زړه کې ولرو، او پرې نږدو چې نورې ویرې مو په زړه کې پاتې سي.موږ باید هیڅ وخت داسې انسان ونه اوسو چې په هر نیک کار کې یوه ویره را سره وي،هر هغه څه ته چې کوو یې ورخطا یوو.موږ باید ډاډمن او زړور اوسو او هیڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کې ونه ښیو.
داسې انسانان هم سته چې خپل زړورتوب په داسې کارونو کې ښې چې هغه داسلام دنظره ناروا ګڼل سوي دي.
پرنورانسانانو باندې ظلم کوي، دنورخلکو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چې داډول کسان هیڅ وخت زړور نه سي کیدای، بغیر ددې څخه چې داډول کسان یوازې خپل ځان ته زیان رسوي،که څه هم دوی پرنورو خلکو ظلم کوي مګر په حقیقت کې دوی پرخپل ځان ظلم کوي.
دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلګ په دې سرتشویقول چې ګواکې دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کې دشراکت معنا لري. موږ او تاسو باید هغه کسان چې ناسم اوناروا کارونه کوي تشویق نه کړو، کوښښ وکړو چې دوی ددې کارونو دکولو څخه راوګرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چې کوم کارونه چې دوی یې کوي سم نه دي، او ددې ډول کارونو په ګټه کې لا هم زیان نغښتی دی.
راسئ چې په خپل ژوند کې نور بې همته اوبې زړه ونه اوسو،په پوره هوډپرمخ لاړشو ویره دزړه څخه وباسو اویوازې او یوازې دخپلو بدو عملونو څخه وویریږو ، دالله (ج)څخه دخپلو بدو عملونو بخښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزیادښت غوښتنه تری وکړو،دحق پلوي وکړو،اودمظلوموااوبې چارو خلکولاسنیوي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځان څخه ښه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کې بدۍ او ښیګڼې لرو، دا ښیګڼې او بدۍ او کوم کارونه چې موږ او تاسو یې کوو ددې ښکارندویه دي چې موږ دښه او یا هم دبد شخصیت درلودونکي وګڼل شو :اونور خلک زموږ په اړه په دې خبره پو هیږي چې دا کس ښه انسان دی یا بد.

پوهان وائي چې ستاسو ریښتنی دوست هغه څوک دی چې ستاسو غلطۍ درپه ګوته کړي درته ووایي چې دغه کار چې ته یې کوې ناسم کار د او دهغه کار څخه دراګرځولو کوښښ مو وکړي،که څه هم کیدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغیزه وکړي خو په حقیقت کې دا خبره زموږاوستاسو په ګټه تمامیږي، موږ او تاسو دبدۍ څخه را ګرځوي.

ناسم،خراب ملګری هغه څوک دی چې موږ غلطو (ناسمو)کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشویق کړي،دداسې خلکو سره دوستي کول ښه او غوره کار نه دی. دځان لپاره باید یو ښه ملګری، یاملګري انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دژړه خواله شریک کړاي سو، په دې کړن(کار)کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کیږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپیژنو چې دهغوپه کولو خلک موږ ته داحمق او بې عقل ګومان کولی سي او ورته دا فکر پیدا کیږي چې داکس یوښه شخص نه دی لومړی: دا چې یو څوک خبرې کوي نو باید دهغوی دخبرو په منځ کې ورونه لویږو او په وار اوکراره سره خبرې وکړو. دوهم: په هغو خبرو چې نه پوهیږوباید پر هغو خبرو بحث،مباحثه ونه کړو.

دریم: داندازې څخه زیاتې او بې ځایه خبرې بایدونه کړو.څلورم: ډیربې ګټې تکیه کلامونه باید په خپلو خبرو کې استعمال نه کړو. پنځم: داسې ویوکي (کلمې) باید په خپلو خبرو کې ونه کاروچې نورو خلکو ته په کښې سپکاوی (توهین) سوی وی. شپږم: نورو خلګوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبرې موباید داندازې څخه زیاتې لوړې نه وي، دخبرې کوونکي کس پو ښتونو ته باید پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبرې کوونکې شخص خبرې باید سرفي نظر ونه ګرځو،یعني خبرې کوونکي ته باید متوجي واوسو.نهم: خندا راوستوونکي خبرې، یعني غیرې مناسیبي ټوکي موباید په لږه اندازه سره وي.لسم: داسې بدنې حرکتونه باید ونه کړو چې په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

یوولسم: دمغروري کولو څخه باید ځان وساتو په عامه اصطلاح بې ځایه بد معاشي ونه کړو.دوولسم: دموراوپلارخپل خپلوانو بې احترامي ونه کړو.دیرلسم: نشیي باید توکي ونه کارو.څورلسم دروا‌غ، غلا ،زنا،لواطات، قتل، جنګ جګړې، سپکې سپورې،چغلګري، په امانت کې خیانت، چم اوفریب اونوردې کړنوته ورته ناروااکارونه باید ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو،کارونوکې ځان داصلاح خواته بوزو. راسئ چې خپل ځانونه داسې جوړ کړو چې خلګ زموږ دنیکو اخلاقو، نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغیزې لاندې راسي ،داسې چې زموږپه لیدلو، زموږ په درک کولو او تحلیلولو ناپوه او جاهل وګړي هم خپل ځانونه اصلاح کړي،نیک او صالح انسانان دځان څخه جوړ کړي او نور هیڅکله بد او ناوړ کارونه ونه کړئ.

راسئ چې خپل ځانونه دا سې جوړ کړو چې نورانسانان دا فکر(آند) ونه کړئ چې موږ دوی ته زیان رسوونکي وګړي یوو او دوی زموږ څخه لیرې والی اختیار کړي، موږ ددې وړ ونه بولې چې زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یوه بله خبره دلته باید زیاته کړم چې هیڅ وخت یو انسان دده دنیستی، غریبی، بیوسی،کمزوری،کم قووتی،کمواکی، له عمله مه رټئ، سپکاوی ورته مه کوئ، ښه والی او غوره والی دیو انسان په مال،دولت، ښایست، او نسب پوري اړه نه لري، بلکی ښه او غوره انسان هغه دی چې دنیکو او غوره اخلاقو درلو دونکی وی،نورو انسانانو ته زیان رسوونکي نه وي او تل ښه اونیک کارونه کوي.که یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چې دبې علمو او ناپوهو خلکو سره دی نا سته ولاړه نه کوی په دې دلیل چې دا دله خلګ بې علمه ناپوه دي، زماپه آند داکړنه ښه او قناعت بخښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلګ په دې خاطراودلیل باید دبې علمو او جاهلو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چې هغوی دې ته تشویق کړي چې علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په ګوته کړي. موږ او تاسو باید دټولو مسلمانانو ورو نوسره دنیکو اخلاقو او ښه چار چلند څخه کار واخلو او پرې نږدو چې زموږ څخه دې زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کې ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي بند پاتې دي او دوی دهمدې کبله ښه ژوند نه لري،دپوهانو او نیکې کوونکو یوه دنده داهم ده چې لار ورکي پرنڅغو لارو برابر کړي اوپه تاریکیوو کې ورکو ته ډیوې په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو ښه کس دځان څخه جوړکړو چې موږ دخپلې ټولنې داو سیدونکو سره مرسته وکړو،هغوی ته زیان ونه رسوو، دمشرانو قدر،احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بې وزلو انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چې خپل ځان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت یو ښه کس دځانه جوړکړی وی کوم وخت چې موږخپلو ټولو کارونو ته دکولو څخه مخکې ښه فکر کوو، دخپل کوونکې کاربښې اوبدې پایلې په هراړخیز ډول څیړو اوداسنجو چې آیا کوم کار چې زه یې کوم ښه دی زما او زما دټولنې لپاره او که خراب اوزیان رسوونکی کار دی؟ که موږ چیرې مهربانه، مرسته کوونکي، ښه اخلاق درلو دونکي او دناروا کارونو څخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه دمخلوقاتو دنظره ښه اشخاص وګڼل سو انشاءالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعه،کتاب لوستنه

مطالعه،کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنايي راوړي اويوه انسان ته داښې چې څنګه پر سيده ،نيغو اوسمو لارو تګ وکړي. هغه عالمان چې مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه ښي داسي مثال لري لکه لمر چې ترنځي (کسوف) نيولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږاو تاسو بايد هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوې مفکورې مو دماغ ته داخليږي. هرانسان ته الله (ج) داسي يو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چې انسان دهغې مادې په واسطه کولی سي چي معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه ګټه واخلي دا ډول معلوما ت دهرانسان سره سته، اندازه يې ډېره زياته وي او ګټه ترينه اخلي. که چيرې موږ او تاسو خپل حافظي ته نوې معلومات ورزيات نه کړو، دو خت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږاو تاسو بايد په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چي موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي ګټوره تمام سي ياتماميږي. درټولو غوره مطالعه د قرآن کريم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحاديثومطالعه ده.

هغه لوستنې،مطالعي غوره او بهتره دي چي زموږ دژوند لارې راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطی کولو ته مو پري نږدي. موږبايد دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چي ضرورت يې راته پيښ سو نو دهغه مطالعې څخه چي موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورڼو لپاره ګټه واخلو او لاربنوونکي واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کي بايد معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو بايد يومعلوم وخت په يوه ورځ کي يوڅه وخت ددې لپاره وټا کو چي په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.يو کس چي کله پوهه حاصله کړې او علم لاسته راوړي، نو بايد هتمي يې در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلګ هم دځان سره دعلم څخه بر خمن کړئ، په دې کار(کړن) کو لوسره يو انسان ته دوه ډوله ګټه رسيږي، لومړی دا چي دی به نور هم په خپل زده کړې علم او پوهي کي ماهيره، زيرک سي، بل به يې دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چي هغه پوهه نه لري اود ياد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه ډالی ده چي موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي.

علم او پوهه په مطالعه کولو سر زياتيږي او کله چي موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه ياد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو باید تل دکتابونو او لیکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو هیږو چي مخکي نه په پو هیدو. په مطالعې کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو دحلیدو اودهغوی څخه دجدایي لاره پیدا کوي.

که چیرې موږ او تا سو لیکل او لوستل کولی سو:نوباید لږترلږه خو په هغه وخت کي مطالعه وکړو چي بیکاره یوو او خپل وخت په ناسمو اوبې ګټې کارونو کي تېرنه کړو.په خپله ټولنه کي باید دخپل وس سره سم دمطالعې کولو زمینه برابره کړو اوخلکوته دمطالعي ګټې بیان اوهغوی کتاب لوستنې ته تشویق کړو ترڅوکتاب لوستنه زموږ په ټولنه کي یوفرهنګ سي. په مطالعه کولو او یالیکنه کولو سره یو انسان نورهم دبر یا (کامیابۍ)خواته ځي.

موږ باید هڅه وکړو چي داسي لیکنې مطالعه کړو چي دهغه لیکونو څخه موږ ته ګټه ورسیږي او دنیکی کولو لارښوونه راته وکړي. کله چي موږ یو کتاب یایوه لیکنه مطالعه کوو نو باید هرې کلمې (ویی) ته یې په غور سره فکر وکړو اودا هڅه وکړو چي په صحي او سم ډول ځان په وپوهوو.مطالعه باید یوازي ددې لپاره هم ونه سي چي وخت پري تېر سي، بلکي موږ باید دمطالعي کو لو څخه سالیمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او ګټه ترینه واخلو. یوکس باید هیڅ وخت خپل ځان بې مطالعې او لیکنې پري نږدي.

په مطا لعي کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نیغ لوري ته بدلون ورکړو او په خپل ژوند کي مثبت نوښتو نه منځته راوړو. دمطالعي کول زموږ ژوند ته ارامي، هوساینه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه مولیري بیایي، هیڅ یو دا سي غم او کړاو نسته چي موږ دې یې په مطا لعه کولو سره لیرنه کړو اودحل لاره یې ورته ونه مندو،هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کو ي چي صبر او زغم راته توصیه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کي کلک ودروي او پري نږدي چي موږ خپل همت دلا سه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان دیوازي والي څخه خلاصیږي کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چي هغه دیوازي والي احساس وکړي.

تل موږ او تاسو باید مطالعه وکړو او دمطالعي کولو څخه مثبتي ګټې لاسته راوړو. موږ او تاسو باید هیڅکله داسي یوه لیکنه مطالعه نه کړو چي په مطالعه کولو سره یې زموږ او ستاسو دونیا او اخرت ته تاوان رسیږي،کیدای سي داسي ډېرې لیکنې به وي چي یو انسان دناسمي ،کږي لارې اوغلطی خواته بوزي،بدو او ناوړه کارو نوته یې وهڅوي،ناسمې لیکنې مطالعه کول ددې پر ځای چي موږ دهغې لیکنې دمطالعي څخه ګټه واخلو برعکس موږته تاوان،پیښوي،

د دا ډول لیکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو او که چیرې موږ او تاسو داسي یوه لیکنه ولوستل نوباید په هغه لیکنې باندی عمل ونه کړو او د ژوند په چاروکي ترینه ګټه وانخلو. علم،پوهه په لوستلو او مطالعه کولو سره لاسته را ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهي څخه بايد موږ او نورو کسانو ته ګټه ورسيږی او هغه زحمتو نه او تکليفو نه مو بي ځايه لاړنه سي چي موږ دعلم پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي ګاللي دي.راسئ چي دمطالعي کولو سره ځان عدت کړو مطالعه وکړو خوندتري واخلو اوګټې ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور دتياره ګوټو لپاره په مطالعه کولوسره هغوتياروپاره دډيوو رڼا وموندو.

خپل لوڼي او خويندې په لوړ ولوړ ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني خلک غواړي چي پيسې اونورماديات په داسي لارو پيدا کړي چي هغو لارو څخه پيسې اونورماديات لاسته روړل ناروا کړنه وي،ياداشخاص دې ته پاملرنه نه کوي چي کومې پيسې او اجناس چي دوی ته دکومي لارې څخه په لاس ورځي حلالي دې او که حرامي،دهمدې په حرامه لاره دپيسو دلاسته راوړولو دجملې څخه يو هم خپلي لوڼي او خويندې په لوړ ولوړ ورکول دي.ياد کار داسلام دمبارک دين داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه اصل کي ديوه حور(آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دين هيڅ وخت يادکار ته اجازه نه ده ور کړي.

اسلام ښځي ته مهرټاکلي دی اودا مهر يوازي دهغې ښځې حق دی چي دنرڅخه يې دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي،په دې خبره دلاښنه پوهيدلولپاره [سُوۡرَةُ الأحزَاب : 50]ولولئ.يوښځه بايد دخپل ځان دنکاح مهرلوړ ونه ټاکئ. لوړ مهر ټاکنه ډېرې ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پايلې درلودلی سي.موږ بايد ښځې ونه پلورو.

ښځه بايد خپل مهرخپله وټاکي.دلور خور..پلورل يوازي دا نه چي يو ناروا کار دی بلکي ديوې کورنۍ او هتا ديوې ټولنې دبربادۍ سبب ګرځي او دا کار ډيرې لويې ستو نزي را ولاړه وي.

کومې کورنۍ چي خپله لور يا خور وه يو کس ته په کم ولوړ اويا هم شرعي مهر ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلې لور او خور څخه په حقيقت کي دهغې خو شحالي اخلي او نه پريږدي چي لور يا خور دي يې ارمه اوخوشحاله ژوند ولري، نه يوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن دخپلې ټولنې خوشحالي اخلي او دډېرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي، کوم کس ته چي کومې کورنۍ لور او يا هم خور په لوړولوړ ورکړي وي، هغه کس هڅه کوي چي دياديې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولوړ ژر پوره کړي، ددې کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زياتو پيسو ته اړتيا لري،ياد کس هڅه کوي چي دروا او نارو لارو څخه ياد ولوړ پوره کړي.

ځيني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هيوادونو ته په قاچاکي لارو په پټ ډول صفر کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يادكار ددې لامل كيږي چي يادسوى كس خپل ژوند دلاسه وركړى، زنداني سي او يا په هم هغه هيواد كى په نشيي توكو او نور بدو كارونو اخته سي چي بيانه سي كولى په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوګر ځي.ځيني ځوانان په خپل هيواد كي دې ته مجبوره (اړ) كيږي چي غلا او وژني وكړي ځكه داولوړونه په دومره اندازه سره لوړ وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونكو په توان كي نه وي او نه سي كولى چي دولوړ دازياتي پيسې ورته پوره كړي، چي په پايله كي يې يادكسان دې ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولوړ پيسې په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددې جملې څخه دنشيي توكو كركيله پيل كړي،ځيني يې غلاكول او رشوت اخيستل پيل كړي اوځيني يې دقاچاك كوونكو او وژونكو سره يوځاى كيږي او هڅه كوي چي دا لوړ ولوړ پوره كړي.يادي تولي كړني ددې سبب ګرځي او ياهم ګرځيدلي دي چي زموږ دټولني ځيني ځوانان په غلطو،ناروا اوكږو لاروبوزي اوپه هيواد كي موستونزي راولاړي كړي. په دي كار كي هغه كس چي دا غلط كارونه كوي او هغه كس چي دى يې دې كارونو ته اړيستلي دى دواړه شريک دي اودوړه به ګونهګاره وي انشاءالله.

هغه كس چي يوې كورنۍ خپله لور يا خور ورته په لوړولوړ (مهر) وركړي ده، يايوې ښځي دخپل ځان مهر(ولوړ)لوړ تاكلى وي كله چي تاكل سوى ولوړ دډېرو زحمتو دګالولو څخه ورسته پوره كوي معلوخبره ده چي په دې موده كي به يادكس دډيرستونزوسره مخ سوى وى، پايله يې دا چي دلوړ ولوړ درلودونكو ځينو ښځو ته دهغوى دخاوند (ميړه) په كوركي ځيني ستونزې دخاوند اودهغه دكورنۍ دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلګي په ډول يادې ميرمني ته دهغې خوسر ګنۍ پيغور وركوي، ورته وائي چي ستامور،پلا ر،ورور،اوياتا زموږ څخه ډېر ولوړاخيستى دى او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، ګرمه ته يې: په دي بهانې سره پر هغې معصومې ميرمنې ظلم كوي او نه يې پريږدي چي په آرمې ژوند وكړي، بل اړخ ته هغه كورنۍ چي يوه ښځه يې په لوړ ولوړ(مهر) سره خپل زوى يا هم ورور ته په نكاح كړې وي،د اقتصادي ستونزو سره دياد ولوړ دوركړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزې يوازي دهغې كورنۍ نه دي، بلكي په دې ستونزو كي دلوړ ولوړ درلودونكي ميرمنه هم دخپلې كورنۍ داقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي كولى خپل ژوند په ښه ډول پر مخ بوزي!هيڅ يوه كورنۍ نه غواړى چي خور يا لور دې يې دستونزو سره مخ سي. كه چيري يوه كورنۍ دا نه غواړي چي لور ياخور دې يې ددا ډول ستو نزو سره مخ سي:بايد خپلې لونې او خوينډې په لوړ ولوړ ورنه كړې. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر،ولورخوړل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته ښځه په نكاح كيږي داقتصادي حلت سره سم وټاكل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته غواړم بیا یادونه وکړم، مهر دهغې ښځې حق دی کوم چې نکاح کوي بیاهغه اختیارمنه ده،بل هیڅوک په دې اجناسو اوپیسو کی حق نه لري. ځینې خلګ دا بهانه کوي چې په اوس وخت کې لګښتونه زیات دي او موږ نه سو کولی دا لګښتونه په لږه اندازه پیسو پوره کړو چې دا دول خبرناسمه ده او دا یوازې یوه بهانه ده.

موږ هیڅ اړتیا نه لورو چې زیات لګښت په وادونو اوخور لورته په ډېرو توکو کولو سره وکړو او خپل نوم په زیات لګښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه زیات لګښتونه یوازې اصراف دی. موږ باید په لږ مصرف (لګښت) کولو سره ونه شرمیږو او هیڅ وخت دافکر ونه کړو چې په لږلګښت کولو سره به زه بې احترامه سم او زما عزت به ختم سي،دیو انسان عزت دهغه په درلودونکو مادیاتو کې نه دی، بلکې عزت دالله (ج)دطرفه څخه یو نعمت دی او هیڅ یوکس نه سي کولی په لګښتونو سره عزت پیدا کړي، هوسخا او داړمنو سره مرسته کول غوره کاردی.

کله چې ځیني کسان خپلې لونې او خویندې په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر کوي، که چیرې زه خپله لور او یا هم خور په لږ ولوړ سره ورکړم یالورخورمې خپل مهرمثل کم وتاکي نو خلګ به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اویا خور دخراب ژوند لامل سي او خلګ به هغې ته داپیغور ورکوي چې ته یې په لږ ولوړ سره غوښتې یې یاتا خپل مهرکم ټاکلی دی چې دا ډول فکر کول بیلکول غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر یا ولوړ اخیستلو سره دخپل لور یا خور ژوند نه خرابوئ، بلکې په زیات ولوړ اخیستلو سره خپل دخور یا لور ژوند خرابوئ.

راسئ چې نور په خپله ټولنه کې دبدو رواجونو مخه ونیسو او نور پرینږدو چې زموږ ټولنه دخرابو رواجونو ښکار سي.

که چیرې په موږ خپل لونې او خویندې ګرانې دي نو باید دهغوی لپاره ستونزې جوړې نه کړو،هغوی ته خوشحالي ورکړو او خپل ټولنه نور دلوړ ولوړ څخه خلاصه کړو، زموږ دټولنې ډیرې ستونزې به په دې کار کولو سره حل سي او نور به موځوانان دلوړ ولوړدپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي. موږ او تاسو هریو تن په دې مکلف یو چې لومړی ښه کار دخپل ځان څخه پیل کړو په دې کارسره به موږ یوه لویه نیکې کړې وي او خپل مینه به مو دالله (ج) دسپیڅلي دین اسلام سره ښودلې وي.

خویندو خپل مهرالمثل مناسیب وټاکئ اوخپل په مهرکې خپله تصروف وکړئ.
ورنو دخپلو لوړنو، خویندو اوخپل خپلوانو ښځو څخه توکې مه جوړوئ اوپیر،پلور یې ودروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دین په دې سره مکلف کړي یوو چې ظاهر (ښکاره) معنوي او پټې یعنې دزړه،نفس اودماغ پاکوالی ولرو. داسلام مبارک دین موږ دجنابت او چټلۍ په وخت کې په اودس اوغسل کولو یعنې ځان پریولو په پاکو او بوسره امرکړي یوو. موږ مسلمانان دجنابت بې اودسۍ او دبدن دنا پاکۍ په حال کې وخت نه تېر وو او ټل خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه وړو. لکه څنګه چې معلومه خبره ده چې په غسل کولو او اودس کولو سره په ښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي،همداسې موږ دمعنوي اوپټو ناپاکیو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاړې ایښودلو،دګناهونو څخه په لیرې پاتیدکیدلو،داخرت په عذابونو یادولو،دالله (ج)په ډېرعبادت اوذکر کولو،دنبوي سنتونو په عملي کولو،دځان سره دنیکۍ اوبدۍ په حساب کولو،دنورمسلمانو سره په مینه کولو اوترټولو اړینه داچې دلوی الله (ج)څخه په وېرې (ډار)کولوسره ځان دزړه ،نفس،اودماغ دناپاکیوو څخه پاکولی سو.موږ او تاسو باید ټل خپل بدن خوړه، جامې، کور او خپل ټول چاپیریال دناپا کیوو یا ناپاکه کیدو(چټل یدو)څخه څخه وساتو او پرې نږدو چې موږ ته دې دناپاکۍ له عمل زیان ورسیږې.

نظافت پاکي دایمان یو جز(برخه) ده.رسوالله (ص)فرمایې:ژباړه.پاکي دنیم ایمان سره برابره ده.①

نظافت (پاکي) هغه کړنه ده چې موږیې په کولو سره دخلکو د نظره ښه معلومیږو اوخلګ زموږ څخه لیروالی نه اختیاره وي.

که چیرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو یو خوابه موږ ناروغیوته لاره هواره کړي وي، بل به خلګ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکۍ په خاطر سم چلند نه کوي او لیروالی به را څخه اختیارکړي.

موږ او تاسو باید پرې نږدو چې زموږ او ستاسو کورونه،ډېرې (حجرې) او سیمې دې ناپاکي وي. په یوه ټولنه کې که هر وګړی دناپاکۍ مخنیوي وکړئ او پرې نږدي چې سیمه دې یې ناپاکه او ککړه وي ،نو هغه ټولنه به یو پاک اوسوتره چاپیریال ولري، هیڅ وخت به نارو غیو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولنې خلګ به صحت درلودونکي وګړي وي. موږ او تاسو ټول باید په ګډه او دیوبل په مرسته خپل سیمه پاکه وساتو.

یومسلمان باید ددې سر بیره چې خپل بدن او خپله سیمه پاک ساتي همدا ډول باید خپل زړه او نفس هم دټو لوبدو، خرابو مفکورو،خیالونو ،وسوسو او اندیښنو څخه لیرې وساتي، هیڅکله باید ناوړه او ناسم کړنه تر سره نه کړئ او دخپل زړه دداسې ساتلو هڅه ونه کړئ چې دنفرت،کینې او دنورو مسلمانانو دکرکې څخه ډک وي. دیوه مسلمان زړه باید ټل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کینې ته باید یومسلمان په خپل زړه کې ځای ورنه کړې.

١- صحیح مسلم کتاب الطهارت 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ باید هیڅ وخت دیوبل څخه نفرت ونه کړو، تل دیوبل سره په ورورولۍ او مینه چار چلند وکړو او پر یوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه باید دفریب، چم ،خیانت او دوکې کولو څخه پاک وي. موږ باید ریښتیني ،امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان واوسو. کله چي موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو باید دا فکر هم وکړو چي آیا په رښتیا هم زه دناپاکی څخه پاک سوی یم او که یا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زمو ږ پربدن معلو میږي، دهغه نا پاکۍ څخه ډېره بې توانه او کمزورې ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لری.لومړی باید موږ هغه ناپاکي دمنځه یو سو اوپا که یې کړو چي زموږ په زړه ننوتلې ده اودزړه بڼ یې راخزان کړی دی،ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکۍ څخه خطر ناکه او زیان رسوونکي ده چي پرموږ په ښکاره معلومیږي.

کله چي موږ په یو ځای کي دناپاکۍ او نجاست سره مخ کیږو: دهغه څخه خپل ځان لیري ساتو او نژدې نه ورځو، مګر زموږ یو شي په دې وخت کي دیاده وتلی وی:چی دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چي موږ خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه یوسو، پرې نږدو چي ددې ناپاکیو څخه موږ ته زیان ورسیږي او یا هم نورو کسانو ته زموږ پټه ،باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنګه چي په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او موږ په نا روغیواو افتنو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس اودماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بیلا بیلو بدو کارونو کي بوخت کوي.زموږ دزړه اودماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه لیري کوي،زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کینه او مکر راکوي.راسئ چي خپل ځانونه دښکاره او پټو ناپاکیو څخه پاک کړو،ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپټو او ښکاره نارو غیو څخه خوندي پاتې سو.

دانسان په ژوند کي دورزش (تکرښت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړکړی دی، چي کله انسان په یو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم دډېر کارکولو وړتیا پیدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلدیږي او بدن یې نورهم دهغه کار په کولو سره پیا وړی کیږی. البته زه دفزیکي یاهغه کارونو څخه یادونه کوم چي هغه په نیغ ډول یوانسان په داسي ډول سره سرته ورسوي چي هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقانې، معمارې، پښې اوداسي نور ډېر کارونه.کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پیاوړی، سالیم او دښه صحت خاوندان وي.دهرانسان بدن دې ته اړتیا لري چي ورزش وکړې!هغه کسان چي ورزش کوي دنشیې موادو داستعمال،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې ځايه ناستې،ولاړې او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليرې پاتې کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن دډول ډول نارو غيو پر وړاندې پياوړی کيږي. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي اوهيڅکله يې نه پريږدي چې کمزوری سي. ورزش ددې تر څنګ چې دانسان بدن په فزيکی ډول پياوړی کوی، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته ګټه رسوي، دانسان دماغ پياوړی کوی،انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفګان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملګری په څير هغه ته خوشحالی ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چې موږ ورزشي ميدا نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دايې يوه بهانه نيولې وي. ددوی دا وينا چې دورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازې په ورزشي ميدانونو کې نه کيږي، بلکې موږ کولی سو چې په هغه ځای کې چې موږ دنده لرو ورزش (تکړښت) وکړو. ځيني داسې حرکتونه سته چې موږ کولی سو په هر ځای کې دا ډول حرکتونه وکړو اودې ته به اړتيا نه وي چې د ورزش لپاره دې ځانګړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستۍ او لټۍ څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چې په نارو غيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چې هغه حرکتونه زيان رسوونکې وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسيب حرکتونه په وړو محالو او لنډ محاله توګه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکې يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې ګرځي چې بيا ورسته خپل ژوند په سمه توګه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کې دستو نزو سره مخ وي. ورزش بايد په ساليم ،مسلکي او ارام ډول سره وسي. په ورزش کې بايد دبې غوری او بې پروایۍ څخه کاروا نه خيستل سي .ورزش بايد داسې نه وی چې ددې پرځای چې بدن ته مو ګټه ورسوی تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانګړې خوښه لري، چې داخوښه په ورزش کې هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښې وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خوکيدای سي داسې ورزش به هم وی چې موږ دې دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښې وړدې وګرځي او موږ دې دوخت په تېريدوسره په هغه ورزش کې ما هيره سو. دا اړينه نه ده چې هتمن دې موږ په ورزش کې لوړو پوړيو ته ورسيږو، بلکې دا اړينه ده چې موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غيو څخه ليري اوپياوړی وساتو .موږبايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کی موږ زموږ دخوښې وړ ورزش کې ډېر ماهيره سو اوموږ دې لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کې ورسيږو. موږ بايد هغه اشخاص چې دورزش سره مينه نه لري دې ته تشويق کړوچې ورزش وکړئ او هغه وخت چې بې کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تېر کړي.

ورزش موږ ته جسمي او روحي پيا وړتيا را کوې اوموږ تل فعال اوپياوړي ساتي. راسئ چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی ګټه تري واخلو اوپرينږدو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونه

ننی نړۍ پر مختګ کړی دی او ډول ډول وسايل دانسانانو په اختيارکي دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي په هره برخه کي يې دانسان کار هوسا کړی دی او دچاروپه ښه سرته رسولو کي ورسرمرسته کوي. موږ او تا سو دلوی خدای(ج) په خوښه دهغه وسيلو څخه ګټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلو وسيلې ،وسايط دي، چي داوسيلې عبارت دي له موټرونو، موټر سايکلونو، ترکټورونو، باسيکلونو، کښتيوو ،ريل، الوتکو او داسي نوروڅخه،داټولې وسيلې،وسايط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځای ته په ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي،په شرط ددې که موږ ددې وسيلو،وسايطو څخه پر ځای او خوندي استفاده وکړو.يادې وسيلې،وسايط ځيني وختونه دخطرونو څخه ډکې وي، چي دټکراوښتلو(چپه کيدلو)او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو ديادو سوو پيښنو له عمله په ننې عصر(وخت)کي زخمي او يا وژل کيږي.ديادو پيښنو درمنځته کيدلو ځيني لاملونه په دې ډول سره دي. ماشومانو ته ددې وسايطو دچلولو اجازه، بي پروايې، ځان ښودنه، دسړکونو خراب والی، دنشې په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبايل کي خبرې کول، خوب، دسړکونو خرابوالی اونورډير لاملونه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسايل دګنې ګونې په ځايونو کي په لاس ورنه کړو او که چيرې غواړو چي خپلو ماشومانو ته دا وسيلې،وسايط په لاس ورکړو نو بايد درخپل نظر لاندي په خالي او داسي ځايونو کي چي هلته عامه شتمنۍ، شخصي شتمنۍ او انسانان کم وي په لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسړکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې په لاس ورکول ياپه بل عبارت دچلونې اجازه يې ورکول،په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسانانو ته زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځيني خلګ غواړي چي په خپل موټر،موټر سايکل او نورو وسايلو سره ځان نو رو خلګو ته لوړ،جورتمند،پياوړی معرفي کړی،دبيلګې په ډول دخلګو په ګڼه ګونه کي دمو ټر اوموټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتګ او راتګ لپاره مناسيبه نه وي. دخلګو ومخته دخپلې چلونې دزده کړي ښودنه،ياد کارونه ددې لامل ګرځي چي موټر يا موټر سايکل دلارې څخه واوړي او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او یا هم کوم انسان په ژوبل یا ووژل سي،داناسمه اودنه منلو وړکړنه ده چي موږ او تاسو دخپل غرور او کبرښکار سو، خپل ځان او نورو انسانانو ته زیان ورسوو،په هروخت کې چي موږ هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي یو نو باید عاجزه اوسو او کبر ونه کړو.دسړکونو او لارو خرابوالی هم ددې وسایلو دټکر او اوښتلو یو لوی لامل دی.

هغه سړکونه چي زموږ او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تیریږي: دازموږ او ستاسو خپل مسؤلیت دی چي داسړکونه خپله سم اودریوې اندازې پوري یې ورغوو،ځکه که موږ هر یو دخپل کور او کلي لارې ورغووو، نو هیڅ یو خرابه لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سړکونه او لارې چي دعامه ځایونو څخه تیریږي نو دهم هغه سیمې او سیدونکي باید په ګډه دحاشر دلارې هغه سړکونه ورغوي.ځیني انسانان هغه وخت دیوې وسیلې چلونه کوي چي دنشې اویا غوسې په حالت کي وي، دا دوړه حلتونه ددې لامل کیږي چي موټر،موټرسایکل او یاکومه بله وسیله دچلوونکي دواکه ووزي او واوړي، ټکر اویاهم کومه بله ترافیکي پیښنه وکړي.

په موبایل کي باید دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه دیوې وسیلې چلونه یوازي په لاسونو او پښوسره نه کیږي، بلکي دانسان ټول وجود باید کار وکړي دهغه څخه ورسته یو کس ښه او مناسیبه چلونه دیویې وسیلې کولی سې. هغه وخت چي یوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي دیوې وسیلې چلونه ددې لامل کیږي چي یوه بده پیښنه منځ ته راسي، هروخت چي کوم چلوونکی په ځان وپوهیدی چي اوس نوزه خوب ته اړتیا لرم نو باید هغه وخت دچلونې څخه لاس واخلې او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چي یوکس دکومې وسیلې دچلونې په حلت کي وي که چیرې هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن داخطر سته چي چلوونکی ویده سي اوهغه وسیله چي دی یې په خپل واک کي لري دواکه یې ووزي او کومه بده پیښ منځ ته راسي.هر هغه څوک چي ماشین چلوونکی وي نوباید دچلولو په وخت کي دپوره دقت ،غوړ اوفکر څخه کارواخلي، احتیاط وکړي ترڅو دترفیکي پیښنو مخنیوی وسي. دیوې وسیلي چلوونکی یوازي دخپل ځان دساتلو مسؤلیت پرغاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو دژوند مسؤلیت هم دده پر غاړه دی چي دده سره په دې وسیله کي شتون لري. هغه وخت چي موږ چلوونکي یوو او دومره یولوی مسؤلیت مو د غاړې وي، نو څنګه بې پروایي کولی شو؟

دیوې وسیلې چلوونکی هیڅ وخت باید وراخطانه سي اوبې پهمي ونه کړي، که څه هم چي موږ او تاسو مسلمانان په دې ایمان لرو چي خیر او شر دلوی خدای (ج) دطرفه څخه دي، مګر موږ باید بې پروا ونه اوسو او دپوره احتیاط څخه کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چي دخپل ځان اونورو ساتنه وکړئ، خپل ځان او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر ماشين څخه بايد په خپل ځاى اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بې ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو .ځينې انسانان داسى فکر کوي چې ماشين به تل زما په اختيار کې وي،ياد وګړي په داسي ډول ماشين کاروي چې په ماشين باندې ډير باور وينې او تل يې په اجزاوو اطمنان(باور) کوي، مګر ماشين داعتبار وړنه دى، په ماشين باندى بايد پوره باور ونه سى، کيداى سي چې په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.ماشين داسي يوشى دى چې دبيلا بيلو پرزو،ټوټو څخه جوړسوى دى او ددې ټوټوڅخه که چيرې يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چې انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړى دى نوبايد دهغو څخه مثبته او ښه استفاده وکړئ او هيڅ وخت يې داسي استعمال نه کړئ چې خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.

هرماشين چلوونکى بايد دپوره غور،دقت اوفکر دکولو څخه ورسته د هغو وسايلوو څخه کاراخلي،چې انسان ته خطر پيښوى، ځکه په ځينو حلاتو کې همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړى ماشين خپله انسان ته زيان رسوي.موږ چې کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو او کله چې يو ماشين کارو لومړى بايد هغه په سمه توګه زده کړو او ورسته ورڅخه استفا ده وکړواو دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوى وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کې داسي مادو ته اړتيا لري، چې بې له هغه مادو څخه ژوند نه سي کولى. اوبه،خواړه، هوا اودا سي نورې مادې چې بې له دې مادو څخه دانسان ژوند ناشونى دى. که چيرې پاملرنه وکړو نوبادې مادې خپل په منځ کى يوډول اړيکې سره لري،دبيلګې په ډول که چيرې په يوه سيمه کې اوبه شتون ولري نو په هغه سيمه کى نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواړه لاسته راځي او په همدغه سيمو کې دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چې هلته نباتات نه وي. پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليرې ساتي او نه پريږدي چې انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کې نباتات کښيږدو ،چې ددې کار په کولو سره موږ ته ډيرې ګټې رسيږي، يوخو به مو دکور او سيمې چاپير يال پاک ساتلى وى، اوبل به موږ دنباتاتو دحصلا تو څخه ګټه پورته کړي وي. موږاو تاسو انسانان الله (ج) ددې څخه نه يو منعه کړي چې دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو بايد لومړى خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو.رسوالله (ص)فرمايې:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

١- صحيح مسلم کتاب الطهارت حديث ګڼه 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ هریو که هغه ځای چي موږ په هغه ځای کې استوګنه کوو اوهغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچټلۍ څخه ساتلي وي.
داچي اوس زموږ چاپیریال ککړاو نا پاکه دی داموږ او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال موږ ته ډیرې ستونزې راټوکولي دي. که چیرې موږ او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اصراف په کښي ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو درډیرې اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کي نباتات لویه ونډه لري.

موږ او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نبا تات کښینوو او پالنه یې هم وکړو .ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي اوموږاوتاسو دهغه څخه خوراکي مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوښۍ احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کي دحدنه زیاتي ګټې لري. نباتات دلوی خدای(ج) یو لوی نعمت دی او موږ او تاسو یې باید په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کښت او کرولو سره ښکلي کړو.کله چې موږ او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،
هغه اضافي،بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتیږي باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانګړي سوي وي، او یایې هم په یو مناسیب ځای کي درخاورو لاندي کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زموږ چا پیریال اوهوا راته ککړه نه کړئ.

موږ باید خپل راتلوونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.

دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسیب ډول باید استفاده ونه کړو چی هغه وسیلې زیات لوګي تولیدوي.
لوګي او ځیني نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کي لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چي هغه دچاپیریال لپاره مضر،خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو .
موږبایدداسي لارې چارې پیدا کړو چي هغه ددې ډول اجناسو او موادو یوغوره اوښه بدیل وګرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.
دچا پیریال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کې ديني علماؤته زموږ ټول مسلمانان ورونه احترام (درناوی) لري او ټولو ويناوو اواصلاحي لارښوونوته يې په پوره غوږسره غوږ نيسي، مګرددې غوره مقام او د ديني علماؤد پاک نامه څخه ځيني بد اوجاهله کسان ناسمه اوناروا استفاده کوي او ځيني داسي ويناوي وګړوته اوروي چې هغه ويناوي داسلام دمبارک دين سره په ټکرکې وي: زموږ مسلمانان ورونه دنارواوناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، ياده کړنه يو زيان رسوونکي اوناروا کړنه ده.

زموږ ديني عالمان په دې مکلف دي چې د دا ډول کسانو پرخلاف خپل ږغ پورته کړئ،چوف پاتې نه سي او پرې نږدي چې داکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه ناروا اوناسمه ګټه پورته کړي:دمسلمانانو ذهنيتونه ورته خراب کړي. ددې کاردمخنيوي لپارعلمأ بايد په ډليزه توګه سرکښيني او دهغو مسئلوپه هکله سره خبرې وکړي چې دمسلمانانو په منځ کي خپرې سوي دي، مګر يادې مسئلې داسلامي کړونو اوشريعت سره په ټکرکې وي، ديادومسئلوپه هکله دې يوه داسي پريکړه وکړي چي نورداکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه نارواوناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنيتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او ليکونو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي يې په ډاګه اوبربندئ کړي چي داسلامي مسائيلو،احکامو په نامه جوړسوي وي مګر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي اوپه حقيقت کي داسلام دمبارک دين سره هيڅ اړيکه نه لري، ديادو کتابونو،ليکونو،اشخاصواوکړيو مخه دي ونيسي. ديني عالمان بايد په خپل منځ کي ټولې اختلافي اړيني مسئلې سره حل کړي، په يوږږغ دي يوکار ته هو يانه ووايې اوعام مسلمانان بايد ددوخبرو په منځ کي پري نږدي.

ټولې هغه لويې خبرې اومسائيل چي دوی په هغه کښي په يوه خوله نه وي اوسره په کښي اختلاف لري په ګوته اويوه فتوادي پري وکړي، ځکه که چيرې يوديني عالم يوډول وينا کوي او بل ديني عالم بل ډول وينا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کي سره اختلاف پيدا کوي او لويې لويې نا خوالي منځ ته راوړي،دعوامو،هغوکسانوچي ديني علم نه لري ذهنيتونه مغشوش،په شک اوتردود کي مبتلاکيږي نيغه لاره تري ورکيږي.ددې بدپايلو درلودونکوکړنو دنه پيښيدلو اومخنيوي لپاره بايد ديني عالمان په خپل منځ کي يوه داسي وينا هم پري نږدي چي په هغه وينا کي دوی سره مخالفه وي،ديني عالمان دي دنوروعامو وګړو په مرسته دهغو کسانو پرضد اواز پورته کړئ چي هغه کسان دخپلو ګټولپاره داسلام دنامه څخه غلطه(ناسمه)،ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کي خندونه ،ستونزې اونفاق پيښوي او مسلمانان پرغلطواو کږو وږولارو بيايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يودينې عالم بايد داسې يوه وينامسلمانانو ته واوروي چې په هغه موضوع کې پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چيرې يوعالم يوه ديني وينا په ناخبرئ کې مسلمانانو ته واوروله، نو ددينې علم نه درلودونکي مسلمانان په هغه وينا باندې دعمل جامې اغوندي هغه وينا يو بل ته رسوي اوهغه کار بيا بيا تکراره وي، چې داډول عمل يوناروا عمل دئ او عالمان بايد هيڅکله داسې وينا ونه کړئ چې په هغه وينا،خبره،فتوا،ياموضوع (سکالو) کې پوره معلومات ونه لري.

يوعالم چې کله يوډلې ته نصيحت(واعظ)کوي، نو بايد دئ په هره هغه ديني موضوع کې چې دئ يې مسلمانانو ته په اړه معلومات ورکوي پوره علم درلودنکی وی او نوردېروالی او کمښت په کښې رانه ولي البته په اصل کې يې دموضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چې يوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووېروي اودبداعمالوڅخه دوتلولارې چارې ورته په ګوته کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونيکوکارونوته يې تشويق کوي.يوعالم داوبو په شان دی چې ناپاکی دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي.ديني عالمان بايد يوه ټولنه اصلاح کړئ او ټول هغه کارونه چې داسلام دنظره ناروادي مسلمانانو ته په ګوته او وښيي اونورکسان پرې نږدي چې داسلام دنوم څخه په استفادې ناروکارونه وکړي،ياټولنه ورته تشويق کړي اومسلمانان پرکړه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دې مکلف دی چې داسلام دمبارک دين په ټولو احکامو ځان خبر کړي او هيڅ داسې يو کارونه کړئ چې داسلام مبارک دين هغه کارته اجازه نه وي ورکړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنيوی وکړي چې داسلام دمبارک دين څخه په ګټه اخيستنې نارواکارونه کوي او مسلمانانوته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف يو چې د ديني عالمانووينااو اواصلاحي لارښوونو ته غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر،درناوي او عزت په نظرورته وګورو.

موږمسلمانان مکلف يووچې دهرعالم احترم(درناوی)ولرواوپرې نږدوچې کوم څوک علماؤته توهين وکړي.

راسئ ټولنه دعلماؤپه مشوره دېرمختګ سمت ته ټيل وهواودهغوی دتجريبواوعلم درناېئ‌څخه په ګټه اخيستلوخپل دژوندتياره ګوټونه په ښه ډول روښانه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته يې غاړه آيښودنه

لوی خدای(ج) انسانان دعبادت لپاره پيداکړي دي!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الذّاريَات : 56نمبرايات ولولئ.انسانان په دې مکلف او ګمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله(ج) داحکامو څخه سر غړونه ونه کړي اوهغه احکام چي لوی خدای(ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه موږانسانانو ته راستولي دي په ربښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي موږ انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي موږ په هغه کارونو باندي ګمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره موږ خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

موږ او تاسو بايد دالله(ج) درضا (خوشی)لپاره پرهيز ګاره او بدي نه کوونکو خلګو سره دوستي وکړو اود هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غړونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي اويوازي دلوی خدای(ج) درضا لپاره وي.انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسی په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وی لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت موبايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) اوروح دواړه مو دلوی خدای(ج) په ياد کي بوخت وي اونورې ټولي دونياوي ګټې ،کارونه او خبرې مو درشاکړي وي اويوازي اويوازي موټوله پاملرنه،دلوی خداي (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که چيرې موږ اوتاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه(ج) خومووينی،نوهغه وخت چي موږ الله(ج) وينی موږ هم بايد داسي فکر وکړولکه موږ چي دالله(ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا،ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو.دالله(ج)دعبادت په وخت کي موبايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای(ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله موعبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله(ج) په عبادت بوخت يو ، مګر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وی، ددونياچارې موپه زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو.دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس ،شيطان انسان ته وسوسې وراچوي او دې ته يې نه پريږدي چي دخپل خالق (ج)عبادت په سمه توګه سره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمان،مؤمن باید دشیطان او خپل نفس سره په کلکه مباریزه وکړي او پرې نږدي چې دنفس ناروا غوښتنې پر یو مؤمن،مسلمان برلاسي سي. بې ځایه اوبې ګټې انساني غوښتنې انسان دخپل پیداکوونکی څخه لیرې کوي.

عبادت که چیرې یو انسان په سمه طریقه سره وکړي، نو انسان دګناهونو څخه لیرې کوي.

عبادت کول موباید په داسې ډول سره وي چې موږ کله د یووخت لمونځ ادا کړو دربل وخت درلمانځه پورې مودګناه څخه وساتي. یوه روژه مو باید دربلې روژې پورې دګناه څخه لیرې وساتي... دا هر څه هغه وخت کیدای سي چې موږ خپل ځان الله(ج) ته په رښتنې ډول تسلیم کړو، دټولو فرایضواوسنتونو پابنده واوسو او هیڅ وخت داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه ونه کړو.

دانسانانو لپاره دادونیا یوازې اویوازې یوه ازموینه ده او دادونیا ته انسانان دآمتحان لپاره رالیږل شوي دي.په دې دونیا کې نیکي کول او دګنا هونو څخه ډډه کول انسان ته ابدي خوشحالۍ او جنت په نصیب کوي.

بدي او دالله(ج)او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغړونه او نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوی، که چیرې دخدای(ج) خوښه وه نوګنهګاره انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که یې خوښه وه نووبه یې بخښي. دادونیا ددې لپاره لاکمه ده چې موږ نیکۍ په کښې وکړو، نوڅنګه به په دې کمه موده کې چې موږ او تاسو په دې دونیا کې میشت یو بدي وکړو. دیؤ پوه انسان لپارداکوم وخت چې په دې دونیاکې تیره وي کم معلو میږي، هروخت هڅه کوي چې خپل وخت دالله(ج)درضاینې لپاره تېرکړي، ددې دونیا خوښۍ ورته خوب معلومیږي، هیڅ وخت یې په دې پاني کیدونکي دونیا زړه نه وي تړلی،خپل ټول،یا ډېر وخت په دې کې تیروي چې څنګه کولی شم مسلمانانو ته خیر ورسوم او نیکي وکړم.

مرګ دسترګو دربانو لاندې دی.هیڅ یو انسان داضمانت،ډاډکوم چاته نه سي ورکولی چې ته به یوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي ،نوبیا ولې یوانسان خپل وخت په عبس او نارواکارونو باندې تېره وي؟

ژوند دباد په شان روان دی او هیڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري ،موقه نه ورکوي چې تېروخت بیرته راوګرځوي، نویو انسان که دځان خیر غواړي باید بې فکره او بې تد بیره کار ونه کړي، تل دیوه کاردکولو مخکې فکر ووهې او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.

وخت راګرځیدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخیر څخه ډک دی چې دخپل ابدي ژوند لپاره موڅه په کې لاس ته راوړل.نه ختمیدونکې خوښۍ په جنت کې دې او نه ختمیدونکې عذابونه په دوږخ کې دي.

الله(ج) انسان خپلې خوښي ته پریښی دی مختارکړی یې دی که هغه بدي کوي اوکه نیکي کوي، الله(ج)پر ټولو انسانانو رحمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته اړتیا نه لري! بلکې زموږ اوستاسو څخه آزموینه اخلي،زموږ لپاره دا ازموینه هوسا هم ده او سخته هم، یوازې اویوازي زموږ کارونو ته کتل کیږي. الله(ج) پر متقیانو(پرهیز) کونکو او قناعت کونکو انسانانو رحیم دی. ناهیلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ باید اُمید کوونکي واوسو اوتل دالله(ج) پرنعمتونو شکراداکړو اوپه هغه څه باندي راضي (خوښ) واوسو چي موږ ته دالله (ج)دخوا څخه راکول سوي وي.

په دې دونیا کي باید دومره نیکی وکړو چي زموږ دنیکی له کبله نور مسلمانانو ته لاهم ګټه ورسیږي.کله چي یو مسلمان په ستونزه کي وي دهغه سره مرسته وکړو. یومسلمان ورور موباید دلاس او ژبې دضرر څخه خوندي وي، یعني داچي نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلاس او ژبې دضرر څخه ځانونه په امن کي احساس کړي.

که چیرې خدای(ج) مه کړه موږ په قصداً او یاخطاسره کومه وړه اولویه ګناه کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغې ګناه بخښنه وغواړو او په راتلوونکي وخت کي هغه ګناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوښه وه نو وبه مو بخښي او که یې خوښه وه نودکړي ګناه سزابه راته راکړي، په ریښتیا هم الله(ج)بخښوونکی ذات دی.یومؤمن باید تل خپل نفس په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوړي چي زموږ دبر بادی سبب ګرځي. موږ باید دګناه څخه لیر پاته سو، ددې دونیا دعیش او خوشحالی لپاره داخرت خوښی او ښادی دمنځ یونه سو.

ددې دونیا په زحمتو نو باید داخرت خوشحالی لاسته روړو، دژوندانه دضرورتونو دپوره کولو لپاره باید حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو.خپل ځان اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري لیري وساتو او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذیه او په جاموسره یې پټ سي.یو مسلمان باید مشفیق او مهربانه وي.

مسلمان باید ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هیڅ ډول هیڅ وخت ونه خوري اودر پښویې لاندي نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه یوه بنده ته ورتیریدای سي مګر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وخته نه سي ورتیریدای ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتیرسوی انشاءالله.

موږ چي ځانونه مسلمانان بولو نوباید داسلام دمبارک دین پر لارښونو عمل وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړواوپه دې باندي شکراداکړو چي مسلمانان یو،موږمسلمانان باید قرآن کریم اوحدیث شریفونه مطالعه کړو اوعمل به پري وکړ،که چیرې داکړنه وکړونو هله به انشاءالله موږبریالیتوب ته ځان رسولی وی.

ددې دونیا په خوښیوو به ځان نه تیر باسو، اوځانونه به په مکمل (پوره) ډول دخدای(ج) او دهغه درسول(ص)پرلاره برابرکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرماشومانو باندې د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانو د خوا څخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول ډیرې میندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندې ناسم نومونه ږدي او یایې هم په داسې نومونو سره یادوي چې هغه نومونه دماشوم پر روحیه بده اغیزه کوي.
دانومونه ډیر وخت دګرانښت،مینې له وجې څخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې زیاتره وخت دانو مونه دوالدینو، نیکونو، اناګانو، کاکا ګانو او نورو دکورنۍ دغړو اویا نژدې دوستانو دخواڅخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې دانومونه په راتلوونکی وخت کې کله چې ماشوم ځوانیږي دهغه دسپکاوي سبب ګرځي، ځینې وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کې توهینږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.
دلته په لنډ ډول دځو داسې نومونو یادونه کوم ،لکه: سور،پیت پزی،لنډی، توری،چوری، منډی،کارګه،شینکی،ختی،دا ډول نومونه دښځینو لپاره هم موجود دي او یوازې پرنارینو ماشومانو نه ایښودل کیږي،بلکې پر ښځینو ماشومانو هم ایښودل کیږي. ځینې ماشومان چې کوم معلولیت ولري هغوی ته ددوی دمعلولیت دډول په نامه ویل کیږي، معلول ماشومان د معلولیت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو څخه زیات اغیزمن کیږي، په هغوی باندې منفي تاثیرات غورځوي او دخپل ژوند څخه دناهیلي کیدو احساس ورته پیدا کیږي.
ناسم نوم ایښودنه دیو ماشوم فکرته بدلون ورکوي او تل ورسره یواندیښنه وي چې څنګه کولی سم دانوم دځان څخه لیرې کړم،ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کیږي، په راتلوونکي وخت کې دی یوې هیلې یا مقصد ته درسیدلو څخه لاس اخلي، ځکه دی دناهیلۍ په جال کې لا دوختـه راګیرسوی وی او مبارزه دستونزو په وړاندې نه سې کولی.ماشومان دهغو کسانو سره هیڅ وخت مینه نه لري او کینه ورسره کوي کوم کسان چې دوی ته په ناسم نوم باندې غږ کوي، که څه هم په ژبه سره څه نه سې ویلی مګر دهغوی کینه او رخه دیادو وګړوپروړاندې ډیره زیاته وي، تل دیادوکسانو څخه څخه یو ډول کرکه کوي،چې داکرکه ورو ورو ډیریږي،په را تلونکي وخت کې یو توپان ترینه جوړیږي او ټوله ټولنه ورته یوه بده او ناسمه ټولنه معلو میږي، خپل ځان او ټولنې ته ستونزې را ولاړوي او هیڅ وخت دا سې ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحالیږي بلکې هغوی ته خفګان اوتکلیف ورکوي.
هرمور او پلار او هغه کسان چې دوی ته دماشوم دنوم ایښودلو زیمواري ور په غاړه شي دوی باید یو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دین په رڼا کې دخپل دود او کلتور سره برابر پیدا او پر ماشوم یې کیږدي، داسې یو نوم چې ماشوم په راتلونکي وخت کې دخپل نوم څخه خوښ او راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام مبارک دين پر ماشوم باندي ښه او غوره نوم ايښودنه دماشوم حق بللى دى. ماشوم ددې حق لري چي پر هغه اسلامي ښکلى او دمعنا څخه ډک نوم کيښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانګړتياوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پيداسي اودى به تل دخپل نوم په اوريدلو سره دهغه چاڅخه خوښيږي چي پرده باندي يې دا غوره نوم ايښي دى.که موږ دخپلو ماشومانو سره مينه کوو، راته ګران وي، نو ددې پر ځاى چي هغه ته په يوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کيږدو بايد په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ايښودل سوى دى ورږغ کړو. هغه نوم چي موږ داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړى دى. هيڅ وخت بايد يو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور ږغ ،غږ نه کړو او تل يو بل ته په خپلو نومونو سره ووايو.که چيرې يو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کيږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او يا هم دکورنۍ، يا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ايښودل سوى وى، په داسي حال کى هغه کولى سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان يې کيږدي. لومړى که موږ چيري خپله سم نوم لرواو موږ ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي موږ ته په ناسم نوم سره ږغ کوي هغه ته بايد ووايو چي ورورجانه زه خپله ښايسته نوم لرم او ته بيا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کارسره تاوان نه سي رسولى بلکي ځانته زيان رسوى، ته په دې کار کولو سره ځان ګنهګاره کوى، ځکه زما پر تا داحق دى چي ماته په خپل نوم سره ږغ وکړې، زه په دې ناسم نامه نه خوشحاليږم بلکي زه دخواشينى احساس کوم نو که ته چيرې مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه،ځکه دازمانوم نه دى، ددې او ځينو نورو ويناو په اوريدلو سره به په راتلونکي وخت کى يادکس په خپل نوم سره ياديږي او ناسم نوم به يې رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلى اوسم نوم سره غږ کوي.دوهم هغه وګړي چي پر هغوى باندى داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ايښودل سوى وى: بايد دخپلي کورنۍ او دوستانو په مرسته يو نوم خوښ او پرځان يې کيږدي،دا ناشونى کارنه دى چي يو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هوموږ او تاسو کولى سو خپل ناسم غيري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان يو مسلمان ته دلاس او ژبې دتکليف رسولو څخه منعه کړي يوو. مسلمان په ناسم نوم سره يادول يو ډول ازار رسول دي .موږ او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. موږ او تاسو بايد هڅه وکړو چي دځانونو څخه نيک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم يو ډول اخلاق دې چي موږ خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړواو هغوى ته په سم نوم ويلو،غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مينه او ګرانښت منځ ته راولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبایدهیڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره یوبل ته غږ ونه کړو،په دې کارکولوسره په خپلومنځونوکې بغض او کینه منځ ته رانه ولوو. که یوکس په ناسم نوم سره یادول دګرانښت څخه وي او که دبغض، کینې څخه په دواړو حلاتو کې يې دیو مسلمان لپاره ویل ناسم کاردی اوباید ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ،ځکه داسلام مبارک دین اوزموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره ښه او ښایسته نومونه لري اوموږ ته يې ښودنه سوې ده. موږ باید په هیڅ وخت کې خپل مسلمان وروروپه غیري اسلامي، غیري اخلاقی اوزموږ دفرهنګ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو.والدین باید پرخپلو اولادونو باندې زموږ دفرهنګ سره برابراو اسلامي نومونه کیږدي. راسئ چې دناسمونومونو داکوچنی فرهنګ دمنځه یوسو او خپل هغه نومونه چې دخولوڅخه پریوتي دي، راژوندي کړو.موږباید دنورو دفرهنګ ښکار ونه ګرځو، هیڅ وخت نه یوازې په نوم ایښودلو کې بلکې دژوند په ټولو چارو کې خپل فرهنګ هیر نه کړو او دنورو دفرهنګ تکلید ونه کړوو .

په ښوونځیوو او مدرسوو کې کیفیت لرونکې او ښه زده کړه

ښوونځي، مدرسې او نور تعلیمي ځایونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنایې اودبریالیتوب ته درسیدلو ځایونه دي. په مدارسو اوښوونځیوو کې موږ او تاسوته داسلام دمبارک دین په اړه زده کړه راکول کیږي، موږ دالله(ج)دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکړونو او ویناوو څخه خبریږو اوراته نیغه،سیده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کیږي.په ښونځیوو اومدرسوو کې موږ اوتاسو په دې باندې پوهوي چې دونیاته موږ دڅه لپاره راغلي یو انسانان په خپل منځ کې یو پربل کوم حقوق لري، نوردالله (ج) مخلوقات پرانسانانو باندې کوم حقوق لري، لوی خدای(ج) انسانان دڅه شي لپاره پیداکړي دی او دوی کوم مسؤلیتونه لري.همداډول په ښونځیوو او مدرسوو کې موږاوتاسو ته عصري او فني علوم ښوول کیږي.زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختګ مرکزونو ته اړتیا لري.موږ او تاسوباید په دیني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هیواد او خپلې ټولنې ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅوموږ دپوهې په لاسته راوړلوسره یوپرمختللي ټولنه سو.عموماً موږ اوتاسو په ماشومتوب کې دپوهې په ګل بڼ سرورنبناسو.موږډیروخت دپوهې ،علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پیلوو، کله چې زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائی وخت تېرسي نوځیني زموږڅخه داسې فکرکوي، چې په لویوالي کې پوهه لاسته نه راوړل کیږی او خپل هیلې دلاسه ورکوي، چې ددوی داډول فکرناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چې هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چې موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅواو په هغوی باندې علم، پوهه زده کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه زده کړه کول:

ښه زده کړه کول په یوم ارم دخوښۍ څخه ډک اویوداسي چاپیرل کي کیږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانۍ اومینې څخه ډک چلند کیږي. ځینو تعلیمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعلیمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کیږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کیږي، ددې پرځای چي دیوې مناسیبې لارې څخه کاروا خلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکی ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه،برعکس دهغوی سره زور زیاتی کوي او هغوی تحدیدوي .دازور زیاتی او دزده کوونکو سره ناسم چلند ډیروخت دناوخت راتګ، غیري حاضري(ناسوبتیا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخۍ کولو او ځینونورمسائیلو له کبله صورت نیسي، چي ددې نامناسیب تحدید اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جوٌرت کمیږي او دزده کړې څخه یې دتیښتي سبب هم کیدای سي.په یوه تعلیمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل یوبد او دزده کړې لپاره نامناسیب چاپیریال بللی سو.چي زده کوونکی په یاد چاپیریال کي نه سی کولی په ښه ډول زده کړه وکړي.

په یوه داسی چاپیریال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی اویو زده کوونکی خپله غوښتنه،پوښتنه، هیله اونظر نه سي ویلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په ښه ډول زده کړه وکړي.

یوزده کوونکی دزده کړي لپاره یوارم، دخوښۍ او خوشحالۍ څخه ډک،خپل هیله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ویوونکی اویوداسي چاپیریال غواړي چی هلته شفقت او مینه موجوده وي.ښوونکي باید پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرګند کړي،په درس کی وندړه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ باید داسي یوه ددوستۍ فضا وي، لکه څنګه چي دیو ملګري اوملګري ترمنځ وي.

ملګري په ډیره آساني سره کولی سي یوبل ته خپله غوښتنه،پوښتنه،هیله ووایی،دې ته ورته یوه فضا باید دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي یوه ددوستۍ فضا ددوی ترمنځ باید شتون ولري لکه څنګه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي..دشفقت اومهربانۍ فضا.

که چیرې یوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کونکو پروړاندې کاراخلي:داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سی، درروحي فشارلاندي را وستل سي اویا ورسر ناسم چلند وسی هغه ته دې دښوونکو او والدینو دخوا څخه په ډیره ارمه او دپوهې څخه په ډکه لحجه پوهوی ورکول سي:ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یی کوی ناسم او دزیان څخه ډک کار دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمثالو (بيلګو) په راوړلو او ياهم د کيسو اوحکايتونو په کولو سره هغه ته داقنعت ورکولی سی چې کومه کړنه چې دی يې کوي ناسمه اوښه کړنه نه ده.که چيرې يو ښوونکی اويا په يو تعليمي مرکز کی بل کوم کارکوونکی ديوه زده کوونکی سره چی هغه ناسم چار، چلند او غلطې کوي،دهغه دچلند په مقابل کې په وار وار ناسم چلند کوي، نو زده کوونکی خپل دکړې کارڅخه لاس نه اخلي، په بيا بيا خپل کړې کړنه تکراره وي او هغه داسي احساس کوي چي زه دقدر،درناوي او عزت وړنه يم زه يولټ او داسي يو څوک يم چي هيڅکله نه اصلاح کيږم، دوی زما څخه هيڅ دښو کړنو کولو هيله نه لري، نو زه ولې ښه چار وکړم او په ښه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچې هغه ورځ تربلې خپل په چلند کې منفي بدلون راولي، خپل پر ځان يې اعتماد دمنځه ځي، په راتلونکي وخت دټولنې داوړ بارګرځي،ټولنه به دده دشر څخه خوندي پاتې نه وي او ددې کس دبدوالي سبب به يوازې هغه کس وي چې ددې ماشوم ياتنکي ځوان فکر يې نورهم منفي سمته تيل واهه .که چيرې يوښوونکی اويا هم مور او پلارد يوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کې، دهغه دنيکې پوهونې لپاره دمناسيبې لارې څخه کارواخلي، او هغه ته دا احساس ورکړي چي کوم کارچی دی يې کوي ناسم او دزيان څخه ډک کار دی، نو هغه ماشوم او ياهم تنکي ځوان به په راتلونکي وخت کي خپل ناسم کارنه تکراره وي، په خپل کړي کاربه په وار وار پښيمانه کيږي او بيا به داهڅه نه کوي چي بيله فکره اوياهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.

په تعليمي مرکزونو کې دې د زده کوونکو ترمنځ سيالی په لاره واچول سي. داسايلی بايد دپوره شفافيت،رڼوالي څخه برخمنې وي او هغه زده کوونکي دي ددې سياليو په ترڅ کي په نښه سی چي رښتيا هم لياقت درلودونکي زده کوونکي وي، او په خپلودرسونو او کړونو کې يې دنورزده کوونکوڅخه زښت زيار ايستلي وي. يادو زده کونکوته دې دهغوی دلاتشويق لپاره ډالۍ ورکول سئ، ترڅو په راتلوونکي وخت کی نورزده کوونکي هم وهڅيږي او په خپلو درسونواو چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کونکو ارزيابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دګټې په اړه په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجريبو سرته رسول په ساده اوپيچلي ډول سره، په يو تعليمي مرکز کي اړين دي. دهغو زده کوونکوسره چي په درسونو او ياهم دژوند په نورو چارو کي دستونزو سره مخ وي د نورو زده کوونکو په پرتله دي ډيره مرسته ورسره وسئ، اوورته دي مناسيبې، وړ لارښوونې وسئ:ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتماد پيداکړي، په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل ياورته دحل لاره ومونډې او بيا دې ته اړه نه سي چي دستو نزې پر وړاندې خپل همت دلاسه ورکړي.

ښوونکي بايد هيڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره يا دنه کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني دا چي هغوی باید خپل په نو مونو سره یاد کړي. ښوونکي باید دزده کونکو ترمنځ داسي یوه فضا رامنځته کړي چي هغوی دیو بل سره په ډېره مینه، دوستۍ چار،چلند وکړي، دیو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي، اودیو او بل نظريې په مینه او غور سره واو ري.

زده کونکي دي په دې وپوهوي چي دیو اوبل سره کینه ،رخه او بغض کول ناسم کاردی او تاسو باید تل یودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ خفګان منځ ته راسي.په تعلیمي مرکزوکي دښوونکو نشتون، بې وخته راتګ،ناسوبتیا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ویل،نه ورکول اویاهم په درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزې لري.

دښوونې په یوه ښه مرکز کي باید تحدید او وېره موجوده نه وي. هغه زده کوونکي چي پرنورو زده کونکو زورزیاتی کوی باید وپيژندل سي او په راتلونکي وخت کي زورزیاتي ته پري نه ښودل سي. دهغه وسيلو مخه باید ونیول سی چي هغه ژوبلوونکي او یاهم تحدیده ونکي وسيلې وي.

هيڅ وخت باید تعلیمي مرکزونه وېروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښۍ او امن څخه برخمن وي. وخت په وخت باید دیوه تعلمي مرکز کار کوونکي دټولنې دمخورو او دزده کوونکو دوالدینو سره غونډې ونيسي،ترڅو پر هغو ستونزو باندي چي په مدرسوو، ښونځيوو اویا هم تعلیمي مرکزو کي موجودې وي خبرې وسي اودحل لارې چارې ورته په ګوته سي.

د یوې ټولني ټول وګړي باید په ګډه دعلم،پوهې دپرمختګ لپاره کاروکړي.په تعلیمي مرکزونو کي باید دقومی، ژبني اونژدي توپير څخه مخنيوی وسي او ټولو زده کوونکو ته په یوه نظر وکتل سي.

تعلیمی مرکزونه باید دسیاسی کړونو لپاره ونه کارول سی او هيڅ وخت باید تعلیمي مرکزونو ته دسیاسی ځایونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو باید خپل تعلیمي مرکزونه دهرې ناخوالې څخه لیري وساتو او هيڅ چاته باید اجازه ورنه کړو چي زموږ دتعلیمی مرکزونو څخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږباید خپل ټولنه دعلم او پوهې په ګاڼه سمباله کړو، دنا پوهۍ تورې تیارې دمنځ یوسو.

او ځانونه په دې وپوهوو چي دپوهې نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت وړدی. دتعلیمي مرکزونو پر وړاندې هر راپورته کیدونکی او را پورته شوی خنډ اوستونزه باید ژر تر ژره دمنځه یوسو او پري نږدوچي زموږ تعلیمي مرکزونه دمنځه لاړسي.

دتعلیمي مرکزدمنځه وړل دیوې ټولنې دمنځه وړلو معنالري. همدغه تعلیمي مرکزونه دي چي زموږ راتلوونکي نسلونه راته روزي ، زموږ هیواد به دهمدې تعلیمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خدای(ج) په مرسته پر مختګ کوي ،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راځخه لیرکوي او یو سوکاله ژوند به را ته ډالۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمیرمنې او خاوند(میړه) ترمنځ ښې اړیکې او یوبل ته درناوی

میرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ویلی سو چې، دنر او ښځې ترمنځ نکاح وسي، یعنی نراو ښځه په دې سره راضي (خوښ) سي چې ددوی ترمنځ نکاح، دګډژوندتېرولو تړون سي،په اصتلاح وا ده سره وکړې. میرمنه اومیړه باید یو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چې ددوی ترمنځ خفګان منځ ته راسي.

میرمنه او خاوند(میړه)باید یو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چې ددوی ترمنځ ناوړه ،منفي شک او ګومان پیداسي. هیڅ وخت دي میرمنه اوخاوند یوبل ته درواغ نه وایي او هڅه دي وکړي چې تل یوبل ته رښتیا ووایي. دهغو کارونو په اړه دې یو دبل سره صلاح او مشوره وکړې چې، دوی دواړه ورسره مخ کیږي.

هیڅ وخت بایددمیرمنې او خاوند ترمنځ دبي باوری فضا حاکمه نه سي، میرمنه او خا وند باید په هغو کارونو او پریکړو کي سره موافیق سي چې دوی په هغه پریکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هریو یې ځان ته یونظر لري، په داسي حال کي باید داسي یوه دحل لاره پیدا کړي چې ددواړو دقبو لیت وړ وګرځي. که چیرې دیوې میرمنې او خا وند په منځ کي داسي مسایل مختته راځي چې دوی دیوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو باید ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چې خاوند او میرمنه دیو بل پر ځای پر یکړو او مشورو ته غوږ نه نیسي،صرفي نظر یې ګرځوي، نو د دوی داکړنه د دوی دوړو ترمنځ دخفګان او پریشانۍ لامل کیږي، دوی نه سي کولی چې خپل ژوند ته په خوښۍ دوام ورکړي اوخوشحاله اوسي.

دمیرمنې او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبیني، لفظی شخړې او جنګ جګړې دهغوی دماشومانو په روحیه او ذهن بده اغیزه کوي، ماشوم دي ته نه پریږدي چې سالیمه او مناسیبه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل کېږي،ماشومان په راتلوونکي وخت کي دي ته لیواله کیږي چې بدو اوخرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چې ښه او نیک انسانان سي برعکس یې دخرابۍ خواته بیایې او هتا ځیني وختونه دمیرمنې ،خاوند یادکورنۍ دنورو غړو ترمنځ خپل منځي شخړې او جنګونه ماشومان دي ته اړباسي چې ځان وژنه وکړي او یاهم دکوره څخه وتښتي. ډیرځ هغه ماشومان چې په کورونو کي یې شخړې کیږي په جسمي او عصبي ناروغیوو اخته وي او په سمه توګه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی یاد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کیدای سي چې دکورنۍ او ټولنې داوږو بار وګرځي. دماشومانو په وړاندې باید هیڅکله هم لفضي شخړې او جنګونه ونه سي.میرمنه او خاوند باید خپلې ټولې ستونزې دیو بل سره په خبرواترو حل کړي. یو میرمنه باید دخپل خاوند څخه نه پوره کیدونکي غوښتنې ونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنه باید دخپل خاوند اقتصادي ستو نزې په نظرکې ونیسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلې غوښتنې وه خپل خاوند ته وړاندې کړې. دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ باید متقابل احترام،درناوی مو جود وي. دیوبل سپکاوی باید په هیڅ صورت سره ونه کړې. خاوند او میرمنه با ید دیوبل د دوستانو او اقربأو عزت او درناوی ولري، هیڅکله باید دیوبل قریبانو ته بې احترامي ونه کړي.
دیوبل ددوستانو احترام او درناوی ددي لامل کیږي چې دوی خوشحاله وساتي، که چیرې دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پیدا کیږي نو لومړی دي په خپله دا هڅه کوي چې راولاړې سویه ستونزې ته دحل لار پیدا کړې، که چیرې دوی په دې کارونه تونیدل نودخپلې کورنۍ دمشرانو څخه دي مرسته وغواړې اوراولاړې سوي ستو نزې ته دي دحل لاره پیدا کړې.هره میرمنه او خاوند داغواړي چې نیک او ښه اولادونه دي ولري، ددې لپاره چې اولا دونه یې په سمه اونیغه لاره روان سي: باید لومړی خپلو او لادونو ته په خپل کورکې سالیمه تربیه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهې په ګانه سینګارکړي.والدین بایدپه هیڅ صورت سره پرې نږدي چې اولادونه دي یې بې علمه پاته سي. میرمنه اوخاوند بایدتل هڅه وکړې چې ددوی ترمنځ ټول راولاړسوي خندونه ،ستونزې اونوراړوندموضوعات دیوبل سره په مشوره کولو حل کړي،پرې نږدی چې دوړو وړوستو نزو څخه لویې ستونزې منځ ته راسي اوخدای (ج)مه کړه دکو رنۍ څخه یې خوشحالۍ دځان سره یوسي. ژوند په خوشحالۍ او بغیر دنفرت څخه تېر کړې. کینه کوونکي اوغرور کوونکي انسانان هیڅکله پرنیغه لارنه دي روان اوپرهغه لاره خپل سفرکوي چې دهغې لارې پای دناکامۍ کندې ته رسیدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چې کوم کارونه او کړنې چې موږ ته ښه معلومیږي، هغه کړنې په رښتیا هم ښه او بهتره کړنې دي او بیله دې چې دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته یې رسوو: مګرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړې پریکړه پرځای او سمه نه وي.
هتمن زموږ ډیرو نیمګړتیاوو ته پام نه وي، ځکه کیدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وی،کیدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتې سوی وی او زموږ دي وه هغه ته هیڅ پام نه وي او ښتی،که چیرې په رښتیا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار یاپریکړې هراړخ ته تو جوکوونکي یو او هیڅ دې ته اړتیاونه لرو چې موږ دي یو څوک وپوښتو، مګر بیا هم مشوره کول دکامیابه انسانانو هنردی او هیڅکله یوه اوکامیاب وګړي بیله صلاح مشورې خپلې کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه یوازې دا چې موږ په هغه کارونو کې چې موږ یې سرته رسوو او یاهغه پریکړې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ یې کوو په هغو کې موږ دکامیابی (بریالیتوب) سره مخ کوي، بلکې موږ په مشور کولو سره دهغو انسانانو زړونه هم لاسته راوړو چې موږ دهغو سره مشوره کوو،دوستي مونوره هم دیوبل دزړوپه ځمکوکې جرړې (ریښي) ځغلوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځیني انسانان دخپل ژوندانه لویې لویې پریکړې په یوزي ځان سره کوي، دهیڅ یو چاسره مشوره نه کوي او ددوی په آندکوم کار چې دوی یې کوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفکوره او کړنه په حقیقت کې ناسمه کړنه ده، ځکه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پیدا کړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او یودبل مرستې ته اړتیا لري.

هیڅ وخت دیوه انسان عقل، فکردومره نه دی پیاوړی چې په هرې کړنې ،برخې اوډګر کې دي پوره پوهه ولري، اوکه یې ولري هم نوبشپړه به نه وي، کیدای سي یو څه ورڅخه هېرسوي وي ،یایې هم پام نه وي ورته اوښتی اویاهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړین دي.

مشوره کول کیدای سي یوه انسان ته کامیابۍ اوخوشحالی ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر دیوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي یایې اړوي. موږ به یوکار یو ډول ارزولی ،سنجولی (ګڼلی) وی، مګر یوه کوچنۍ نیمګړتیا به وي هغه به زموږ دکار خنډ وګرځي، ستونزه به راته پیښه کړي کیدای سی تل به دهغې نیمګړتیا څخه رنځ وړو اوهغه نمیګړتیا به نه سوجبرانولی،مګردا هرڅه به هغه وخت نه وي:کله چې موږ دیو بل سره مشوره وکړو، دیو بل دکړیو پریکړو څخه ځانونه خبرکړو، پري نږدو چې ستونزې دي زموږ مخنیوی وکړي،کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسیږي او یا دې په راتلونکي وخت کې دخپلې کړي پریکړې څخه ناراضه (ناخوښه)سو.اولادونه باید دخپلو والدینو سره په هرکوونکي کارکي مشوره وکړې، هیڅ یوکاردي بیله دې چې خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه موراو پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډیر خفه او ناراضه کیږي، کله چې اولادونه یې کومه پر یکړه بیله دي چې خپل مور او پلارخبرکړي وکړې.په کوم کار کې چې دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنګه دخیر څخه ډک وي؟

برکت،بریاواوښوالی تل په هغوکارونو کې وي په کوموکارونو کې چې دوالدینومشوره اورضایت (خوښې) شتون ولري.میندي او پلرونه هم باید دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لویې پریکړې کې مشوره وکړي. هیڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کې درهغه وخته کومه پریکړه نه کوي، ترڅو چې یې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره یې مشوره کړي نه وي یایې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبیلګې په ډول داولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پیداکول، او یایوبله لویه پریکړه چې په هغه کې دخپل اولادسره مشوره نه کول داسي مثال لري لکه چې یومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خربوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواولادو ته دهغوی دمشورې اوخبراوي پرته کوزده ،نکاح،واده کول. هیڅ مور او پلارته دانه ښايي چي بيله دي چي دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. ښځه او نارينه هغه وخت سره نکاح کولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه په نکاح کولو راضي وي. که چيرې په دوی دواړوکي يو هم دخپلې نکاح اوګډ ژوند تېرولو څخه راضي،خوښ نه وي، نوددوی دواړوګډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پريمانه وي،داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوښځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري:اړينه ده چي نراوښځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوګډژوندتيرولولپاره يوبل خوښ کړي.

مګر دا خوښې په دې معنا هم نه ده چي داسلام ددين داحکاموڅخه په کي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بې حيايې ته لمن ووهل سي. په نکاح کي دولي ياسرپرست خوښې هم اړينه ده خپل سري نکاح کول هم دفسادزيږولو لامل کيدای سي.که چيرې يو موراو پلار غواړي چي د اولادونو ژوند دي يې په خوشحالۍ کي تيرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نکاح کوي دهغوی رضا يت (خوښې) دځان سره ولري، بيله دي چي هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اوياده نکاح نکاح نه ده.همداسي موږ او تاسو ټوله اړيوچې ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفاتو څخه يو صفت دی او دبشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملګرو او هغه خلګو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره به يې ورسره کول.په مشوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نور هم عزتمند کيږي. مشوره کول موږ دستونزواو کړاونو څخه ليري ساتي.کله چي موږمشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به موږ دخفګان،ماتې اوناکامی سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډيرعمرلرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چي زموږ څخه مخکي دې فاني نړۍ ته را غلي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيرې نارينه وي هغوی ته په عامه اصطلاح سپين ږري،بوډاګان اوکه چيرې ښځينه وي هغوی ته سپين سري،بوډيانې ويل کيږي، ياد نومونه په پښتو ژبه کي دپښتنو دلهجوله اړخه بدلون کوي، تو پير په کښې راځي اوپښتانه ددې عمرلرونکو لپاره نورنومونه هم کاروي. ددې ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر موږ او تا سو ټولو مسلمانانو لازم د او موږ بايد ديادو کسانو سره نيک سلوک او ښه چلند وکړو. هغوی ته سپکاوی(توهين) ونه کړو. ياد کسان چي اوس پر لاره سم تګ نه سي کولی يوخت زموږ او ستاسو په څير ځوانان وه او دوی هم زموږ اوستاسو په څير خپل دځوانی وخت چي دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلګو ته په خدمت کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تیرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چې زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي،هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مګر افسوس چې دوی ضعیفه،بوډا سوی دي،نه سي کولی چې ټولنې ته کاراو خدمت وکړي او زموږ او ستاسوځوانانو په څیردالله (ج)عبا دت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چې کله هغوی ته موږ خدای(ج) مکړه سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو.داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت اواحترام درلودلو توصیه کړې ده ، دهغوی درناوی کول یې نیکي ګڼلې ده او دهغوی احترام کول ښیګڼه بولي.داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص)او دهغه یارانو ټل دضیفو انسانانو احترام کړی دی،دښه خوي خاوند هغه څوک دی چې دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چې دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کې دخپل ځان قدر نه کوي اوټولنه هغه کس ته په سپک نظر ګوري !

دډیرعمرخاوندان هغه څوک دي چې هغوی دخپل ژوند ښخه ډېرې تجربې لاسته راوړې دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددې سترې اوګړندي سفر دبریالیتوب لارې چارې زده کوو،دژوند دلارو دګړنګونو په اړه معلومات لاسته راوړو.موږ اوتاسو باید دمشران دنصحتونواوتجربو څخه پوره ګټه واخلو او دمشرانو(بوډاګانو) سره باید ډیر وخت تېر کړو،هتمن مشران وه موږته دنیکی څخه ډکې او داسې ویناوې کوي چې زموږ دژوندانه تیاره ګوټونه روښانه کړي،موږ او تاسو ته نیغې او برابرې لارې په ګوته کوي او دې ته مونه پرېږدي چې پر ناسمه،غلطه لاره قدم کېږدو. راسئ چې دمشرانو،ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام اوقدر وکړو،ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم ښائیسته کړی وی اوداسې یو څوک واوسو چې اخلاق لرونکی اونیکې کوونکی وی.

پخلاینه

موږ اوتاسو مسلمانان ټوله سره ورونه یوو. موږ اوتاسو ځینې وختونه دیوبل سره دنظراختلا ف پیداکوو، ددې اختلاف له عمله ځینې وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چې ددې عمله موږ بیاپه خپل منځ کې سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفګان کې تیرو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاینه منځ ته نه راځي. داخفګان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدې کیږو،چې یادکار زموږ پرشخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفګان پرموږ زموږ پرکورنۍ او هتازموږ پرټولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص)فرمایي: هیڅ سړي ته نه ده رواچې تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کله سره مخ سي دادوري مخ واړوي اوهغه دوري .ددوى غوره هغه دى چې اول سلام ووايې.①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو ګڼه لاسته نه راوړو، دې ته به هيڅ اړتيا نه وي چې موږ دې په خپل منځ کې خفګان اختيارکړو،ځکه موږ مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليرې نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کې تل يوالى او اتفاق ولرو،پرې نږدو چې دشراچوونکو په لمسون خپل ځانونه ديو بل څخه ليرې کړو.موږ ورنه يو ددې سربيره څنګه ديوبل سره کينه او بغض کولى سو، څنګه په يوبل پسې،بدووايو ،اوولې نورو خلګو ته ددې پر ځاى چې ګټه ورسو زيان ورته ورسوو،

ولې نور هم وهڅوچې زموږ په شان دوى هم کينې او بغض ته په خپل زړه کې ځاى ورکړي او خپل ځان په لمبوکې وسوځي؟ که چيرې خداى (ج) مکړه زموږ او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيږي نو بايد دا ستونزدخپلو مشرانو اودوستانو په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چې داستونزه دې دومره لويه سي چې زموږ تر منځ دې خفګان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليرې کړي. هيڅ وخت بايد موږ خفګان اختيارنه کړو او کوم څه چې اختيارؤ هغه بايد مينه او دوستي وي. خفګان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکې موږ بايدتل ددوستى ملګري وه اوسو او تل په هر ډول حالاتو کې پخلاينه اختيار کړو.ديوبل څخه بدوړل او خفګان اختيارول زموږ څخه خوشحالى اخلې او موږ او تاسو يوښه او دخوشحالى څخه ډک ژوند ته نه پريږدي.پخلاينه هغه نعمت دى چې موږ کولى سو چې يو بل ته ګټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو،ديوبل دستونزو څخه خبر سو،يوبل ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو،اواتفاق منځ ته راولوو.کينه او خفګان موږ ديوبل څخه ليرې کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلى، نيکې مودمنځ وړي، موږ دکېنې اوخفګان په حلت کې داسې احساس کوولکه دټولې نړۍ غمونه چې زموږ پرسروي،په يادوحلتونوکې موږهيڅ وخت دخوشحالۍ احساس نه کوو، تل دټولنې څخه ليروالى اختيارؤ.موږ او تاسو بايد کينه او خفګان چې زموږ دزړه مرض دى او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده اغيزه کوي اختيار نه کړو.موږ او تاسو بايد په خوشحالى خپل ژوند پرمخ بوزو، نه ديوبل سره په خفګان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان ديوبل سره په مينه، وروروله، ښه چلند،اواتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت يې دې ته نه يو هڅولي چې يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسې ونه ګرځو. ددې پر ځاى چې دنورو بدۍ لټوو بايد خپلې بدى دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسې دځان څخه خبرې ونه تړو.خپلو ورونواو خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو. هيڅ وخت موږبايدټولنه ديوه بداو شررسوونکې انسان په توګه ونه پيژنى،ټولنه موږبايد د نيکې کوونکى او خيررسونکى انسان په توګه وپيژنې.

١ـ صحيح بخاري کتاب الادب حديث کڼه 6076

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ژوند باید دیو بل څخه په کرکې نفرت او خفګان کې تېر نه کړو.ددې پرځای چې دیوبل څخه نفرت کوو، باید دیو بل سره مینه وکړو، خپل دالنډ ژوند په ورور ولۍ اوپخلاینه کې تیرکړو اوپرې نږدو چې خفګان دې زموږ ژوند ته داخل سې اوموږ ته دې زیان ورسوې.

په غیرې قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کې بدې پېښې

په غیرې قانوني توګه خارجي هیوا دونو ته سفر او تلل زموږ په هیواد کې ډېر اوکچه یې ډېره لوړه ده. دا سفرونه ،په قاچاقي لارو تلل، دخپل هیواد پرېښودل، او تیښته ډېر وخت دجنګ جګړو،بې وزلۍ، ښه ژوند کولو او ځیني وختونه دشوق څخه هم زموږ ځیني هیوادوال خپل هیواد پرېږدي او نورو هیوادو نو ته سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځیني نورې ډلۍ دخپلو شخصي ګټولپاره زموږ هیواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي.چاته دښه ژوند او هوسایني، چاته دپیسو او چاته هم دعیش او حشرت خبرې کوي چې په پایله کې یې زموږ ځیني هیوادوال دهغوی په خبرو غو لیږي په پټ او قاچاقي ډول یوخارجي هیوادته دتللو لپاره زړه ښه کوي. په قاچاقي لاروتګ،سفر هیڅ وخت دځاني،مالي اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي.خارجي هیواد ته دتللو پر مهال زموږ هیوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کیږي. ځیني سفر کوونکي دسفرپرمهال پرلارې باندې دلوږې او تندې څخه ومري،ځیني نور په سمندر کې غرک اودکبانو خورک سي، ځیني نور بیا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چې په خپلې موخې کې بریالي سي او هغه هیواد ته چې دوی یې دتللو اراده کړې وي ورسیږي:هلته دځینو ژوند دغولامۍ څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هیواد دوګړو خدمت کوي،داسي کارونه کوي چې خپل په هیواد کې به یې هیڅکله ونه کړي،مګر په یوه خارجي هیواد کې نه په هغه کار سترې کیږي او نه هم په شرمیږي. هغه خبرې او ناسمي ویناوې چې زموږ هیوادوال یې دخارجیانو څخه دهغوی په هیواد کې اورې هیڅ وخت به داونه زغمې چې دخپل یوه هیوادوال څخه یې واورې، ځکه دوی مجبوره دې چې په یو پردي هېواد کې هرڅه وزغمې هغه که درانده کارونه او که دپردیو دخوا دوی ته سپکاوی او پیغورونه وي.

زموږ اوستاسو هیواد والو ته په خارجي هیوا دونو کې سپکاوی کیږی، په ډول ډول نومونو سره نومول کیږي، هر وخت هغوی ته پیغور ورکول کیږي دهیواد دپرېښودلو، دبې وزلۍ، دبې علمۍ، جنګ کوونکو، هیواد خرابوونکو او دې ته ورته نورډېر پیغورونه ...

زموږ ځیني هیودوال چې کله په یوه خارجي هیواد کې میشت سي،نو دهغه هیوادفرهنګ دود، کلتور خپل کړي: داکار هیڅ وخت دمنلو وړنه دی. دپردیوو فرهنګ،کلتور خپلول اسلامي احکام هیرول، خپل کلتور هیرول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنورودمذهب كلتور او ژبې منل خپله ژبه هيرول او هغه خپل هيواد ته راوړل، زموږ ددين كلتو او ژبې په زيان كړني دي. ياد كسان هيڅكله دا حق نه لري چي زموږ دهيواد ديوه اوسيدونكي او يوه افغان دعوه وكړي. يادكسان هيڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور كوو چي زموږ دنوم څخه منفي ګټه واخلي.

پورته ياد سوي كسان تل دخپل هيواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنګ دښمنان دي.كوم هيوادوال چي موخپل هيواد پريږدي دجنګ جګړو او اقتصادي ستونزو له عمله، كه چيرې دغه هيواد وال مو دلته په هيوادكي دسولې، ارامۍ او داقتصاد دغوړيدا او پياوړتيا لپاره دزړه له قومي هڅه او زيار وباسي، باوري يم چي ډير ژر به زموږ هيواد دهغو هيوادونو څخه وروسته نه وي كوم هيواد ونه چي موږ دميشتيدو لپاره ټاكلي دي.

حقيقت خودادی چي همدا موږ او تاسو يو چي هيواد مودر دې حده را رسولی دی: چي اوس دخپل هيواد څخه تېښتو او پريږدو يی. موږ او تاسو زيار نه دی ايستلي په خپل هيواد كي، زموږڅخه ځيني تل ځان خوښوونكي اوځان غوښتوونكي پاته سوي دي.موږځينو تل دا غوره ګڼلې ده چي درقيبو پر ديوو څخه مرسته وغواړو،تل مودرقيبوپرديوو په لمسون خپل هيواد د اور په لمبو كي سوځلی دی.

په يوه اوبل نوم سره يو بل غندو او سره وژنو. موږځيني تيروتلي! رقيبواوغمازو پرديوو داسي ګڼلې يو لكه دبازي توپ، يومو يوې خواته په پښه وهې اوبل موبلې خواته په پښه وهې، همدا موږ يو چي خپل هيواد مو دپرديو په لمسون دردې حده را رسولی دی: چي اوس رقيبواوغمازو پرديو ته پناءوړو. ډير زموږ څخه په خارجي هيوادو نو كي ميشت دي اوهلته په بيلابيل ډول زورول كيږي. كه موږ يوالی ولرو،يوبل ته ګټه ورسوو، پوهه،علم حاصل كړو،نوزموږ هيواد به ډير ژر دلوی خدای (ج)په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، يو سوليزاو پر مختللی هيواد به سي، نړۍ والو ته به يومثال سي.

موږ او تاسو بايد ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونكي خلګ راڅخه كار واخلي او خپل په ګټه مو استعمال كړې،نو بايد خپل ټول قوت،پياوړتيا او انرژي خپل په هيواد كي مصرف كړواو نور دنورو دخدمت كولو څخه ډډه وكړو.كه موږ په پردي هيواد كي هر څومره كار وكړو:

زموږ دكاراصلي ګټه هغه هيواد ته رسيږی او ډيره لږ ګټه زموږدزحمت ګاللو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسيږي. كه موږ خپل په هيواد كي كار وكړو زحمت وګالو زموږ دشخصي ګټې ترڅنګ زموږ دكارګټه زموږ هيواد ته هم رسيږي،كه څه هم زموږ شخصي ګټه لږ وي مګر موږ بايد دخپل هيواد لپاره دا لږ ګټه قبوله كړو، خپل در شخصي ګټو دهيواد ګټه موهيمه وګڼو اودهيوادګټې ته حق داوليت وركړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویق کول اودتشویق اغیزې

دیوشخص تشویق کول دیوه غوره اوکامیابه کار څخه ورسته هغه ښه او پر ځای کړنه ده چي هڅه کوونکی اوغوره کارکوونکی دې ته اړباسي چي نور هم خپل په غوره او ښه کار کي زیار وباسي او پرمختګ په کښي وکړي. تشویق کول باید په لومړي سرکي دموړپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په یوه کارکي دځا نه وړتیا ښیي او خپل کارونه په ښه ډول سره سرته رسوي، موږ یې باید تشویق کړو. هغوی نورهم دښوکړنو کولوته وهڅوو.

هیڅکله باید هغه کسان چي په رښتیا هم غوره او ښه کارکوي دخپلونیکو کړنو دکولوڅخه ناهیلې اوپښېیمانه نه کړو. دزیار ایستونکو کسانو تشویق کول، دهغوی سره یو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بریالي او زیارایستوونکي اشخاص باید هغه وخت تشویق او نور هم وهڅو ،چي کله هغوی په یوه نیک او ښه کاربوخت او په هغه کارکي دځان څخه وړتیاوي ښیي.

هیڅ وخت هغه کسان باید تشویق او وه نه هڅول سي چي هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چي دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زیان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشویق او هڅول ملګري وي نو هیڅکله به دخپل ناسم او زیان رسوونکي کارڅخه لاس وانه خلي او تل به فکر (آند) کوي چي زه پرحقه یم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په یو ښه کار کي هڅه کول او بیا دټولنې دخوا څخه تشویق یوکس ته لا زیاته پیاوړتیا وربخښي. که دیونیک کارکوونکی سره دټولنې تشویق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چي نیک کار کوی دخپل کار څخه پښېیمانه کیږی اوفکر کوي چي ټولنه زمادکارونو څخه راضي(خوښه) نه ده، نو بیا ولې زه نور هم زیار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ یو غړی هم کوي، کله چي هغه دخپلې کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشویق کیږي.

هر وړاولایق شخص باید وستایل شي اوورته دلانور زیارایستلومشوره ورکول شي،نه داچي زموږ اولاد زموږ دکورنۍ یو غړی اویاهم زموږ دټولنې یو غړی دې دخپل ځانه وړتیا ښیي اوموږ دې هغه نه تشویق کوو.

ټول زیار ایستوونکي او ښه کارکوونکي دستا یلو وړدي.

هیڅ وخت باید موږ اوتاسو هغه کسان چي په یو ښه او روا کارکي زیار باسي بې همت نه کړو،که مو تشویق نه کړل دهغوی زړه هم باید دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چي دهغو کسانو سره چي زیار باسي، دټولنې لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستایوو ترڅو هغوی نور هم زیار وباسي او پر خپل کړواوکونکونیکو،ښو کارونوپښېیمانه نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتفاق او يوالی

يو ټولنه هغه وخت سوليزه،هوسا، ارامه او پرمختګ کولی سي چي کله په يوه ټولنه کي يوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وګړي يې په يوه ږغ او دريوه چترلاندي ژوند کوي. هرډول خطر او مشکل ته ټوله په ګډه ودريږي پري نږدي چې ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړې په کښي وغځوي او ديوبل سره مرسته کوونکي وي.

مګرهغه ټولنې او وګړي هيڅکه سوليز دشخړو څخه خلاص،هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بې اتفاقي وي،ديوبل په غم نه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديوبل لاس نيوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنګه يوبل دمخې ليري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طريقه کولی سي چي يو بل ته زيان ورسوي،دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولنې تل ونورو ته محتاج وي اوهتا ځيني خوبې دنورو ترلاس لا ندي ژوند کوي.

داډول ټولنې چي يوالی نه لري،تل په اوروکي سووځي، او تل يې سيالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بې اتفاقي راولي.کله چي يوملت اويوه ټولنه يوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعيف اقتصاد ولري او که هرڅومره ورسته پاتې وي، مګرکه هغوی يوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختګ وکړي،يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.

هيڅ وخت يوډله نسي کولی چي يوې ټولنې ته زيان ورسوي، مګر دوی ته هغه وخت زيان ورته رسوي يا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي يوالی ونه لري.مسلمانان ټوله سره وروڼه دي او هيڅ يو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراوغوره نه دی، مګر غوره والی او بحترې ديو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نيک اخلاق دي. په اوس وخت او يانني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنګه چي ښايي هغه سي يوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بې اتفاقي حا کمه ده؟دا بي اتفاقي ددې سبب ګر ځيدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتي سي،وروڼه!

مسلمانان په يوه اوبل نوم سره وژنې او يوبل ته زيان رسوي، حال داچي زموږمسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حديث زموږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شريعت کي دې دهغه دحل لاره نه وی: نو بيا ددې سربيره موږ ولې يوبل وژنو اويو بل ته زيان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نه کوو، موږ او تا سو وروڼه پرناسمه لارروان يو او تر څو چي موږپه خپل اسلامي شريعت په رښتياهم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو وروڼه بايد ديوبل دغلطيو څخه ورتېر سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه اشخاص چي غلطي کوي باید یوه داسي لاره ورته په ګوته کړو چي په راتلوونکي وخت کي بیا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي یوه ټولنه دستونزو سره لاس اوګریوان وي نو یو لوی سبب به ددوی دورپیښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. یوالی او اتفاق هغه درمل دي چې په استعمالولو سره یې موږ دټولو نارو غیو څخه ژغورل کیږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چې په استعمالولو سره یې زموږ وجود دکاره لویږي،ضعیفه کیږي ،په یوه وارټولې ناروغۍ راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چیرې غواړو چي په خپل کور،کلي او هیواد کي خوشحاله،هوسا او ارامه ژوند ولرو، نوباید په خپل منځ کي یوالی او اتفاق ولرو. تل باید یؤداسي احساس راسره وي چي دنور په زیان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کې به هغه وخت هیڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ یوالی او اتفاق ولرو او ټوله په یوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالې په یوالي او اتفاق کي ده. غم او خفګان په بي اتفاقي شتون لري.

په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کیږي، چي دجنګ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدې جنګ جګړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پو هې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، معلولیت وژنې،روحي او جسمي ناروغۍ، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپردیو لاس وهنه، دتاریخي اثارو دمنځه تلل او لوټول ،زموږ دمادي اومعنوي شتمنیوو دمنځه تلل اودورکیدو دخطر سره مخ کیدل، دا اودې ته ورته ډېر نور مشکلات او زیانونه موږ ته دجنګ او جګړو له کبله راپیښ سوي او موږ ورسره لاس او ګریوان یو.

جنګ ولې موږته را پیښ دی؟ زما په آند جنګ اودجنګ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، دمغرضوهیوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددې لاس وهنواونیابتي جګړې زمینه برابره کړې ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دې ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلکواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چې پورته لا ملونه دمنځه یوسي او یوه ټولنه دي پر مختګ وکړي.موږ او تاسو ایماندارو،متقي (پرهیزګارو) ،زړسواندو،نیک سلوکه، وړه په کارپوه او داسي مشرانوته اړتیا لرو چي دټولي جامعې لپاره خدمت کوونکي وي نه دیو څوکمو وګړو لپاره. یومشر یا رهبرباید یوازي دځان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هیواد والو په فکر کي واوسي،مګرنن ورځ زموږ اوستاسو ځیني رهبران داسي فکردرلودونکي دي چي دځان او څو محدودو کسانو څخه پرته نورې ټولنې لپاره کاراوخدمت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرځای چي رهبران مو ټولني ته خدمت وکړي خپل ځان او ځو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځيني مشران، رهبران نه خوپه کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهيزګاره)دي او نه هم ټولني ته خدمت کوونکي دي.
دوی ولې رهبران سوي دي علت يې څه سي دی؟
همدا موږ اوتاسو يو چي دوی مورهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلږ غوراوفکرکولو ورسته که موږمتوجي شو دهرلوړپوړې او ټيټ پوړې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو يو.
موږ اوتاسوکه چيرې په يوه خوله او يوه ږغ سو نو دهرې راولاړې سوې ستونزې مخه نيولی سو! ځيني رهبرانو له دې کبله دټولنې يا دټولنې ديوې برخې واکمني په غاړه لري چي دوی ظلم کوونکي وه يادې يادوی ځيني نورې مادې يامعنوي شتمني درلودلې، دا اودې ته ورته نورعلتونه دي چي نن دوی زموږ مشران دي. ياد رهبران خپل ټاټوبي اوټولني ته هيڅکله خدمت نه سي کولی!
ددې پر ځای چي عامووګړو ته خدمت وکړي،برعکس هغوی ته زيان رسوي او عامو وګړو څخه خدمت غواړي،پر ځينو عامووګړو ظلمونه کوي،دټولنې دځينووګړو ترمنځ نفاق راولي او نه پريږدي چي ددوی درواک لاندي عام خلګ خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.
که څه هم ځيني ددوی څخه په ښکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان يوښه اونيک رهبرمعرفي کوي، مګر دوی دالله(ج) اوځيني وخت دهغه دبندګانو څخه خپلې بدۍ نه سي پټولی او ددوی هره بده کړنه الله(ج) ويني، او دهغه دځينو بندګانو څخه دهغوی بدۍ هيڅکله هم نه سی پټيدلی.
داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوې او معلومه ده، چي هيڅ وخت يوټولنه درهغو پوري پر مختګ نه سی کولی تر څوچي: دهغه ټولنې رهبران يوازي او يوازي دخپل ټولنې لپاره خدمت ونه کړي،ترڅو چی رهبريې په کارپوه او دخپلې رهبرۍ لپاردهراړخه وړنه وي.
موږ اوتاسو عام خلګ بايد دنيکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت اوغور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولنې په سرامران کړو چي موږته خدمت،کار وکړې، نه دا چي زموږ څخه خدمت وغواړې.که چيرې موږ يوداسي کس رهبر وټاکو چي هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره ګناه کي ونډه وال يو، که چيرې موږ يونيک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنيکيو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي يو.
الله جل جلاله موږ دنيکی په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولو اودګناه ،تيري اوبدی په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړی يو!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ المَائدة 2نمبرايات ولولئ.
که زموږاوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړ او تاسوباید دنیکو، ربښتینواو ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموږ مشران دي ددې پرځای چې موږ ته خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي.ولس باید هیڅ وخت دداسي مشرانو پاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمي چي هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تماميږي.دعامو خلکو دا مسؤ لیت دی چې دهغه مشرانو پروړاندې غږاوچت کړي او چوف پاته نه سي،کوم رهبران چې دهغو دندو وړنه وي چي اوس هغه دندې ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او ګونهګاره مخه نیولی سي، په شرط ددې چي هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړې نه ظالمان او غرور کوونکي. که چیرې عام خلګ دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړې او خپل همت دلاسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کي به یې ظلم کړی وی اوتل به ددوی بي زړه توب او کم جوړتیٰ له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي،البته دیادونې وړده چي داسلامي هیواد دپاچا پروړاندې دهرډول سرغړونې څخه مسلمانان منعه سوې دي.رسول الله (ص)فرمايي:ستاسوپه امامانو(امرانو)کي غوره امامان هغه دی چي تاسويې خوښوئ اوهغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاءکوي اوتاسودهغه لپاره دعاءکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چي تاسودهغه دښمنان یاست اوهغه ستاسودښمن یې، تاسوپرهغه لعنت وایاست اوهغه پرتاسولعنت وايي، خلګوويل: اې دالله رسوله! ایا داسي بدامامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص)وفرمایل: نه،ترڅوچي هغوئ لمونځ اداکوي اوکله چي تاسودخپل امام په اړه یوه خبره ووینئ نوپه زړه سره هغه بدوګنئ مګردهغه له پیروی څخه مه وځئ.① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبریامشردتولنې په وړاندې مسؤلیتونه:

رهبریامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکوونکی دی چې پریاد رهبريې حقونه وه، مګرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونويې سترګې پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چي دده ترلاس لاندي هروګړی به دده ګریوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندې دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کیږي، نو دی دي ددې سترې ننګوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کوونکی اوسي او دهغوی حقونه دې هغوی ته نه ورکوي،یاد رهبرهغه څوک دی چي هغه په حقیقت کي خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي.که دالله(ج) خوښه وه نو دهر حاکم یامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړې اوهغه ته به انشاءالله اجرونه دنیکیوو او عذا بونه دبدیوو په بدله کي ورکړي.الله جل جلاله دمحشر،حساب په ورځ دیوې زرې نیکۍ اویوې زرې بدۍ حساب کوونکی دی په دې خبره: دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ الزّلزَلة : ۸:7 نمبرایاتونه ولولئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم کتاب المارت حدیث گڼه4804

ددې سترې ننګونې په شتون کې،دزړسوې وړهغه رهبردی چې هغه هم دخدای (ج) په نزد ګنهګاره وې او هم دهغه جل جلاله دهغوبندګان حق خړونکی وي چې دی یې الله(ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر(حاکم)دالله(ج) دبندګانو حق خوړونکی وي، دهغه څخه هغه شخص په زرګونو ځله بحتر او غوره دی چې دسهارخواړه پیداکړې نو دماښام خواړه نه لري ،که د ماښام خواړه پیدا کړې نو دسهار خواړه نه لري او په هغه حال کی هم دی دالله(ج) شکرکوونکی وي.یوشخص که چیرې د دووتنو پرسرلاهم حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشرې وکړې چې دی کولی سي ددغو دوتنو دحقونو څخه په ښه ډول ساتنه وکړاي سي، دهغو دحقونو حساب په دې دونیا اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله(ج) ته نه سي ورکولی:هغه وخت به څنګه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چې دده سره به کیږي خپل خالق (ج)ته ورکړي.دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چې یوازي دخپلوکړنو حساب الله(ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي،دهغه څخه لوی نیک بخته به هغه څوک وي چې دده درواک لاندي وګړو دهغوحقونو حساب کوم چي دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړې. دمشرانو هڅه باید تل داوي چي دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلګوباندي په هیڅ صورت کي ظلم ونه کړې.حاکمان،امامان (رهبران) بایدتل دهغو اشخاصو په اړه فکر وکړې چي زیمواره یې دوی دي او دځان څخه دې پوښتنه وکړې چي آیاهغه انسانان چي زه یې مشریم پر هغوی باندی ظلم کیږي اوکه نه؟ آیا هغوی خواړه لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پرهغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم اوکه نه؟ آیا ماددوی حق غوښتني اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي دوعا کوونکي دی که ښیرا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که یا؟ولي هغوی زما څخه نارضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که مې هغوی په مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دې ته ورته پوښتونو جوابونه که یورهبر دځان سره وموندل نوخپلې مشرې ته دي دوام ورکړې او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه موندل نو ددې پر ځای چي دا فاني نړۍ په خوښۍ کي تېره کړي، بحتره داده چي آبدې ژوندون ته پاملرنه وکړې او اخرت ځان ته هوسا کړې، ددې میلمنې مشرۍ(رهبرۍ) څخه دې لاس واخلې پرکړو ګناهونو دي توبه وباسې اودخپل خالق (ج) عبادت دي وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) به انشاءالله دهغه تېرګناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړی.
دانړۍ ختمیدونکي ده پرهرساکښونکی باندي! هغه که چیرې دفرعون په شان لوی ظالم وی، هغه که چیرې دنمرود په شان مال داره وي او هغه که چیرې دسلیمان علیه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چې مخکي له دې څخه چې دیو مسلمان حق مو پر زیمه پاته سي نو ددې پاته کیدونکي نړۍ څخه دګوناهونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودرېږو او خپل دابدي ژوند کور د ځان لپاره ښکلی جوړکړو.
یودوست دخدای(ج) دیوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟که ته چیرې په یوه دښته کي دتندي څخه مړکیدي او تاته یوکس یو غړپ اوبه ستا په نیمه پاچاهي درکولي ایا ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ویل هو:بیایي ترینه وپوښتل که چیرې ته دهمدغه یو غړپ او بوله کبله په تکلیف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجیږي یعنی تشي متیازي دي نه کیږي او یو طبیب ستا په نیمه پا چاهي باندي ستا دا مرض دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نیمه پاچا هي ورکړي؟پاچا ویل هو: هغه ولي وویل نودا پاچاهي انسان څه کوي چي دیو غړپ اوبو ار زښت نه لري.①
ددې لپاردي هیڅ یو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي یم، او یا هم زه شتمني لرونکي یم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو میلمانه دي. نن به وي سبا به نه وي. انسان باید عاجزي کوونکی وي نه غرور کونکي. عزت په عاجزي کي پټ دی نه په مغرورۍ کي. هرمشر او رهبردې دالله (ج) دمخلوق په حق کي دیوزرې په اندازه هم ظلم او زورزیاتی نه کوی، ځکه الله(ج) ته کمزوري، مظلومان او مسکینان انسانان په شرط ددې چي دالله(ج) شکرکوونکي وي، دظلم کوونکو، حق خوړونکواونورو ګناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او ګران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دوعاانشاءالله ژرقبلیږي چي الله (ج) ته صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت کوونکي وي.

غیبت کول

غیبت کول هغه عمل دی، چي ځینو انسانانو خپل عدت ګرځولی دی اوخپل مجلسونه تل په غیبت کولو سره ګرم ساتي.
ځیني وګړي تل په دې لټه کي وي چي څنګه کولی سي دیوه مسلمان ورور عیب پیدا او درنورو پوري یې ورسوي، ددې کړني څخه ځیني اشخاص ډېرخوند اخلي، تل یاد اشخاص دنورو هغه کړنې بیانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخي کوي او په دې کار کولو سره ځان په لویه ګوناه کي اخته کوي.ځیني خوآن په نور خلکو پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وایې.دیوه مسلمان غیبت کول سخته ګناه ده، مګر زموږدټولنې ځیني وګړي خوغیبت کول،درواغ ویل عادي ګر ځولي دي، او دیو ډول وخت تېرونې نوم یې ورکړی دی.داسلام مبارک دین غیبت کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ـ تذ کرهٔ الاولیاء

بهتان ویل حرام کړي دي،مسلمانانو،مؤمنانو ته یې دغیبت نه کولوحکم کړی دی او کوونکي یې ګناهګاران بللي دی.په دې خبره دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۲نمبرایات ولولئ.رسول الله (ص)فرمایي:تاسوپوهیږئ چي غیبت څه شي دی؟خلګووویل:الله (ج)اودهغه رسول (ص)ښه پوهیږي، رسول الله (ص)وفرمایل: غیبت دادی چي ته دخپل ورور یادونه وکړې په داسي توګه چي هغه یې بدګني، خلګووویل اې دالله (ج)رسوله که چیري زموږپه ورورکي هغه عیب موجودوي رسول الله (ص)وفرمایل: که چیرې په هغه کي عیب وي نوهمدغه غیبت دی اوکه نه نوبهتان دی.①

ځیني وختونه غیبت کول او بهتان ویل لویې ستونزې راولاړه وي او دجنګ جګړو سبب ګر ځي.

په یوه مسلمان پسي غیبت کول دهغه بدئ ویل په هغه پسي درواغ تړل یعني بهتان ویل اونور مسلمانانو ته دهغه بدي ښکاره کول او بدي ویل ډیربد او دنه منلو وړکارونه دي.

ځیني وخت دهمدغو غیبت کوونکو غیبت او په نورو پسي درواغ تړل بیا ځیني نور چغلګر اوبد انسانان درهغو کسانو پوري ورسوي چي دهغوی غیبت یابهتان ویل شوی وی.

کله چي درهغوی پوري یاد چغلګر انسانان دغه شوی غیبت او بهتان ورسوي، نو ددوی دواړو اویا هم هتا د دوی دریوواړو ترمنځ ستونزي راولاړیږي اوځیني وخت ددوی ددې بدبینیو زیان ټولنې ته هم رسیږي. موږ او تاسو مسلمانان باید هیڅ وخت دنور عیبونه ونه لټو ددې پر ځای چي دنور عیبونه لټو نو باید خپل عیبونه اصلاح کړو.

یو متل دی چې وایي: دبل عیب دکلو منځ دی او خپل عیب دولو منځ دی. که مو چیري په توان کي وي نوباید هغه کسان چي ښکاره او پټ عیبونو لري په نرمه لهجه ورسره خبرې وکړو اوهغوی دخپلو عیبونو څخه خبراو په دمنځه وړلو کي یې ورسره مرسته وکړو،که چیرې یاده کړنه نه شو کولی نوباید هیڅ وخت دنورو عیبونه ونه لټو او ښکار(بربنده) یې نه کړو.

رسوالله (ص)فرمایې: څوک چي په دنیاکي دیوبنده عیب پټ کړي نوالله (ج)به دقیامت په ورځ دهغه عیب پټ کړي.②

که موږ دیو چا یوعیب پټ کړو او پرده یې وکړو نوالله(ج) به زموږ دعیبونو پرده وکړې او زموږ عیبونه به خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دونیا او اخرت کې نه ښکاره کوي.موږ باید دهغو انسانانو رازونه هم ښکاره نه کړو چي په موږیې باور کړی دی اوموږته یې خپل رازونه امانتً ویلې وي.

موږ ته غیبت کول بهتان ویل او چغلګرې هیڅ کومه ګټه نه رسوی اونه یې هم رسولی سي.

١ - صحیح مسلم حدیث ګڼه 6593 ٢ - صحیح مسلم حدیث ګڼه 6595

بلکي موږ ته غیبت بهتان اوچغلګري کول یو داسي زیان رسوي چي موږ بیا دا زیان نه سو جبرانه ولی اونه یې هم زغملی سو.دحساب په ورځ به زموږ نیکۍ دهغو کسانو دنیکۍ په پله کي الله(ج) وراچوي چي موږ دهغوی غیبت کوونکي و اویایې هم بهتان ویونکي وو.

آیا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي موږ خپل نیک عملونه هغوکسانو ته ورکړو چي دهغوی موږ غیبت کوو اویا هم بهتان پري وایوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه هېڅ یو هم دې ته نه دي تیار چي خپلې نیکۍ هغواشخاصوته ورکړي چي دهغوی غیبت یابهتان وایي،حل لاره داده،که غوړو زموږنیکۍ زموږپه حق کي دحساب په ورځ وشمېرل سي، موږ باید دغیبت کولو او بهتان ویلو عدت پرېږدو او هیڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسئ خویندو او وروڼو چي دټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نیک اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غیبت کولو،بهتان ویلو او چغلګري سره خیرن اوناوړه کړو.

برعکس موږ باید خپل مجلسونه دالله(ج) په یادولو،دقرآني آیاتونو په لوستلو، دحضرت محمد(ص) په ویناوو،د اسلامي اوټولنیزو اخلاقو په بیانولو، دهیواد په پیاوړي کولو، بیا رغولو، اونوښتونو په را وستلو باندي بحث او خبرې وکړو،خپلې پرځای ،ګټورې تجربې اونیکې ویناوي دیوبل سره شریکې کړو،نه دا چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غیبت کولو،بهتان ویلو،چغلګري اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او داقیمتي وخت دي زموږ اوستاسو ده په ګناه کولو کي لاړسي.

پرحیواناتو ظلم

رسول الله (ص)فرمایې:...کله چي تاسوذبح کوئ په ښه ډول یې کوئ چاړه تیره کوئ اوخپلوڅارویوته ارام ورکوئ.①

داسلام مبارک دین پرحیواناتودظلم کولوڅخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته حدیث شریف یې یوه بیلګه ده،مګر زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځیني وګړي پرمظلومو ژویو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پر حیواناتو قصداً او په ښکاره ډول دټولنې دځیونو اوسیدونکو دخواڅخه سرته رسیږي. دې ظلمونو ته یې دیوډول خوښۍ،وخت تیروني یاذوق نوم ورکړی دی اوځیني خلګ داظلم کول خپل خوښه او شوق بولې. داظلمونه عبارت دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحيح مسلم کتاب الصيدوالذبائح حديث ګڼه5055

په سمندرکې دملغلرولټون..

لومړی دسپيوو جنګول:زموږ اوستاسو په ټولنه کي سپيان ځيني وخت ددې لپاره ساتل کيږي، چې هغوی ديوبل سره وجنګوي.
دسپيوو دجنګ په جريان (دوام) کې سپيان يو بل ژوبلوي او دهمدغه جنګ او ژوبلي څخه زموږ دټولنې ځيني وګړي خوند اخلي.
ځيني پسونه سره جنګوي او پر هغوی داظلم په قصدً سره سرته رسوی.همدا ډول ځيني مرغان هم دجنګولو لپاره زموږ اوستاسو په ټولنه کي ساتل کيږي.
دکرک (مړز) په نامه يو مرغه چې ددې مرغه جنګول زموږ په ټولنه کي ډير مشهور او په ځينوسيمو کي يو کوچنی فرهنګ ګرځيدلی دی. همداسي چړګ او زرکه هم هغه مرغان دي چي زموږ په ټولنه کې يې جنګول ځيني مينوال لري.
همداشان پرځينو حيواناتو باندي ډير باروړل، په حيواناتو باندي دهغوی دتوان څخه پورته او ډير کارکول،مرغان په بندکي ساتل دډول ډول ژويو وژل، په بي رحمانه ډول سره ښکار کول، اوژيوي دمنځه وړل. يادظلمونه او دې ته ورته نورډول ډول ظلمونه پرحيوانتو(ژويو) ددې سبب سوي دي چي زموږ په ټولنه کي دځينو ژويو نسل دکميدو سره مخ دی اونسل يې دمنځه تلو په حال کې دی.
پرحيوناتو ظلم کول که هر ډول وي يوبد اودنه منلو وړ کاردی، که څه هم اوس مهال پر ژيو ظلم کول زموږاوستاسوڅخه ځينوته يو عادي کار او لوبه ګر ځيدلي ده، مګرپه حقيقت کي هر ډول ظلم او زور زياتی پر ژويو باندي يوه ګناه ده.
کوم ظلمونه چي موږ او تاسو يي دالله (ج) پر مخلوقاتو باندي کوو دمنلو وړنه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت اوپه هرډول چي وي ګناه ده، مګر دانسان دظلم څخه چي پربل انسان يې کوي،پر يوه حيوان باندي ديوه انسان ظلم ډير بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځينو حلاتو کی دخپل ځان څخه دفاع(ساتنه) وکړې او يا هم ځيني وخت داسي کيدای سي چي يو انسان دي ظالم ګنهګار ته بخښنه وکړي، مګر په يو حيوان کي داځانګړتيا نسته، نه خو يوحيوان دانسان په شان دځان څخه ساتنه کولی سي او نه هم خبرې کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پر ژويو باندي ظلم کونکي به که دالله(ج)خوښه وه داخرت په ورځ دناحقه ظلم کولوحساب ورکوي.که دالله (ج) خوښه وه نو دخپل بد عمل سزا به وينې او که دالله (ج) خوښه وه نو بخښنه به ورته وکړې.راسئ دحيوناتو دښکارپه بندولو،نه کولو خپل چاپيريال پاک اوښکلی واساتو.
راسئ چي په خپل ټولنه کي پرحيواناتو باندي ظلم کول دمنځه يوسو او څوک پري نږدو چي پر يوه ژوي دې ظلم وکړئ.
راسئ چي نور دژويو دښکار کولو څخه لاس واخلو. راسئ چي نور ژيوي سره ونه جنګوو او پري نږدو چي پر ژويو باندي ظلم کول زموږاو ستاسو په ټولنه کي په يو فرهنګ بدل سی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورت درلودل

جورت درلودل هغه ښوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلې غوښتنې اوهیلې دخپلې کورنۍ او ټولنې سره شریکې کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولنې ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلې او ظلم به راباندي وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبې زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو،دخپل حق څخه دفاع وکړو.همدا ډول موږ ځیني وختونه دبې جورتۍ له کبله په خپل ژوند کي دځینوستونزو سره مخ کیږو او ددې ټولنیزو ستونزو څخه وتل بیاموږ ځیني وخت ډیره ګران تمامیږي.

مخکي له دې څخه چي زموږ اوستاسو حق،حقوق کوم څوک درپښولاندي کړې، موږ باید خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چي کوم څوک دي موږ ته ستونزي پیښي کړي،نه یوازي داچي دخپل حق څخه ساتنه وکړو، باید دنورو مظلومانو دحق څخه هم سا تنه وکړو . کیدای سي زموږ دلږ بي جورتۍ اوبي زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي .کیدای سي دبي جورتۍ او یاهم ددې عمله چي موږ دخپل حق په غوښتلوکي شرم وکړو زموږ حق دي موږته راونه رسیږي او درپښودي لاندي سي.

دخپل حق په غوښتلو کې شرم هم بي زړه توب دی.موږ او تاسو باید تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غو ښتلو کي دهیڅ یو شخص دراغیزې لاندي رانه سو. زموږ اوستاسو دټولنې زیات وګړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزې هغه وخت نورې هم ډیریدای سي چي یاد اشخاص همداسي چوف پاته سي اوغلي اوسي،یاد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کي دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم یوډول بي زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هیڅوک نه سي را څخه اخیستلی! مګر هغه وخت چي موږ بي زړه او بي جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بي توانه هم یو مګر بیا هم باید خپله زړورتیا ښکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه سا تنه وکړو.ځیني زموږ او ستاسو څخه خپلې غوښتنې او آن خپلې عادي خبرې هم دځینو خلکو په مخ کي نسی کولی او پر هغوی باندي یو ډول اغیزه،صام دیادو کسانو پریوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دلیل دی. که چیرې زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولنې او زموږ په ګټه کي وي، نوبیا وېره دڅه؟موږ باید په پوره ډاډ سره دخپل حق غو ښتوونکي سو، پرته دکومې وېرې خپله غوښتنه ووایو، که چیرې داسي ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکي در پښو لاندي کیږي اوموږ به خپل غږ نه سو پورته کولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني انسانان بيا خپل غوښتني او هيلي له دې کبله نه سي ښکاره کولی چي دهغوی په ګمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نيول سي، دا کار هم پر ځايا وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوريدل کيږي اوکه نه، که پلي کيږي او که نه،مګر موږ بايد خپل دحق غوښتوونکي سو، خپلې هيلې بربنډې کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضميردخوا ونه زورول سو چي آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سواى کړاى.جورت او زړور توب بايد دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پيداکړو.

که موږ چيرې خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هيلو او غوښتونو ته غوږ کينږدو،نظريې وانه ورو،مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هيلې بيا موږ او ټولنې ته نسي ويلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی .ماشومان بايد دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.

خپلې غوښتنې بايد ووايي، خپل حق بايد وغواړې اوخپل نظر بايد څرګند کړې.که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونيسو نو زموږ ماشومان جورت پيدا کوي اوتل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غو ښتونکي وي. همدارنګه ماشومانوته وړرونکي کيسي اونکلونه کول، وړرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بې زړه اوبې جورته کوي.

که يو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلې غوښتني نه سي بيا نولی نوهتمن دهغه حقونه خوړل کيږي او همدرنګه که چيرې يوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتوونکي نه سي دهغې ټولنې دوګړو حقونه درپښولاندې کيږي. تل بايد خپل دمشروع روا حقونو غوښتوونکي اوخپل مشروع،روا هيلې اوغوښتنې ښکاره کوونکي اوسو،همدارنګه بايد دخپلې ټولنې دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نيک جورت درلودل موږ دستونزو څخه ليري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالئ را کوي،جورت موږ ته پر مختګ راکوي،جورت مو ټولنه پيا وړي کوي او همدارنګه جورت زموږ څخه نيک کسان جوړوي.

حق بايد دکم جورتئ له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چي زموږ په يوه کلمه (ويوکي) سره موږ دارته پورته کيږو.پرحق باندي زړه ورتيا او جورت بايد خپل عدت وګرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوښ) واوسی. جورت بايد پرحق، نيکو ويناوو او کارونو کي ولرو،

نه په بدو ويناوو او کارونوکي،ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بې زړه توب دی او داکړنه موږ ته زيان رسوي، په دې نړئ کي.زړور اومشروع حق غوښتوونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.

هيڅ يوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چيرې هغوی پر حقه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتیا ویل اورښتنولي

یو انسان هغه وخت یونیک اخلاقه انسان کیدای سي، چې کله هغه رښتیا وایي.رښتیا ویل او رښتنولي هم دنیکو اخلاقو دجملې څخه ګڼل کیږي، رښتني انسانان تل په خپلو چارو کې بریالي وي او هیڅ وخت دوی دستونزو سره نه مخ کیږي. رښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کې دعزت،درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوی دټولنې په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځیني انسانان په خپلو ویناوو او خبرو کې درواغ وایي ، دا ډول انسانان بي اعتباره اوداسي اشخاص ګرځي چې ټولنه ددوی څخه نفرت کوي. درواغ ویوونکي انسانان دوستان او ملګري نسي پید اکولی .که چیرې کوم وخت درواغ ویوونکي انسانان رښتیا هم وایي نو خلګ دهغوی په خبرو باورنه کوي، ځکه دوی په دروغوویلوکي دومره شهرت موندلی وي چې ځنیوخلکو ته یې رښتیاویل هم درواغ ښکاري.

موږ که چیرې دروغ ویوونکي یو نوکولی سو درواغ ویل پریږدو، تل مو باید خپلو ویناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وایم آیا زما دا وینا چي زه یې کوم يامي وکړل حقیقت لري او که نه؟ که چیرې حقیقت نه لري نوزه ولې ځان په ګناه کي مبتلا (اخته)کوم اودرواغ وایم؟د درواغوپه ځای رښتیاهم ویلی سم. که مې چیري درواغ ویلي وي نو باید دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بخښنه وغواړم او بیا دا ناوړه او زیان رسوونکی کارتکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځیني تل درواغ وایي. دمثال په ډول زموږ څخه یوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چیرې وې؟

موږ هغه ځای دپروخت نه ورته ښیو چي هلته وو بلکي بل ځای ورته ښیو، داکار موږ دځینو لاملونو په سبب کوو اوهمداډول نني عصري وسایلو هم موږ ته ددروغو ویلو زمینه برابره کړې ده، موږ ځیني په تلیفون کي درواغ وایوو، ځیني زموږ څخه په نورو ټولنیزو رسنیوکي درواغ وایي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مګر درواغ خودي! موږ که مخامخ یا دیوې ټولنیزې رسنۍ دلارې خپل نوم داوسیدو ځای،کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم باید ونه وایو، که نه غوړو یوکس ته دځان په اړه معلومات ورکړو: باید دهغه دپوښتنې دځواب څخه بخښنه وغواړو او هیله وکړو چي په راتلloونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کیږي، که چیرې موږ هغه کس ته چي زموږ څخه یې پوښتنه کړې ده درواغ ووایو نو کیدای سي زموږ درواغ هغه ته رښتیاسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو .درواغ ویل کیدای سي دماشومتوب څخه عدت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ اوتاسو دخپلو ماشومانو مخ کي درواغ وایو: بیا زموږ او ستاسو ماشومان هم په راتلوونکي وخت کي درواغ وائې.

د بیلګې په ډول زموږ دروازه یو څوک ټکوې، موږ یو ماشوم دروازې ته ور استوو او هغه ته وایو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وایې چي هغه په کور کي دی اوهمدارنګه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکی یاپلانی شی موجود دی نوهغه ته مه وایه چي هو؟

اوهمداسي ډېر نور ډولونه شته چي موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته درواغ ښیو اوخپله هغوی ته دروااغوویلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زموږ اوستاسو دروااغ ویل ویني :په راتلوونکي وخت کي زموږ ماشوم هم دروااغ وائې اود خپل ځان عدت یې ګرځوي.دروااغ ویل هیڅ کومه ګټه نه لري!

په دروااغو ویلو سره موږ هتمن خپل ځان یا کوم بل چاته زیان رسوو!داسلام مبارک دین دروااغ ویل نه خوښوي او دروااغ ویونکی یې لوی ګنهکاره بللی دی.الله جل جلاله موږ د دروااغو ویلوڅخه منه کړي یو،په دې خبره دلا ښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحَجّ : 3نمبرایات ولولئ!رسوالله (ص)فرمایې:رښتیانیکي ته بیول کوي اونیکي جنت ته بیول کوي، اوسړی رښتیاوایي تردي چي دالله (ج)په نزد رښتونی ولیکل سي اودروااغ بدي ته بیول کوي اوبدي دوږخ ته بیول کوي اوسړی دروااغ وایي تردي چي دالله (ج)په نزد دروغجن ولیکل سي.①

همدارنګه زموږ او ستاسو ټولنې هم دروغ ویونکي نه خوښوي او د دروااغجنو لپاره یې متلونه ویلي دي.

یو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي.که غواړو چي دټولنې په منځ کي اعتبارلرونکي او دعزت(درناوي) خاوندان واوسو.باید دروااغ ونه وایو، خلګ موباید په دروااغ ویونکو سره نه بلکي د ریښتینو او رښتیا ویونکوانسانانو په توګه وپیژني.

موږ او تاسو باید خپل دوستان او ملګري ددروااغو په ویلو سره تشویق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ویلو څخه راوګرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنۍ نور غړي هم دهغو ددروااغو ویلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو،زیانونه یې ورته بیان کړو او هڅه وکړو چي یوه داسي لاره ومومو چي په را تلوونکي وخت کي هغوی دروغو ویلوته زړه ښه نه کړې.

موږ او تاسو باید دروااغ ویل دخپلې کورنۍ او ټولني څخه ورک کړو، داعدت دمنځه یو سو تل رښتیا ووایو،که څه هم رښتیا ویل مو دونډي ترخه وي چي موږته زیان رسولی سي، مګر موږ باید دروااغ ونه وایو ځکه الله (ج) دروغ ویونکي نه خوښوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم حدیث گنه6637

شګوم او زموږ ټولنه

زموږاو ستاسو په ټولنه کې ځیني ښځې او نارینه په تېره بیا هغه ښځینه اونارینه چي علم اوپوهه نه لري، یو کار یا هم شی په بد یا ښه فال یا ښه،بدشګون،شګوم باندی نیسي اوفکرکوي که چیرې داکار په داډول سره وسي : موږ او یا هم زموږ کورنی ته به کوم زیان یاګټه ورسیږي.

دمثال په توګه ځیني ددوی څخه دشپې جارونه وهي، ځني بیاجارو لوړ نږدي، ځیني دشپې نوکان نه غوڅوي،ځیني نور بیا دڅپلیو چپه اوښتل ، تورې جامې اغوستل، ددواخترونو په منځ کي کوژده او واده کول دشپې دکور څخه دتور دیګ ایستل اوبحرته وړل اوهمدارنګه دشپې دپلوه څخه دکور څخه دخمیرې وتل زموږ په سیمیزه لحجه دبړوي په نامه دیوه حیوان نارې، انګولا کول او همداسي بم (کرکومیو) نومې مرغه اواز،ناره په یوه سیمه کي کول په بد فال اوشګوم باندي نیسي.پورته او دې ورته نور ډېرې پیښې او کارونه زموږ دټولنې ځیني وګړي په بدشګون نیسي.شګونونه یوازي بدنه بلکي ځینو ته خوښۍ ورکوونکي شګومونه هم زموږ په ټولنه کي شهرت لري.

دمثال په ډول سره:دراستې سترګې دباڼو رپیدل،دپایڅې اوښتل ،دکارغه نومې مرغه په هواکي ګرځیدل اودې ته ورته نورې تصادفي اوغیرې تصادفي پیښوته یې بیا دنیکو شګومونو نوم ورکړی دی.دا معلومه خبره ده چي ټول کارونه او پیښې دالله(ج) دطرفه څخه دي او هیڅ یوشی یا تصادفي پیښه دانه ثابته وي چي کومه بده یا ښه پیښه دي منځ ته راسي. په هرې کړنې باندي الله(ج) خبر اوعالم دی مګر که چیرې الله(ج) وغواړي نو دیوې خطرناکي وقعې او یاهم دیوې ښې اوبي خطره واقعې دپیښیدلو دوخت خبراو علم خپلو خاصو اوعامو بنده ګانو ته ورکوي، هغه که په واسطې، نښواو نښانو سره وي اوکه بیله واسطي اونښو نښانو څخه. الله(ج) خپلو بندګانو ته دداسي وسایلو دجوړیدلو علم ورکوي یایې ورکړی ؤ اودی چي دهغه وسیلې په کارولو سره انسان دیوې پیښې درامنځته کیدلو څخه خبریږي، مګرکومه تصا دفي پیښه یاکار چي موږ او تاسو ځیني یې ځیني وخت دنورو ښو او بدو پیښو درامنځ ته کیدلو زیږنده اولامل بولو بیله دې چي زموږ داګمان اوخبره بیله څیړنې تجربې اوسیلې څخه وي یوازي زموږ ناسم ګمان،وسوسه اووېره ده،په دماغ کي دا د زیان اوګټې فکردهغې پیښې له کبله ساتل او په زړه کی ترینه وېره کول زموږ اوستاسو څخه داهیره وي چي خیراو شر دالله(ج) دطرفه څخه دي،یاد ناسم فکر،ګمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغیواخته کوي.

زموږ او ستاسو دشګومونو کیسي یوازی او یوازي افساني دي،کیدای سي داشګومونه دځینو تصادفي پیښو او یاهم کیدای سي ځینو اشخاصو دخپلي ګټې او ځینو نورو بیا دیو ډول خوښۍ اوخوشبینۍ په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تیریدو سره یاد شګونونه اوکړنې زموږ په ټولنه کي مروج سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوتاسو باید شګونونه او فالونه ونه نیسو ځکه الله(ج) په هغه کارونو خبردی چي اراده یې لري او بیله دي چي دلوی خدای(ج) خوښه نه وی هیڅ یو مخلوق ته په هغه پېښېدونکی کار باندي علم نه ورکوي.بدفال شګون یاشګوم اوکړنه نیول او دکومې پېښې درامنځ ته کیدو علت ګڼل دګناه څخه خالي نه دی.رسوالله (ص)فرمایي:بدفالي هیڅ شی نه دی،(یعني کړل) اوغوره فال دی، خلګوویل اې دالله رسوله! فال څه شي دی؟رسوالله (ص)وفرمایل:نیکه خبره چي په تاسوکي یوڅوک یې واوري.①

کیدای سي فال ،شګون اوکړنه دلویو ګناهونو دکولو لپاره لارپرانیزي اوموږ په لویو ګناهونو کي مبتلا کړې. موږ او تاسو باید دټولنې څخه د ادفال شګون اوکړنې نیولو کوچنی فرهنګ دمنځه یوسو او پرې نږدو چي موږ دي په هغو کارونو په سي روان سو چي داسلام دین یې نه خوښوي.فال نیول او شګون نیول زموږ او ستاسو په کارونوکي ورسته والی راولي اوموږ نه پریږدي چي خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو.فال نیول او شګوم یاشګون نیول موږ په روحي او جسمي ناروغیو اخته کوي.

شګون نیول او فال نیول موږ په ګناه کي اخته کوي.موږ اوتاسو باید خپل هغه دودونه اوکړنې دمنځه یوسو اووي نکړوکومې چي داسلام ددین سره په ټکر کي وي. زموږ اوستاسوڅخه دهریوه کس دا مسؤلیت او دنده ده چي داسلام دسپیڅلي دین په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته یې لارښوونه وکړو.

زموږ او ستاسو دټولنې ځینې وګړي ددې لپاره زیارباسي چي زموږ اوستاسو دټولنې هغه دودونه اودکلتورهغه څانګې را ژوندۍ اوزرغونې کړې چي بې ګټې اوآن زیان رسوونکي دي،

یاد وګړي که کیدای سي دهغو دودونواو دفرهنګ دښاخونودپیاوړتیا اوغوړیدا لپاره دي زیاروباسي چي د هغوپه راژوندي کیدا اوبیامروج کیدا سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی سي،په یادې کړنې کولو سره به یادوکسانو خپل مبین دین اسلام ته هم تریوې اندازي پوري خدمت کړی وی.

فرهنګ

دیوې ټولنې ټولو مادي او معنوي شتمنیو ته فرهنګ ویل کیږي.موږ افغانان یولرغونی او ویاړلی فرهنګ لرو او نسل په نسل دا ویاړلی فرهنګ درموږ پوري را رسیدلی دی. موږ تل دخپل غوره او ویاړلي فرهنګ څخه په هرډول حالاتو کي ساتنه کړې ده او نه مودي پرېښې چي کوم څوک زموږ فرهنګ ته زیان ورسوي.
خو اوس دبده مرغه زموږ دفرهنګ ځینې برخې دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل یې ځیني لاملونه لري چي په لاندې ډول سره دي.

١- صحيح مسلم کتاب السلام حدیث ګڼه5798

په سمندرکې دملغلرولټون..

لومړی لامل: اوسنې پرمختللې وسایل چې ټولنیزې رسنۍ په کې لویه ونډه لري زموږ فرهنګ ته یې ستونزې راولاړې کړې دې، ځینې زموږ دفرهنګ نه غوښتونکې او ورسره بغض کوونکې دځینورسنیو دلارې غواړې زموږ پرهنګ ته زیان ورسوې او زموږ اوستاسو څخه ځینې دهغوی دشومو موخو ښکارګرځیدلې دي او دنورو ټولونو دفرهنګ تقلیدیې کړی اوکوې یې. ځینې ددې رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کې دي، ځینې نوریې زموږ دهیواد څخه دباندی زموږ دفرهنګ پرضد کارکوې اودهغوی هڅې تل همداوې چې زموږ مادې او معنوې شتمنیو ته زیان ورسوی.

یادمغرض،زیان رسوونکې کسان وه موږته تل خپل فرهنګ ښه نوموې او زموږ فرهنګ راته یوبد او ناوړه فرهنګ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چې ددې رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پرې نږدو چې زموږ فرهنګ ته دې دوی زیان ورسوې او زموږ ټولنه دې زموږ څخه لیرې کړې. موږ کولی سو چې دوی ته جواب ورکړو،البته په دې کارکولو کې زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چې په رښتیا هم غواړې زموږ دټولنې لپاره خدمت وکړې.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولنې دوګړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنده ده.زموږ او ستاسو دولت هم باید پرې نږدي چې یوه رسنۍ دې زموږ په هیواد کې زموږ دمادې او معنوي شتمنیو پر ضد فعلیت وکړې او هغه کسان چې دارسنۍ اورې، ګورې، یالولي یې دهغوی دنده هم داده چې نور دا رسنۍ ونه څارې او خپل ترتوانه پورې دهغوی څخه لیروالی اختیار کړې. موږ بایدتل ویښ و اوسو ښه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید دټولنې دنورو وګړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادونې وړده چې داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنګ دجملې څخه دي او زیاتره ګواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنګ څانګو ته دي. که چیرې موږ دهمدغو څانګو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنګ ډیرو برخو څخه ساتنه کړې وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تګ را تګ. زموږ دټولنې ډېر وګړي دبیلا بیلو لا ملونو له کبله په خارجي هیوادونو کې میشت دي. ددې میشتو وګړو دجملې څخه ځینې دهغو ټولونو دفرهنګ در اغیزي لاندي راغلي دي او خپل فرهنګ یې شاته غورځولی دی، دا دفرهنګ شاته غورځول هم ځینې لاملونه لري دهوسا ژوند تېرولو ،دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو،د زور زیاتي، شوق او خوښي، دډېر مودې اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولنې سره دنفرت کولوله عمله، دا او دې ته ورته نور ډیر لاملونه دي چې زموږ دټولنې هغه اشخاص چې په خارجي هیوادونو کې میشت دي خپل دفرهنګ څخه لیروالی اختیاره وي. کله چې یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي :بیا هم دوی دهم هغې بحرنۍ ټولنې دفرهنګ څخه په خپل هیواد کې ګټه اخلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل فرهنګ په ډول يې عملي کوي اودټولنې نورو وګړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنګ دمنلو لاربښونه کوي. ددې پرځاى چې هغه بحرني فرهنګ هيرکړې نو نوريې هم مروج کوي، ياد کسان ديوه هيواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، ياد وګړي درهغو چي خپل فرهنګ ته په ربښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هيواد ته کومه ګټه نه سي رسولی، ياد وګړي بايد خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کيدلو په صورت کي بايد ټولنه د دوی څخه ليروالی اختيارکړي او دوی پري نږدي چي زموږ مادې او معنوي شتمنيو ته زيان ورسوي.
دريم لامل:اقتصادي ستونزې: زموږ دټولنې ځينی وګړي دخپلو مالي ستونزو دليرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادې او معنوی شتمنيو دپياوړتيا لپاره خپل په هيوادکي فعاليت کوي او دخپلو مادې او معنوي شتمنيو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.
ياد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هيواد ته زيان رسوي او دهرپرمختګ مخه يې ډب کوي. زموږ څخه يې ځيني مادې او معنوي شتمني اخيستي او دځينونورو داخيستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه يې تل دا وي چې څنګه دخپل هيواد مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه يوسي. يادو کسانو ته هيڅ وخت آزاد انسانان نه سو ويلی، بلکي دوی غلامان او مريان دي. موږ او تاسو بايد دهغه خپل او پردي مخه ونيسو چي زموږ دمادې او معنوي شتمنيو د دمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبين دين په رڼا کي.
هغه وګړي چي زموږ دټولنې څخه دي او زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه وړي نيکوکاره اودستايني وړنه دي. څنګه يوکس دپرديوو په لمسون خپل مادې او معنوي شتمني دمنځه وړي.
څلورم لامل: بې علمي اوناپوهې. زموږ دټولنې ځني وګړي ددې له عمله دنورټولنو فرهنګ عملي کوي، چي هغوی علم او پوهه نه لري،هغوی په دې نه پوهيږي چي دنورو دفرهنګ تقليد کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چي کومه کړنه چي زه يې کووم هيواداو ټولنې ته مي ګټه رسوي او که زيان.
دټولنې ميشتوته نيک پوهوې دټولنې دپوهو وګړو دنده ده، هغه کسان چي علم او پوهه لري بايد تل هڅه وکړې چي دبې علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوې کي دبيلابيلو لارو څخه کار واخلي اودهغوی سره مرسته وکړې ترڅو دټولنې ناپوهه اوبې علمه وګړي دجهل او ناپوهيو په تورو تيارو کي بند پا تې نه شي.پنځم لامل: ځان ښودنه. زموږ او ستاسو څخه ځيني دځان لوی اوعصري ښودلو او ياهم پرمختللي ښودلو لپاره، دنورټولونو مادې او معنوي شتمنۍ دځان لپاره غوره کوي اود ځان ښودني دود دبيلابيلو لارو څخه غوارې دټولنې نورو وګړو ته هم ورسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی غواړي چې په دې کارکولو سره په ټولنه کي دعزت او قدر خاوند سي،دیاد فکردرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري یم چې هیڅ وخت هم زموږ هیواد پاله اوفرهنګ پاله ورونه دپردیو دفرهنګ تقلید کوونکی ته ددې لپاره درناوی نه کوی چې ده دخپل فرهنګ څخه ځان لیري کړی دی او دنورفرهنګ ته یې ځان نږدې کړی دی، یاده سوې مفکوره درلودونکي وګړی په خپل دې بدفکر کي هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخې ته نه سي رسیدلی.

شپږم لامل: جبراو زور زیاتی.

زموږ ځني مظلو مان ورونه او خویندې په دې خاطر دپردیو دفرهنګ ښکار ګرځیدلي دي چې هغوی دې کړنې ته مجبور سوي دي، حالاتو دوی ته دنورو دفرهنګ دمنلو ګواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت له عمله دنورو دمادي او معنوي شتمنیو منلو ته اړسوي دي،دوی ته چې کله هم ددې حلاتو څخه دوتلو زمینه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبراو زور زولنې ماتې کړې او ژربه هغه فرهنګ ته شا کړي کوم فرهنګ چې دوی په خپله خوښه نه دی غوره کړی بلکي په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامل:تعلیمي مرکزونه. ځیني دپردیو ترلا س لاندي تعلیمي مرکزونه هم زموږ ځیني ماشومانو، تنکیو ځوانانو او ځوانانو ته دنورفرهنګ لولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بې وزلی او نورو لارو څخه په ګټې اخیستلو په هغوی باندي دنورو فرهنګ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چې دهغوی دناسم فرهنګ دمنلوپه جال کي راګیر او دهغوی ښکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپوره کولو آله وګرځي.یاد تعلیمي مرکزونه کیدای سي دټولو نورو لاملو نو څخه خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ ته راولي چي دهغه څخه دوتلو لاره به بیا ډېره ستونزمنه وی.

هغه تعلیمي مرکزونه چي زموږ ماشومانو او ځوانانو ته دپردیوو فرهنګ زده کوي باید وي پیژنو او په ګډه یې مخه ونیسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو ته ورسیږي.

خپل دکورنۍ غړی باید په داسي تعلیمي مرکزونو کي ونه روزو ،زده کړه په ونکړو چي هغه مرکزونه زموږ دمادې او معنوي شتمنیوپه زیان وي، زموږ دفرهنګ دناسم ښودلو روزنه زموږ دوستانو ته ورکوي او هڅه یې دا وي چي زموږ اولادونه پرناسمو اوناروا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړاندې ودریږو او پرضد یې غبراوچت کړو، چي زموږ هیواد او ټولنې ته زیان رسوونکي تماميږي. هغه خطرونه که زموږ هیواد اوټولنې ته په اوږد محاله توګه ګواښ کوونکي وي او که په لنډمحاله توګه ګواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادې او معنوي شتمنیو (فرهنګ) څخه ساتنه وکړو او هیڅ کورنۍ او بحرنۍ وګړی یا وګړو ته اجازه ورنه کړو چي زموږ څخه زموږ فرهنګ واخلې اویاهم ورته زیان ورسوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه کولی شو خپل فرهنګ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سینګارول.دوهم :نیک عامه پوهوي او یوبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چي زموږ دغوره فرهنګ او دهغه ځانګو ته خطر پیښوي او یا یې هم ورته پیښ کړی وي.
دریم: پوهان او عالمان کولی سي چي دنورو دفرهنګ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنیوی وکړي .څلورم: قومي مشران اومخؤر هم په خپل فرهنګ ساتلو کي پوره ونډه لري.
پنځم: ټولنیزي رسنۍ. دټولنیزو رسنیو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنګ ته خدمت وکړو او پري نږدو چي زموږ په هیواد کي دي دپردیوو فرهنګ مروج سي.
شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړیو مخه ونیسي چي زموږ فرهنګ ته ستونزې راولاړه وي.اووم:عام خلک. عام خلک دنده لري چي دپردیو دزیان رسوونکو پرهنګونو دمروج کیدو څخه مخنیوی وکړي. اتم: یووالی او پر خپل فرهنګ ټینګ پاتې کیدل.نهم: زموږ تعلیمي مرکزونه او تعلیمي کتابونه هم باید داسي وي چي دهیڅ پردي فرهنګ دراغیزې لاندي نه وي.پورته یادې سوې کړنې،کسان او کړۍ کولی سي چي زموږ داویاړلی،لرغونی فرهنګ او دهغه ځانګي خوندي او پیاوړي وساتي .
دیادونې وړده چي همدا موږ او تاسویو چي خپل فرهنګ ته زیان رسو. که موږ چیرې خپل فرهنګ ته زیان ونه رسوو: هیڅ یوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنګ ته زیان ورسوی. موږ او تاسو یو چي خپل دفرهنګ دښمنانو ته مولاره هواره کړې ده چي هغوی زموږ مادي او معنوي شتمۍ دمنځه یوسي، او ورته زیان ورسوي.زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنګونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی یادونه کوم نویو لوی کتاب به پري ولیکل سي، مګر موږ او تاسو باید دهغه دودونو کوچنیو فرهنګونو مخه ونیسو چي بد او زیان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کی مروج سوی وي.
هغه دودونو ته باید وده ورکړو او ورته کارو کړو چي په رښتیا هم مثبت اودستایلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او یاهم دمنځه تللی دي. موږ اوتاسو په ګډه کولی سو خپلې ټولنې ته خدمت وکړو او دخپلي ټولنې هرډول پرمختګ ته لیځي را ونغاړو.
دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولنې اوهیواد ته یوازي موږ اوتاسو ګټه رسولی سو،
نور وګړي او کړۍ زموږ اوستاسو وهیواد اوټولنې ته ډیر وخت کومه ګټه نه سي رسولی!موږ او تاسو باید پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هرډول حلاتو کي دخپل دین څخه دالله(ج) په مرسته کلکه ساتنه کړې ده، دژوند دبلې هرې اړتیا څخه مو خپل پاک دین ته حق داولیت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړې ده چې دالله(ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چي زموږ ددین او زموږ ددیني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځیني مسلمانان دخپل دین څخه لیري سوي دي ،یعني خپلو دیني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چي ښایي هومره پاملرنه نه کوي او لامل یې هم داسوی دی چي موږ مسلمانان دنورو ادیانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتې یو یاسو.

زموږ ددین دښمنانو زموږځینو څخه ګټه اخیستې ده، موږځیني یې دیوبل سره په شخړواخته کړي یو او په یوه او بل نوم موږ دیو بل پر واړندې جنګوي؟ځیني جاهـل اوس مسـلمانانو تـه وژونکـي وایـي حـال دا چـي اسـلام دژغورنې،مهرباني،سلامتي... دین دی. داسلام دمبارک دین مخالفین تل په دې هڅه کي وه او دې چي داسلام سپیڅلي (پاک) دین بدنامه کړې، د دوی ددې بدې موخې ته درسیدو څخه وړاندې مسلمانان باید دهغوی مخه ونیسې، داسلامي احکامواو دالله(ج) پر پاک کتاب قرآنکریم باندي منګولې ټینګول (په قرآنکریم باندی عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تګ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پیژندل چې داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کارکوي او په دې لټه کي وي چي دمسلمانانو ترمنځ ستونزې منځ ته راوړي، داسلامي عالمانو لویې ټولنې جوړول، دهغه رسنیو او لیکونو پیژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نیول چي داسلام دنامه څخه په ګټه اخیستلو غیرې اسلامي بیانونه اوفتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکیو ځوانان او ځوانانوباندی داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو یادونه، نصحت(واعظ)کول،یادې سوې او دې ته ورته کړنې موږ او تاسو په دې دونیا او اخرت کي دکامیابۍ ترپولې رسوې،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله(ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هیڅ وخت به د یادو کړنو دعملي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي یو وخت شاهدان ونه اوسي چي مسلمانان یوبل په کښي وژنې، یوبل ته په کښی زیان رسوی او دمسلمانانو ترمنځ یوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان باید داسلام دنامه څخه په ګټې اخیستلو غیرې اسلامي کړنې ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چي داسلام دنامه څخه ناوړه ګټه پورته کړې او په دې ناوړه او غیرې اسلامي کړنو کولو سره داسلام دین ونورو آدیانو ته یو بد دین ونوموې. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چي اسلامي احکام پلي کړو.

په اسلامي احكاموكي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په كي پاملرنه سوې ده. داسلامي احكامو‌پلي كول موږ اوتاسو او زموږ ټولنې ته نيكمرغې په تحفه كي راكوي. كه موږ غيرې اسلامي كړنې سرته ورسو، نو دنوراديانو به داسلام ددين څخه زموږ دهغو كړنو له كبله چي غيرې اسلامي دي مګر موږځيني يې داسلام پردين پوري تړو نفرت وسي، وبه نه غواړې چي داسلام دين چي دژغورنې،بريالیتوب او سلامتیٰ دين دی ورته داخل سي او داسلام دين ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمه ده چي موږ يوازي په نامه مسلمانان ونه اوسو، بلكي په رښتيا اسلامي احكامو ته غاړه كښيږدو،اسلامي احكام پرځان پلي كړو او لكه څنګه چي داسلام خوږ پيغمبر او دهغه ملګرو داسلام لپاره زحمتونه ګاللې وه موږ او تاسو هم بايد ددې پاک دين لپاره زيار وباسو او خپل مسؤليت په ښه ډول سره سرته ورسوو.ومن الله توفيق

* *

دلوی خدای جل جلاله په مرسته داكتاب (په سمندركې دملغلرولټون)
د۲۴/۴/۱۳۹۴ ه ش نيټه پای ته ورسيدی.
دخيرد دعا په هيله ستاسو ورور محمود حميدزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچيې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخيستل سوې ده.

۱:صحيح البُخاري.تاليف الامام ابوعبدالله محمد بن اسما عيل البُخاري.
ژباړه.خپروونکي اداره مکتبه قاسميه.دخپريدونيټه ۱۳۹۲ه ش
۲:صحيح مسلم:تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه.خپروونکی
اداره احمدشاهي کتب خانه دچاپ کال ۱۳۹۰ه ش
۳:تذکرةُ الاولياء. تاليف فريدالدين عطار.ژباړه.خپرووونکي اداره عمرعاصم
نشراتي مرکز.دچاپ کال ۱۳۹۱ جدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

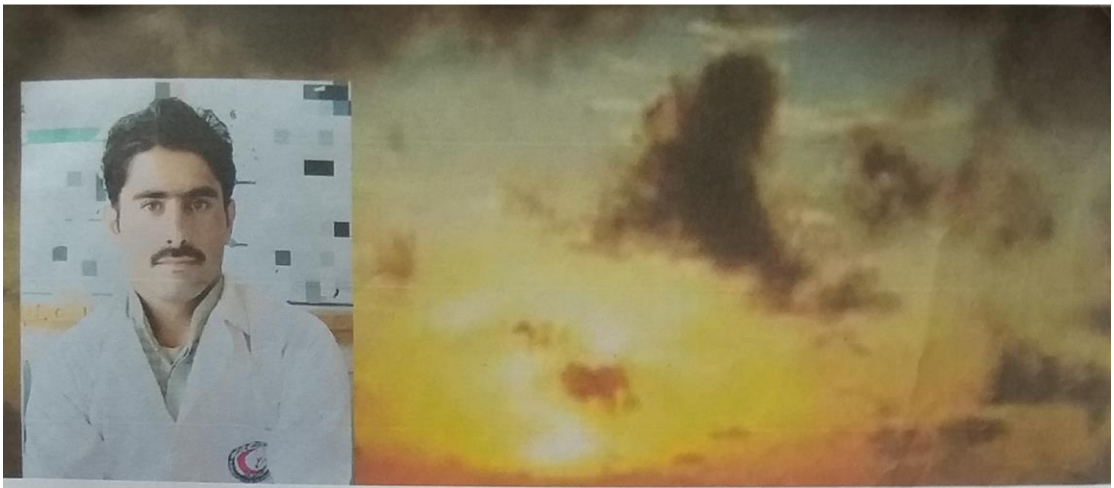

دلیکوال لنډه پېژندنه!

محمودحمیدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخیرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په ختنه اڅکزی دئ . نوموړی د 1374لیږدیز لمریز کال دثور دمیاشتې په څلورمه نېټه چې د 1995زیږدیز کال دافریل دمیاشتې 24نیټې سرسمون خورې دکندهار ولایت دژړي ولسوالۍ په سنګحصار کلي کې زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی یې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی یې په قاضي عبدالمجید منځنی ښوونځی کې لوستی او په کال 1396لیږدیز لمریزکال کې دژړي ولسوالۍ داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره یې پای ته رسولې ده.

حمیدزي:نیمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتیا علومو انستیتوت دنرسنګ په څانګه کې کړي او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399لیږدیز لمریز کال کې دپنځلسم پاس په سویه فارغ دئ

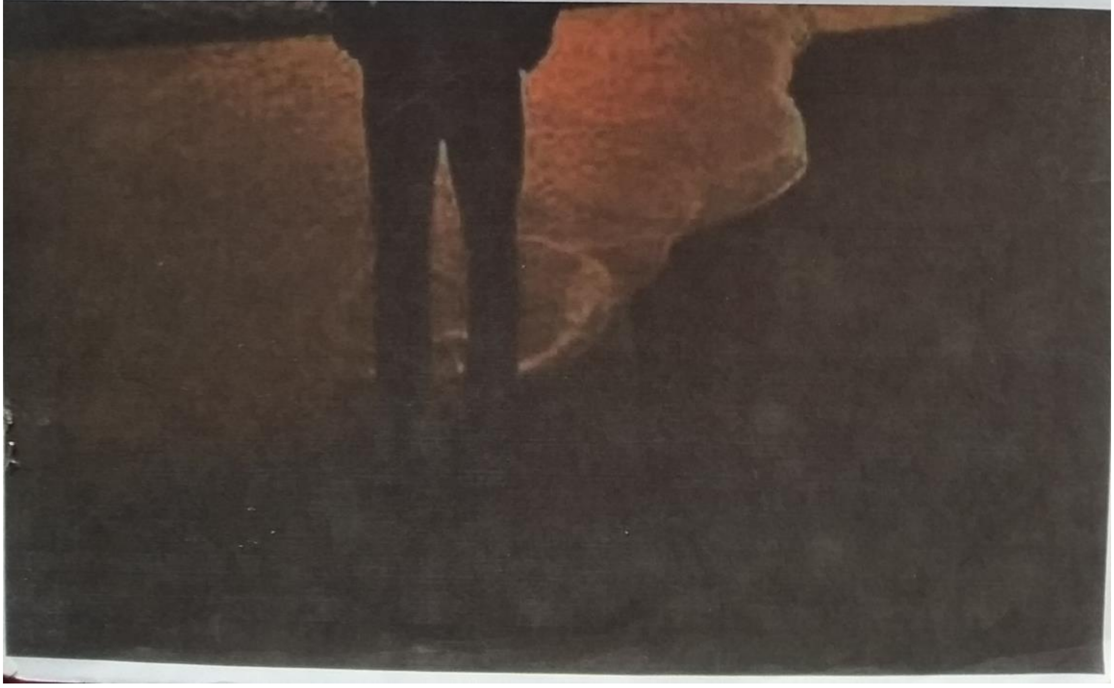

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library